

A
0
0
0
9
2
7
2
6
1
8

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

E FOSSELIUS

KÖLDENS BARN

KÖLDENS BARN

AV

JACK LONDON

BEMYNDIGAD ÖVERSÄTTNING
AV *ERNST LUNDQUIST*

E FOSSELIUS

STOCKHOLM
BOHLIN & Co.

STOCKHOLM

1 9 1 8

VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG

PS
3523
L84 ch5

I.

I NORDLANDSSKOGARNA.

En tröttsam dagsresa bortom de sista dvärgträden och tvinnande buskarna rätt in i the Barrens, där den smulgråten Norden påstås lämna Jorden åt sitt öde påträffar man stora skogssträckor och leende landskapsvidder. Men detta har världen just nu börjat få veta. Forskningsresande ha vetat det då och då, men de ha ännu aldrig kommit tillbaka för att tala om det för världen.

The Barrens — ja, det är the Barrens, polens vanlottade länder, polcirkelns ödemarker, ett dystert och ogästvänligt hem för myskoxen och den magra slättvargen. Så fann Avery van Brunt dem, trädlösa och glädjelösa, glest beklädda med mossa och lavar och alltigenom föga inbjudande. Åtminstone fann han dem sådana tills han trängde in till de döda vita fläckarna på kartan och träffade på oanat präktiga gran-skogar och okända eskimåstammar. Det hade varit hans avsikt (och ärelystnad) att sätta liv i dessa döda vita fläckar och marmorera dem med svarta märken som betydde bergskedjor, sänkor, vattendrag och slingrande floder, och det var med ännu större förtjusning han tänkte sig möjligheterna av skogshyggen och infödingbyar.

Avery van Brunt eller för fullständighetens skull professor A. van Brunt vid Geologiska undersökningen, var expeditionens vice chef och högste chef för den underexpedition han hade ledt under en sidotur på över femhundra mil uppför en av Thelons förgreningar och med vilken han nu närmade sig en av sina okända byar. Efter honom knogade åtta man, två av dem fransk-canadiska *voyageurs* och de övriga resliga indianer av Manitobastammen. Han ensam var fullblods-anglosaxare, och hans blod forsade eldigt genom hans ådror i enlighet med rasens traditioner. Clive och Hastings, Drake och Raleigh, Hengest och Horsa voro hans följeslagare. Först av alla vita män skulle han draga in i denna ensliga nordlandsby, och vid den tanken kände han sig stolt och exalterad, och hans folk lade märke till att han inte längre tycktes vara så trött i benen och att han omärkligt påskyndade sin gång.

Byn tömde ur sig och en brokig skara strömmade ut för att möta honom, i första ledet män med händerna hotfullt knutna om bågar och spjut och som eftertrupp skyggt framsmygande kvinnor och barn. Van Brunt höjde sin högra arm och gjorde det vanliga fredstecknet, ett tecken som alla folk känna till, och byinvånarna svarade fridsamt. Men till hans stora förtret sprang en skinnklädd man fram och sträckte ut handen med ett familjärt: »God dag.» Han var skäggig med kopparbrun panna och dito kinder, och van Brunt såg att det var en man av hans egen ras.

»Vem är ni?» frågade han och fattade den utsträckta handen. »Andrée?»

»Vem är Andrée?» frågade den andre tillbaka.

Van Brunt såg skarpare på honom. »Å tusan, ni måtte ha varit här en längre tid.»

»Fem år», svarade mannen med en glimt av stolthet i sina ögon. »Men kom med och låt oss prata.»

»Låt dem slå läger bredvid mig», sade han till svar på den blick van Brunt kastade på sitt följ. »Gamle Tantlatch skall ta hand om dem. Kom med.»

Han gav sig i väg med långa steg, och van Brunt följde honom hack i häl genom byn. Oregelbundet, där marken var lämplig, hade hyddor av älghud byggts upp. Van Brunt granskade dem med sin erfarna blick och beräknade.

»Två hundra, oberäknat barnen», lydte hans summa.

Mannen nickade. »I det närmaste. Men här bor jag, utanför den stora massan, som ni ser — där är man mera för sig själv. Sitt ner. Jag äter tillsammans med er, då ert folk har kokt upp något. Jag har glömt hur te smakar. Fem år och aldrig känt smaken eller lukten. Har ni någon tobak? Å tack . . . och en pipa? Skönt. Nu en tändsticka och se'n ska vi väl känna om den här plantan har förlorat sin trollmakt.»

Han strök eld på tändstickan med en skogsmans pedantiska försiktighet, höll handen skyddande för dess lilla låga som om den varit den enda i världen och drog in en första munfull rök. Den höll han tankfull kvar en stund och blåste långsamt och smekande ut den mellan sina hopdragna läppar. Sedan tycktes hans ansikte vekna då han lutade sig tillbaka och en lätt dimma beslöjade hans ögon. Han suckade djupt, lycksaligt, med oändligt välbehag, och sade sedan plötsligt:

»Herre Gud, vad det smakar bra!»

Van Brunt nickade instämmande. »Fem år, säger ni?»

»Fem år». Mannen suckade åter. »Och jag förmodar ni vill veta mera, både av en helt naturlig nyfikenhet och emedan det här ju är en ganska egendomlig situation. Men det är inte mycket att berätta. Jag kom hit från Edmonton för att jaga myskoxe och liksom Pike och andra hade jag missöden, och så tappade jag bort mitt sällskap och förlorade min utrustning. Svält, strapatser, den vanliga historien ni vet, ensam överlevande o. s. v., tills jag kom kravlande hit till Tantlatch på händer och fötter.»

»Fem år», brummade van Brunt tankfullt, som om han gått tillbaka i sitt minne.

»Fem år sistlidne februari. Jag gick över Stora Slavsjön i början av maj...»

»Och ni är... Fairfax?» inföll van Brunt.

Mannen nickade.

»Låt mig se... John var det visst, John Fairfax.»

»Hur visste ni det?» frågade Fairfax likgiltigt upptagen av att sända upp rökspiraler i den stilla luften.

»Det stod så mycket om det i tidningarna på den tiden då Prevanche...»

»Prevanche!» Fairfax satte sig upp, plötsligt vaken. »Han gick bort sig i Smokebergen.»

»Ja, men han slog sig fram och kom till rätta.»

Fairfax lutade sig åter tillbaka och fortfor att blåsa rökringar. »Det gläder mig att höra», anmärkte han tankfullt. »Prevanche var en grälmakare och han hade en ful vana att dela ut örfilar. Jaså, han slog sig fram? Nå, det gläder mig.»

Fem år . . . de orden kommo oupphörligt för van Brunt, och Emily Southwaithes ansikte dök upp för honom, han visste inte hur det kom sig. Fem år . . . En kilformig svärm av vildfågel skriade ovanför dem, och vid åsynen av lägret svängde den hastigt av norr-ut i det glödande solskenet. Van Brunt kunde ej följa dem. Han tog upp sitt ur. Klockan var ett på natten. Skyarna i norr flammade blodrött, och djupröda strålar sköto söderut och bredde en dyster glöd över de mörka skogarna. Luften var alldeles stilla, icke ett barr rörde sig, och minsta ljud i lägret var tydligt och klart som trumpetstötar. Indianerna och *les voyageurs* påverkades av stämningen och mumlade med drömligt dämpade röster, och kocken aktade sig omedvetet att skramla med pannor och krukor. Ett barn grät någonstädes, och från skogens djup dallrade som en silvertråd en vemodigt sjungande kvinnoröst: »O-o-o-o-o-o- haa-ha-a ha--aa-a-a, O-o-o-o-o-o-a-ha-a-ha-a.»

Van Brunt ryste och gned hastigt baksidan på sina händer.

»Och de uppgåvo att jag var död?» frågade hans följeslagare långsamt.

»Nåja, ni kom ju aldrig tillbaka, så att edra vänner . . .»

»Glömde mig genast.» Fairfax skrattade bittert och trotsigt.

»Varför kom ni inte tillbaka?»

»Dels av olust, antar jag, och dels på grund av omständigheter som jag inte var herre över. Ser ni, Tantlatch här låg med ett avbrutet ben, då jag gjorde hans bekantskap — ett otäckt brott — och jag kla-

rade det åt honom, fick honom på benen igen. Jag stannade någon tid och samlade krafter. Jag var den förste vite man han hade sett, och naturligtvis tyckte han att jag var mycket vis, och jag lärde hans folk en hel hop saker. Bibringade dem bland annat militärteknik, så att de erövrade stammens övriga fyra byar (som ni ännu inte har sett) och blevo de styrande i landet. Och de fingo naturligtvis mycket höga tankar om mig, så att då jag var färdig att ge mig i väg, ville de inte höra talas om det. De voro verkligen mycket gästfria. Satte ett par vaktare att bevaka mig dag och natt. Och sedan kom Tantlatch med sina övertalningar — om man så får kalla det — och det var ingen hjälp, jag försonade mig med tanken att stanna kvar.»

»Jag kände er bror i Freiburg. Jag är van Brunt.»

Fairfax sträckte sig ivrigt fram och skakade hans hand. »Jaså, ni var Billys vän? Stackars Billy! Han talade ofta om er.»

»Konstigt ställe för oss att träffas på i alla fall», tillade han och såg ut över det primitiva landskapet, i det han ett ögonblick lyssnade till kvinnans klagande toner. »Hennes man blev riven av en björn, och det går henne hårdt till sinnes.»

»Ett rått liv!» sade van Brunt med en grimas av motvilja. »Efter fem år skulle väl civilisationen vara ett behagligt ombyte? Vad säger ni?»

Fairfax's ansikte fick ett stelt uttryck. »Å, jag vet inte. De ä' åtminstone hederligt folk och leva så godt de förstå. Och så ä' de häpnadsväckande naiva. Det är intet invecklat hos dem, inga tusen och en utgreningar i varenda känsla de erfara. De

älska, frukta, hata, äro vreda eller lyckliga på ett simpelt, vardagligt och oförtydligt språk. Det är kanske ett rått liv, men det är åtminstone lätt att leva. Intet pjoller eller hångel. Om en kvinna tycker om en, är hon inte sen att tala om det. Om hon hatar en, talar hon om det, och sedan kan man slå henne om man har lust, men hon vet precis vad man menar, och man vet precis vad hon menar. Inga misstag, inga missförstånd. Det har sina behag efter civilisationens osunda kapriser. Ni förstår?»

»Nej, det är ett ganska bra liv», fortfor han efter en stund, »godt nog för mig, och jag ämnar fortsätta med det.»

Van Brunt böjde tankfullt ned huvudet och ett omärkligt leende lekte på hans läppar. Intet pjoller, intet hångel, inga missförstånd. Även Fairfax gick det hårdt till sinnes, tänkte han, just därför att Emily Southwaithe av misstag blivit riven av en björn. Och Carlton Southwaithe var minsann en björn av värsta sorten.

»Men ni följer väl med mig», sade van Brunt betänksamt.

»Nej, det gör jag inte.»

»Jo, det gör ni.»

»Livet är för lätt här, ser ni.» Fairfax talade i bestämd ton. »Jag förstår allting, och jag blir förstådd. Sommar och vinter växla om som solskenet genom spjälorna i ett staket, årstiderna äro en växling av ljus och skugga, och tiden glider bort, och livet glider bort, och sedan . . . en klagolåt i skogen och mörker. Hör!»

Han lyfte upp handen, och kvinnosorgens silvertråd

höjde sig i tystnaden och lugnet. Fairfax stämde dämpat in.

»O-o-o-o-o-o-haa-ha-a-ha-aa-a-a, O-o-o-o-o-a-ha-a-ha-a», sjöng han. »Hör ni det inte? Ser ni det inte? Den sörjande kvinnan? Gravsången? Mitt hår vitlockigt och patriarkaliskt? Mina lemmar i konslös prakt svepta i pälsen? Mitt jaktspjut vid min sida? Och vem kan påstå att det inte är bra så?»

Van Brunt såg kallt på honom. »Ni är en förbannad narr, Fairfax. Fem år av ett sådant liv är nog för att bryta ned vilken man som helst, och ni befinner er i ett osundt, sjukligt tillstånd. För resten är ju Carlton Southwithe död.»

Van Brunt stoppade sin pipa och tände den, i det han iakttog den andre förstulet och med nästan yrkesmässigt intresse. Fairfax's ögon blixtrade, hans händer knöto sig, han reste sig till hälften, sedan slappades hans muskler och han tycktes ruva över något. Michael, kocken, tillkännagav att måltiden var färdig, men van Brunt gav honom en vink att dröja litet. Tystnaden hängde tung över dem, och han började analysera skogens dofter, lukten av mull och ruttnande växtämnen, kådångorna från grankottar och barr, den behagliga doften av många lägerrökar. Två gånger såg Fairfax upp men sade ingenting. Sedan kom det:

»Och . . . Emily . . .?»

»Änka sedan tre år, ännu änka.»

En ny tystnad uppstod, och Fairfax avbröt den slutligen med ett okonstlat leende:

»Ni har nog rätt, van Brunt. Jag följer med er.»

»Det visste jag.» Van Brunt lade sin hand på

Fairfax's axel. »Man kan naturligtvis inte veta, men jag inbillar mig . . . hon i sin ställning . . . hon har haft anbud . . .»

»När ger ni er av?» inföll Fairfax.

»Sedan mitt folk har fått sova litet. Det påminner mig om att Michael blir ond . . . kom nu och ät.»

Efter kvällsmaten, då indianerna och canadensarna svept in sig i sina filter och somnat, sutto de båda männen kvar vid den slocknande elden. De hade mycket att tala om — krig och politik och forskningsresor, människors handlingar och tilldragelser som timat, gemensamma vänner, giftermål, dödsfall — fem års historia som Fairfax begärligt åhörde.

»Sedan blev den spanska flottan slagen vid Santiago», sade van Brunt, då en ung kvinna trädde fram med lätta steg och ställde sig bredvid Fairfax. Hon såg honom hastigt i ansiktet och riktade sedan en orolig blick på van Brunt.

»Hövdingen Tantlatchs dotter, ett slags prinsessa», förklarade Fairfax och rodnade som en gosse. »Med ett ord, en av övertalningarna som förmådde mig att stanna. Thom, detta är van Brunt, en vän till mig.»

Van Brunt räckte ut sin hand, och kvinnan stod stelt stilla som förut i stil med hela sitt utseende. Icke en linje i hennes ansikte ve knade, icke ett drag mildrades. Hon såg honom rakt i ögonen, och hennes egna voro genomträngande, frågande, forskande.

»Hon vet nog vad hon gör», skrattade Fairfax. »Ni äro ju ännu så obekanta. Men vad var det ni sade om att den spanska flottan blev slagen vid Santiago?»

Thom kröp ned vid sin makes sida, orörlig som en bronsstaty, men hennes ögon gingo blixtrande från det

ena ansiktet till det andra i oupphörligt sökande. Och medan Avery van Brunt fortfor att tala, kände han sig nervös under den stumma blicken. Midt under sina mest målande skildringar av bataljen blev han plötsligt medveten om att de svarta ögonen brände honom, och han stakade sig och stammade tills han kom på traven igen och kunde fortsätta. Fairfax satt tankfull med händerna knäppta om sitt knä, hans pipa hade slocknat, och han drev på honom då han saktade farten och såg framför sig hela den värld han trodde han hade glömt.

En timme gick, två timmar, och Fairfax reste sig motvilligt. »Och Cronje fick smörj, säg? Vänta ett ögonblick medan jag springer över till Tantlatch. Han väntar er, och jag skall göra upp med honom att ni får träffa honom efter frukosten. Blir det inte bra?»

Han försvann mellan träden, och van Brunt satt där och såg in i Thoms varma ögon. Fem år, tänkte han, och nu kan hon inte vara mer än tjugu. En högst egendomlig varelse. Som eskimå borde hon ha en liten platt tillstymmelse till näsa, men den är varken bred eller platt utan en örnnäsa med lika fint och känsligt formade näsborrar som hos någon fin dam av vitare ras — några droppar indianblod, det kan du vara säker på, min kära van Brunt. Och bli inte nervös, van Brunt, hon äter inte upp dig, hon är bara en kvinna och ingen ful kvinna till på köpet. Mera oriental än vildinna. Stora, ganska långt åtskilda ögon med en svag anstrykning av mongolisk snedhet. Du är en anomali, Thom. Du är inte på din rätta plats bland dessa eskimåer, om också din far är en sådan. Varifrån kom din mor? Eller din mormor? Och

kära Thom, du är en skönhet, en kall, frusen liten skönhet med Alaska-lava i ditt blod . . . och var snäll och inte se på mig på det sättet.

Han skrattade och reste sig. Hennes envisa stirrande förbryllade honom. En hund snokade bland proviantsäckarna. Han ville köra bort honom och bringa dem i säkerhet innan Fairfax kom tillbaka. Men Thom sträckte hejdande ut sin hand och reste sig, vänd mot honom.

»Ni?» sade hon på det arktiska språket som nästan är det samma från Grönland till Point Barrow. »Ni?»

Och det livfulla uttrycket i hennes ansikte frågade efter allt vad som detta »ni» innebar, hans rätt att vara till, hans närvaro där, hans förhållande till hennes man — allt.

»Broder», svarade han på samma språk med en stor gest som pekade söderut. »Vi äro bröder, er man och jag.»

Hon skakade på huvudet. »Det är inte bra att ni är här.»

»Jag skall gå sedan jag har sovit.»

»Och min man?» frågade hon darrande av iver.

Vant Brunt ryckte på axlarna. Han kände ett slags blygsel, en blygsel fastän icke över sig själv, och vrede mot Fairfax. Och han blev het om kinden då han betraktade den unga vildinnan. Hon var ju en kvinna. Det var allt — en kvinna. Hela den skamliga historien omigen, om och omigen, lika gammal som Eva och lika ung som den sista nya kärleksfröjden.

»Min man! Min man! Min man!» upprepade hon häftigt, och hennes ansikte blev mörkt av lidelse,

och den Eviga Kvinnans och Honans hänsynslösa ömhet betraktade honom genom hennes ögon.

»Thom», sade han allvarligt på engelska, »ni är född i nordlandsskogarna, och ni har ätit fisk och sälkött och kämpat med köld och hunger och levat enkelt i hela ert liv. Och det är många, sannerligen inte enkla saker och ting, som ni inte känner till och aldrig kan komma att förstå. Ni vet inte vad det vill säga att längta efter köttgrytorna i fjärran, ni kan inte förstå vad det betyder att tråna efter en skön kvinnas ansikte. Och kvinnan är skön, Thom, kvinnan har en ädel skönhet. Ni har varit kvinna åt denne man, och ni har varit allt vad ni kan vara, men ert allt är mycket litet och mycket enkelt. För litet och för enkelt, och han är en främmande man. Ni har aldrig känt honom och kommer aldrig att känna honom. Det är så förordnat. Ni håller honom i edra armar, men ni har aldrig ägt hans hjärta, denne man med sitt tal om växlande årstider och sina drömmar om att dö här som en vilde. Drömmar och drömtöcken, det är vad han har varit för er. Ni grep efter en mänsklig gestalt och famnade en skugga, hängav er till en man och delade bädd med vålnaden av en man. Så gick det också i forntiden för människornas döttrar som gudarna funno behag i. Och Thom, Thom, jag skulle inte vilja vara John Fairfax under de kommande årens sömnlösa nätter, då hans ögon icke skola se en makas solguldhår på kudden vid sin sida, utan de mörka flätor som tillhöra en maka från nordlandets undan-gömda skogar.»

Hon hade visserligen icke förstått, men hon hade lyssnat med spänd uppmärksamhet som om hennes

liv berodde på hans ord. Men hon uppfattade sin mans namn och utropade på eskimåspråket:

»Ja! Ja! Fairfax! Min man!»

»Stackars lilla toka, hur skulle han kunna vara er man?»

Men hon kunde ej förstå hans engelska tungomål och trodde att han gjorde narr av henne. Honans och Kvinnans dova oförnuftiga vrede flammade i hennes ansikte, och han tyckte nästan att hon hukade sig ner till språng som en panter.

Han svor tyst för sig själv och såg elden blekna bort i hennes ansikte och den milda, ljusa glöden hos den bönfallande kvinnan tändas i stället — den bönfallande kvinnan som avstår från all styrka och klokt väpnar sig med sin svaghet.

»Han är min man», sade hon saktmodigt. »Jag har aldrig känt någon annan. Det är omöjligt att jag någonsin lär känna någon annan. Och det är omöjligt att han kan gå ifrån mig.»

»Vem har sagt att han skall gå ifrån dig?» frågade han skarpt, halvt förbittrad, halvt hjälplöst.

»Det tillkommer dig att säga honom att han inte skall gå ifrån mig», svarade hon mjukt och nästan med en snyftning.

Van Brunt gav häftigt de slocknande glöden en spark och satte sig.

»Det tillkommer dig att säga. Han är min man. Inför alla kvinnor är han min man. Du är stor, du är stark, och se, jag är mycket svag. Se, jag ligger vid dina fötter. Det står i din makt att bestämma över mig. Det står i din makt.»

»Stig upp!» Han ryckte brutalt upp henne och reste sig själv. »Du är en kvinna. Därför är inte

markens smuts din rätta plats. Ej heller vid någon mans fötter.»

»Han är min man.»

»Gud förlåte alla män!» utbrast van Brunt häftigt.

»Han är min man», upprepade hon entonigt bönfallande.

»Han är min broder», svarade han.

»Min fader är hövdingen Tantlatch. Han är mäktig över fem byar. Jag skall säga till att de fem byarna genomsökas efter alla de flickor som du kan vilja välja, så att du måtte stanna här hos din broder och stanna med trevnad.»

»Jag går sedan jag har sovit.»

»Och min man?»

»Din man kommer nu. Sel!»

Från den mörka granskogen hördes Fairfax's glättigt sjungande röst.

Liksom dimman fördunklar dagen, plånade hans sång ut ljuset ur hennes ansikte.

»Det är hans eget folks språk», sade hon, »hans eget folks språk.»

Hon vände sig om smidig som ett ungt djur och försvann in i skogen.

»Allt är klart», utropade Fairfax, då han kom fram.

»Hans kunglig höghet tar emot er efter frukosten.»

»Har ni talat om för honom —?» frågade van Brunt.

»Nej. Inte heller gör jag det förr än vi äro färdiga att ge oss av.»

Van Brunt kastade en vemodigt öm blick på sitt sovande folk.

»Jag skall bli glad då vi ä' hundra mil härifrån», sade han. —

Thom lyfte upp dörrskynket till hennes fars hydda. Två män sutto hos honom, och de tre betraktade henne med livligt intresse. Men hennes ansikte uttryckte ingenting då hon kom in och slog sig ned utan att säga något. Tantlatch trummade med knogarna på ett spjutskaft som låg tvärs över hans knän och följde likgiltigt med blicken en solstråle som borrar sig in genom ett snörhål och delade hyddans mörka luft med en skimrande ljusvägg. Till höger om honom satt shamanen Chugungatte nedhukad. Båda voro gamla män och många års trötthet ruvade i deras ögon. Men midt emot dem satt Keen, en ung man och stammens älskling. Han var rask och vig i sina rörelser och hans svarta ögon gingo från ansikte till ansikte, ständigt forskande och utmanande.

Där var tyst. Då och då trängde ljud från lägret in, och på avstånd, svagt och fjärran, hördes som skuggor av röster gossar kivas gällt. En hund stack in huvudet genom dörröppningen och stod en stund och blinkade åt dem som en varg, medan dreglet droppade från hans elfenbensvita huggtänder. Efter en stund morrade han på försök, men skrämnd av människofigurernas orörlighet sänkte han sedan huvudet och drog sig bort baklänges. Tantlatch tittade liknöjdt på sin dotter.

»Och din man, hur är det mellan honom och dig?»

»Han sjunger underliga sånger», svarade Thom, »och det är ett nytt uttryck i hans ansikte.»

»Såå? Har han talat?»

»Nej, men det är ett nytt uttryck i hans ansikte, en ny glans i hans ögon, och med den nykomne sitter han vid elden, och de tala och tala, och talet är utan ända.»

Chugungatte viskade i sin herres öra, och Keen lutade sig framåt i sittande ställning.

»Det är något som ropar honom i fjärran», fortfor hon, »och han tycks sitta och lyssna och svara med sånger på sitt eget folks språk.»

Åter viskade Chugungatte och Keen lutade sig fram, och Thom teg tills hennes far nickade åt henne att hon kunde fortsätta.

»Du vet, Tantlatch, att vildgåsen och svanen och den lilla spräckliga anden födas här i låglandet. Du vet att de flytta till okända trakter innan kölden kommer. Och du vet också att de alltid komma tillbaka då solen är i landet och vattendragen brutit upp. Alltid komma de tillbaka till den plats där de föddes för att ge upphov åt nytt liv. Landet kallar dem och de komma. Och nu är det ett annat land som kallar, och det kallar min man — det land där han föddes — och han har för avsikt att svara på kallelsen. Och ändå är han min man. Inför alla kvinnor är han min man.»

»Är detta godt, Tantlatch? Är detta godt?» frågade Chugungatte med ett hotfullt tonfall i rösten.

»Ja, det är godt!» utbrast Keen dristigt. »Landet kallar sina barn, alla länder kalla sina barn hem igen. Liksom vildgåsen och svanen och den lilla spräckliga anden kallas, så kallas denne främmande man som har levat bland oss och som nu måste gå. Släktet kallar också. Gåsen parar sig med gåsen, och aldrig parar svanen sig med den lilla spräckliga anden. Det är inte godt att svanen parar sig med den lilla spräckliga anden. Ej heller är det godt att främmande

män para sig med kvinnorna i våra byar. Därför säger jag att mannen skall gå till sitt eget släkte, i sitt eget land.»

»Han är min egen man», svarade Thom, »och han är en stor man.»

»Ja, han är en stor man.» Chugungatte lyfte sitt huvud och tycktes få tillbaka litet av ungdomens kraft. »Han är en stor man, och han har givit din arm styrka, Tantlatch, och givit dig makt och gjort ditt namn fruktat i landet, fruktat och aktat. Han är mycket klok, och man har stor nytta av hans klokskap. Vi ha honom att tacka för mycket — för list i krig och hemligheten av en bys försvar och ett anfall i en skog, för rådplägning och fiendernas besegrande genom ord och svurna löften, för insamlande av villebråd och förfärdigande av snaror och bevarande av födoämnen, för botande av sjuka och läkande av skador från långfärder och strider. Du, Tantlatch, skulle nu vara en vanför gammal man, om inte den främmande mannen hade kommit till oss och tagit vård om dig. Och alltid, då vi voro tveksamma om sällsamma frågor, gingo vi till honom för att han med sin klokhets skulle reda upp saken åt oss, och alltid redde han upp den. Och det kan uppstå frågor ännu en gång, och vi kunna komma att behöva hans klokskap, och vi ha inte råd att låta honom gå. Det är inte godt att vi låta honom gå.»

Tantlatch fortfor att trumma på spjutskaftet och visade inga tecken till att han hade hört. Thom granskade förgäves hans ansikte, och Chugungatte tycktes sjunka samman igen för årens tyngd, som åter sänkte sig över honom.

»Ingen man fäller mitt villebråd.» Keen slog sig hårdt för bröstet. »Jag fäller mitt villebråd själv. Jag är glad över att leva, då jag fäller mitt villebråd själv. Då jag kryper genom snön mot den stora älgen, är jag glad. Och då jag spänner bågen av hela min kraft och sänder pilen snabb och vass rakt in i hjärtat, är jag glad. Och ingen mans villebråds kött smakar så godt som mitt villebråds kött. Jag är glad åt att leva, glad åt min egen list och styrka, glad åt att jag utför handlingar, utför handlingar för min egen räkning. Finns det något annat skäl varför man skulle leva? Varför skulle jag leva om jag inte vore nöjd med mig själv och det jag gör? Och det är för att jag är nöjd och glad som jag går ut och jagar och fiskar, och det är för att jag går ut och jagar och fiskar som jag blir listig och stark. Den man som stannar hemma i hyddan vid elden blir inte listig och stark. Han är inte glad över att äta sitt eget villebråd, ej heller är livet någon tillfredsställelse för honom. Han lever inte. Därför säger jag att det är godt att denne främmande man går. Hans klokskap gör oss inte kloka. Om han är listig, så bli vi inte listigare för det. Vi äta köttet av det villebråd han fällt, och det smakar illa. Vi ha fördel av hans styrka, och däri ligger ingen tillfredsställelse. Vi leva inte, då han lever i vårt ställe. Vi bli feta och lika kvinnor, och vi äro rädda för att arbeta, och vi glömma att utföra saker och ting på egen hand. Låt mannen gå, Tantlatch, så att vi måtte bli män! Jag är Keen, en man, och jag fäller mitt eget villebråd!»

Tantlatch såg på honom med en blick som tycktes vara tom som evigheten. Keen väntade ivrigt på av-

görandet, men läpparna rörde sig icke, och den gamle hövdingen vände sig mot sin dotter.

»Det som givits kan ej tagas tillbaka», utbrast hon. »Jag var blott en flicka, då denne främmande man, som är min man, kom hit till oss. Och jag kände ej till männen eller hur de gå till väga, och mitt hjärta var helt och hållet i flickornas lekar, då du, Tantlatch, du och ingen annan kallade mig till dig och lade mig i den främmande mannens armar. Du och ingen annan, Tantlatch; och liksom du gav mig till mannen, så gav du mannen till mig. Han är min man. I mina armar har han sovit, och ur mina armar kan han inte tagas.»

»Det vore bäst, Tantlatch», inföll Keen hastigt med en betydelsefull blick på Thom, »det vore bäst att komma ihåg, att det som har givits kan inte tagas tillbaka.»

Chugungatte rätade upp sig. »Din ungdom lägger orden på dina läppar, Keen. Du och jag, Tantlatch, vi äro gamla män och vi förstå. Även vi ha sett in i kvinnors ögon och känt vårt blod bli hett av underliga önskningar. Men åren ha svalkat oss, och vi ha lärt oss rådsförsamlingarnas visdom, det kalla huvudets, den kalla handens klokskap, och vi veta att det varma hjärtat är alltför varmt och begivet på obetänksamhet. Vi veta att Keen fann nåd inför dig. Vi veta att Thom blev honom lovad i de avlägsna dagar då hon ännu var ett barn. Och vi veta att de nya dagarna kommo och den främmande mannen och att det var på grund av vår klokskap och önskan att göra väl som Thom gick förlorad för Keen och löftet blev brutet.»

Den gamle shamanen tystnade och såg den unge mannen rätt i ögonen.

»Och må det vara känt, att jag, Chugungatte, rådde till att löftet skulle brytas.»

»Och jag har inte tagit någon annan kvinna i min bädd», inföll Keen. »Och jag har gjort upp min egen eld och kokat min egen mat och skurit tänderna i min ensamhet.»

Chugungatte gav med en åtbörd till känna att han icke hade talat ut. »Jag är en gammal man och jag talar av erfarenhet. Det är godt att vara stark och gripa efter makt. Det är bättre att avstå från makt för att godt må komma därav. I gamla dagar satt jag vid din axel, Tantlatch, och min röst hördes över allas i rådet, och man lydde mitt råd i viktiga stunder. Och jag var stark och hade makt. Näst Tantlatch var jag den störste mannen. Sedan kom den främmande mannen, och jag såg att han var listig och klok och stor. Och emedan han var klokare och större än jag, var det tydligt att större gagn skulle komma från honom än från mig. Och jag hade ditt öra, Tantlatch, och du lyssnade till mina ord, och den främmande mannen fick makt och bostad och din dotter Thom. Och stammen blomstrade under de nya dagarnas nya lagar, och så skall den fortfara att blomstra med den främmande mannen midt ibland oss. Vi äro gamla män, du och jag, Tantlatch, och detta är en huvudets angelägenhet, inte hjärtats. Hör mina ord, Tantlatch! Hör mina ord! Mannen stannar kvar!»

Det blev en lång tystnad. Den gamle hövdingen satt försjunken i tankar, självsäker som en gud, och Chugungatte tycktes svepa in sig i sin höga ålderdom

som i ett töcken. Keen betraktade kvinnan längtansfullt, men hon fäste sig icke därvid utan riktade stadigt sina ögon på sin fars ansikte. Varghunden sköt åter dörrskynket åt sidan, hämtade mod av tystnaden och kröp framåt på sin buk. Han nosade liknöjdt på Thoms slappa hand, spetsade utmanande öronen åt Chugungatte och hukade sig ner framför Tantlatch. Spjutet föll rasslande till marken, och hunden tog ett språng åt sidan med ett skrämt gläfs, högg omkring sig, innan han nådde golvet, och var med ett nytt språng ute genom dörren.

Tantlatch såg från ansikte till ansikte, betraktade var och en länge och uppmärksamt. Sedan lyfte han upp sitt huvud med okonstlad kunglig värdighet och avkunnade sin dom med kall och lugn röst: »Mannen stannar. Må jägarna sammankallas. Sänd en löpare till nästa by med befallning att stridsmännen skola skickas hit. Jag vill inte träffa den nykomne. Du, Chugungatte, får tala med honom. Säg honom att han skall gå genast om han vill gå i fred. Och om det blir strid, så döda, döda, döda till sista man; men framför min befallning att ingen skada får komma vid vår man — den man som min dotter har gift sig med. Det är godt.»

Chugungatte reste sig och vacklade ut; Thom följde med, men då Keen böjde sig i dörren, hejdades han av Tantlatches röst.

»Det är bäst att lyda mina ord, Keen. Mannen stannar. Intet ondt får drabba honom.» — —

Tack vare Fairfax's instruktioner i krigskonst rusade stammens män ej fram våldsamt och under höga

rop. De ådagalade i stället stor återhållsamhet och självbehärskning, och de inskränkte sig till att rycka tyst framåt, krypa och smyga från den ena skyddade platsen till den andra. Utmed flodstranden och delvis dolda av en liten platå kröpo indianerna och canadensarna framåt. De kunde ej se något och de hörde endast otydligt, men de kände den hotfulla stämning som drog genom skogen, det obestämbara, hemlighetsfulla annalkandet av en fiende.

»Fan anamma», mumlade Fairfax. »De hade aldrig använt krut, men jag har lärt dem det knepet.»

Avery van Brunt skrattade, knackade askan ur sin pipa, stoppade omsorgsfullt ner den i pungen och drog jaktkniven ur skidan.

»Vänta», sade han. »Vi ska nog bryta udden av deras schock och sätta skräck i dem.»

»De komma att anfalla i spridd ordning, och de komma ihåg mina lärdomar.»

»Låt dem göra det. Repetergevär äro avsedda att tömmas. Vi ska . . . bravo! Den första blodsdroppen! Det skall du ha extra tobak för, Loon!»

Loon, en indian, hade märkt en axel, som blottat sig i otid, och med en kula som borrat in sig i den underrättat dess ägare att han var upptäckt.

»Om vi kunna reta dem till att rusa fram», mumlade Fairfax, »om vi bara kunna reta dem till att rusa fram . . .»

Van Brunt såg ett huvud titta fram bakom ett avlägset träd och för ett raskt skott tumlade mannen omkull på marken, där han låg i dödsryckningar. Michael knäppte en tredje, och Fairfax och de övriga hjälpte till, sköto på var och en som blottade

sig och på varje buske som gjorde några misstänkta rörelser. Fem av stammens folk stöpo då de lämnade sin skyddade plats och sprungo över en liten dalsänka, och till vänster där det var ondt om skydd stupade ett dussin män. Men de togo emot avstraffningen med butter hårdnackenheter och smögo sig fram försiktigt, beräknande, utan brådska och utan söl.

Två minuter därefter, då de voro helt nära, inställdes alla rörelser, framryckningen upphörde tvärt och det därpå följande lugnet var olycksbådande hotfullt. Man såg endast skogens och buskarnas gyllene grönska skälva och darra för dagbrisens första svaga fläktar. Den bleka, vita morgonsolen randade marken med långa skuggor och ljusstrimmor. En sårad man lyfte upp sitt huvud och kröp mödosamt upp ur dalsänkan och Michael följde efter honom men avstod från att skjuta. En vissling gick längs den osynliga linjen från vänster till höger, och en svärm av pilar yrde genom luften.

»Pass på», kommanderade van Brunt med ny metallklang i rösten. »Nu!»

De rusade fram från sin betäckning alla på en gång. Skogen fick plötsligt liv. Ett starkt tjut hördes och gevären svarade med trotsiga smällar. Infödingar drabbades av döden midt i språnget, och då de föllo rusade deras bröder fram över dem i en dånande, omotståndlig våg. Främst i têtén med fladdrande hår och svängande armar ilade Thom; hon flög förbi träden och hoppade över stockar som lågo i vägen. Fairfax siktade på henne och hade så när skjutit innan han kände igen henne.

»Kvinnan! Skjut inte!» ropade han. »Se! Hon är obehäpnad!»

Indianerna hörde honom icke, ej heller Michael och hans bror canadensaren eller van Brunt som sköt oavbrutet. Men Thom rusade rakt fram oskadd tätt efter en skinnklädd jägare som hade kastat sig in framför henne från sidan. Fairfax tömde sitt magasinsgevär på männen till höger och vänster om henne och svängde sin bössa för att möta den långe jägaren. Men mannen, som tycktes känna igen honom, gjorde plötsligt ett kast åt sidan och borrade sitt spjut i Michaels kropp. Thom hade nu slagit en arm om sin mans hals, vände sig halvt om och tvingade med rop och åtbörder de anfallande krigarna att skingra sig. Ett tjug av dem rusade förbi på vardera sidan och Fairfax stod ett ögonblick och såg på henne och hennes brongula skönhet, i jublande extas, upprörd ända in i sin själs hemligaste djup, han såg sällsamma syner, drömde odödliga drömmar. Glimtar och fragment av den gamla världens filosofi och den nya världens moral flögo genom hans hjärna, underbart konkreta och tragiskt osammanhängande ting — jaktscener, mörka skogsinteriörer, tysta snövidder, strålande balsalonger, stora gallerier och biblioteksalar, ett otydligt glitter av blanka provrör, långa rader av bokhyllor, maskiners dunk och gatutrafikens larm, en stump av en glömd visa, ansikten av älskade kvinnor och gamla kamrater, en ensam bäck mellan uppåtsträvande bergstoppar, en sönderslagen båt på en stenig strand, stilla, månbelysta fält, frodiga dalsänkor, dofter av hö . . .

En jägare, som träffats av en gevärskula mellan ögonen, föll framstupa livlös och gled av farten ett stycke över marken. Fairfax återfick besinningen.

Hans kamrater, de som ännu levde, hade drivits långt tillbaka mellan träden. Han kunde höra jägarnas vilda »Hia! Hia!» då de ryckte fram och höggo och stötte med sina vapen av ben och elfenben. De sårades skrik träffade honom som slag. Han visste att striden var slut, saken var förlorad, men alla hans rastraditioner och hela hans släkts stolthet drev honom in i handgemänget för att han åtminstone skulle få dö med de sina.

»Min man! Min man!» ropade Thom. »Du är räddad!»

Han försökte spjärna emot, men hennes kroppstyngd hämmade hans steg.

»Det tjänar till ingenting! De äro döda, och det är godt att leva!»

Hon höll honom hårdt om halsen och slingrade sig om honom så att han vacklade och raglade, gjorde våldsamma ansträngningar att behålla fotfästet, men vacklade igen och föll baklänges på marken. Han slog huvudet mot en uppstående trädrot, han var halvt bedövad och kunde endast göra svagt motstånd. Då han föll hade hon hört en pil susa i luften; och hon betäckte hans kropp med sin som med en sköld, höll honom hårdt fast med sina armar och tryckte sitt ansikte och sina läppar mot hans hals.

Då reste sig Keen ur ett snår några fot därifrån. Han såg sig uppmärksamt omkring. Striden hade rasat vidare och den siste mannens skrik dog bort. Ingen syntes till. Han tog upp en pil och kastade en blick på mannen och kvinnan. Mellan hennes bröst och arm lyste mannens nakna sida vit. Keen spände

bågen och anbragte pilen framför strängen. Två gånger siktade han, lugnt och för säkerhets skull, och sedan lät han pilens benhulling borra sig rätt in i det vita hullet, som lyste ännu vitare i de mörka armarnas och det mörka bröstets omfamning.

II.

LIVETS LAG.

Gamle Koskoosh lyssnade begärligt. Ehuru hans synförmåga för längesedan var borta, var hans hörsel ännu skarp, och det minsta ljud trängde in till den glimtande intelligens som ännu dvaldes bakom den vittrade pannan men som ej längre skådade ut på tingen här i världen. Jaså, det var Sit-cum-to-ha, som gällt svor över hundarna medan hon selade på dem under hugg och slag. Sit-cum-to-ha var hans dotterdotter, men hon hade för mycket att göra för att ägna en tanke åt sin avsigkomne morfar, som satt där ensam i snön, övergiven och hjälplös. Man måste bryta upp. Den långa resan väntade och den korta dagen ville ej dröja kvar. Livet kallade henne, livets plikter, icke dödens. Och han var nu mycket nära döden.

Den tanken slog den gamle mannen med förfäran i detta ögonblick, och han sträckte ut en förlamad hand som gled darrande över en liten hög torrt bränsle bredvid honom. Det lugnade honom att den ännu fanns kvar; hans hand gömde sig åter i den malättna pälsen och han fortfor att lyssna. Det knarriga gnisslandet av halvfrusna hundarsade honom att hövdingens

älghudshyddas tagits ner och nu höll på att packas ihop så att den kunde forslas vidare. Hövdingen var hans son, muskulös och stark, huvudet för stammens män och en väldig jägare. Medan kvinnorna sysslade med lägerinredningen höjde han rösten och grälade på dem för deras långsamhet. Gamle Koskoosh spetsade öronen. Det var sista gången han skulle höra denna röst. Där gick Geehows tälthydda! Och Tuskens! Sju, åtta, nio, endast shamanens kunde ännu stå. Seså, nu arbetade de på den. Han hörde shamanen brumma då han lastade den på släden. Ett barn grät och en kvinna tröstade det med ett mycket gutturalt gnolande. Lille Koo-tee, tänkte den gamle mannen, ett retligt barn och ganska klen. Det skulle kanske snart dö, och de skulle bränna ett hål i den frusna tundran och stapla upp stenar däröver för att hålla järvarna därifrån. Nåja, vad betydde det? Några år på sin höjd och sedan kom turen till både tomma och fulla magar. Döden väntade vid ändpunkten, och han var alltid hungrig, hungrigast av dem alla.

Vad var detta? Jaså, männen bunde ihop slädarna och drogo åt remmarna. Han lyssnade, han som snart ej skulle lyssna längre. Piskorna veno och härjade bland hundarna. Hör så de tjöto! Så de avskydde arbetet och resan! Nu gåvo de sig av. Släde efter släde gnisslade långsamt bort i tystnaden. De voro borta. De hade försvunnit ur hans liv, och han skulle ensam se den sista bittra timmen i ansiktet. Nej. Snön knarrade under en möckasin; en man stod bredvid honom, en hand lades mildt på hans huvud. Det var snällt av hans son att göra detta. Han kom ihåg

andra gamla män, vilkas söner inte stannat efter stammen. Men det hade hans son gjort. Hans tankar irrade tillbaka till det förflutna, tills den unge mannens röst kallade honom tillbaka.

»Har du det bra?» frågade han.

Och den gamle mannen svarade: »Mycket bra.»

»Du har bränsle bredvid dig», fortfor den yngre mannen, »och elden brinner klart. Morgonen är mulen och kölden har givit med sig. Det kommer snart att snöa. Det snöar redan nu.»

»Ja, det snöar redan nu.»

»Stammens män ha brådtom. Deras bördor äro tunga och deras magar insjunkna av brist på föda. Resan är lång och de färdas fort. Nu går jag. Har du det bra?»

»Jag har det bra. Jag är som ett höstlöv som bara hänger löst fast vid kvisten. Vid första fläkt som blåser faller jag. Min röst har blivit som en gammal kvinnas. Mina ögon visa mig ej längre mina fötters väg, mina fötter äro tunga och jag är trött. Det är godt och väl.»

Han böjde undergivet sitt huvud, tills den klagande snöns sista knarrande hade dött bort och han visste att hans son var utom hörhåll. Då sträckte han hastigt ut sin hand till bränslet. Endast detta stod nu mellan honom och evigheten som gapade emot honom. Hans livs mått var till sist endast en handfull träpinnar. En i sänder skulle de användas till att mata elden, och just så, steg för steg, skulle döden smyga sig över honom. Då den sista pinnen hade givit ifrån sig sin värme, skulle kölden börja samla krafter. Först skulle hans fötter dö, sedan hans händer, och

stelheten skulle långsamt utbreda sig från lemnarna till kroppen. Hans huvud skulle falla ner på hans knän, och han skulle få vila. Det var lätt. Alla människor måste dö.

Han klagade icke. Det var livets gång, och det var rättvist. Han hade blivit född i nära samband med jorden, på jorden hade han levat, och dess lag var icke ny för honom. Det var lagen för allt kött. Naturen var icke ömsint mot köttet. Hon tog ingen hänsyn till den kropp som kallades en individ. Hon gav allt sitt intresse åt släktet, rasen. Det var den djupaste abstraktion gamle Koskooshs barbariska sinne kunde fatta, men den hade han fullt tillägnat sig. Han såg ett exempel på den i allt liv. Savens stigande, sälgnoppens utsprickande grönska, det gula lövets fall — däri låg hela historien. Men en uppgift hade naturen givit individen. Om han ej fullgjorde den, dog han. Om han fullgjorde den, var det ändå det samma, han dog. Det frågade naturen ej efter; det fanns många som voro lydiga, och det var endast lydnaden härvidlag, icke den lydande, som levde och levde alltid. Koskooshs stam var mycket gammal. De gamla män han känt då han var gosse hade känt gamla män före dem. Därför var det sant att stammen levde, att den ansvarade för alla sina medlemmars lydnad, långt upp i det bortglömda förflutna, vilkas viloställen nu ingen kom ihåg. De räknades icke, de voro episoder. De hade dragit bort som skyar från en sommarhimmel. Han var också en episod och skulle draga bort. Det frågade naturen ej efter. Hon gav livet en uppgift och en lag. Att fortplanta var livets uppgift och att dö var lagen. En flicka var

något vackert att se på, kraftig och högbarmad, med elastisk gång och ljus i sina ögon. Men hennes uppgift var ännu olöst. Ljuset i hennes ögon klarnade, hennes gång blev raskare, än var hon utmanande mot de unga männen, än blyg, och hennes oro meddelade sig till dem. Hon blev allt behagligare att skåda, tills en jägare ej längre kunde lägga band på sig utan tog henne med sig till sitt tält för att laga mat och arbeta åt honom och bli mor till hans barn. Och då avkomman föddes, förlorade hon sitt utseende. Hennes gång blev släpande, hennes ögon skumma och röda, och endast de små barnen funno någon glädje i att luta sig mot den gamla squaw'ns fårade kind vid elden. Hennes uppgift var fylld. Ännu en liten tid, och vid första tecken till hungersnöd eller under den första långfärden skulle hon bli övergiven, liksom man nu övergivit honom, i snön, med en liten knippa bränsle. Sådan var lagen.

Han lade sorgfälligt en gren på elden och fortsatte att begrunda. Det var det samma överallt, med allting. Myggorna försvunno vid den första kölden. Den lille ekorren smög sig bort för att dö. Då haren åldrades blev han trög och tung och kunde ej längre hinna undan sina fiender. Till och med den stora björnen blev klumpig och blind och ilsken för att till sist fällas av en handfull skällande hundar. Han kom ihåg hur han själv hade övergivit sin far i de övre trakterna av Klondike en vinter, vintern innan missionären kom med sina predikoböcker och sin medikamentlåda. Mången gång hade det vattnats i munnen på Koskoosh vid minnet av denna låda, fastän han nu ständigt var torr i munnen. Det »smärt-

stillande» hade i synnerhet varit godt. Men missionären var i alla fall ett påhäng, ty han hade ej fört med sig någon proviant till lägret, och han åt duktigt, och jägarna knotade. Men han förkylde sina lungor uppe i bergen, och efteråt påtade hundarna undan stenarna med nosen och slogos om hans ben.

Koskoosh lade ännu en gren på elden och blickade ännu längre tillbaka i det förflutna. Det var den stora hungersnödens tid, då de gamla männen kröpo intill elden med tomma magar och talade om dunkla sägner från gamla tider då Yukon gick öppen i tre vintrar och sedan låg tillfrusen i tre somrar. Han hade förlorat sin mor i den hungersnöden. Om sommaren hade laxstimmen uteblivit, och stammen väntade på vintern och renens ankomst. Så kom vintern, men inga renar. Aldrig hade man varit med om något dylikt, ej ens på de gamla människors tid. Men renen kom ej, och det var det sjunde året, och hararna hade ej ynglat och hundarna voro bara ben och skinn. Och i det långa mörkret lågo barnen och kvedo och dogo, likaså kvinnorna och de gamla männen, och icke en på tio av stammen blev vid liv för att möta solen då den kom tillbaka till våren. *Det* var en hungersnöd!

Men han hade också varit med om tider av ymnighet, då maten skämdes för dem och hundarna voro feta och odugliga av övermättnad — tider då de läto villebrådet gå odödat och kvinnorna voro fruktsamma och tälthyddorna myllrade av kravlande småbarn av bägge könen. Då blevo männen övermodiga och revo upp gamla tvister och gingo över bergen söderut för att döda Pellyfolket och västerut för att få sitta vid Tananafolkets slocknade eldar. Han mindes hur han

som gosse under en sådan ymnighetstid sett en älg rivas av vargar. Zing-ha låg tillsammans med honom i snön och såg på — Zing-ha som sedan blev den skickligaste av jägarna och slutligen gick ner sig i en vak på Yukon. De hittade honom en månad därefter halvvägs uppkrupen ur vaken och stelfrusen till is.

Men älgen. Zing-ha och han hade gått ut den dagen för att leka jägare på deras fäders sätt. Vid brädden av ån träffade de på färska spår av en älg och likaså av många vargar. »En gammal», sade Zing-ha, som hade lättare för att läsa sådana tecken, »en gammal som inte kan följa med hjorden. Vargarna hade avskilt honom från hans bröder, och de släppa honom inte.» Och så var det. Det var deras sätt. Dag och natt skulle de följa med honom ända till slutet, aldrig rasta, nafsas honom i hasorna, hugga honom i mulen. Hur kände inte Zing-ha och han lusten att se blod allt hetare! Upplösningen skulle bli en härlig syn.

De följde ivrigt spåren, och till och med han, Koskoosh, som var långsam då det gällde att se något och inte hade någon vana som spårökare, kunde ha följt dem blindt, ty de voro så tydliga. De voro jakten i hämlarna, läste den nyskrivna hemska tragedien vid varje steg. Nu kommo de till ett ställe där älgen hade gjort halt och front. Tre gånger så långt som en fullväxt mans längd hade i alla riktningar snön blivit uppriven och kringsparkad. I midten voro de djupa spåren av det klövfotade villebrådet och rundt omkring, överallt, syntes vargarnas lättare spår. Medan deras bröder ansatte offret hade några lagt sig på sidan och vilat. Intrycket av hela deras kropp

i snön var lika tydligt som om det gjorts alldeles nyss. En varg hade den ursinnige älgen fått tag i under ett vildt utfall och trampat ihjäl. Några väl avgnagda ben vittnade därom.

De stannade sedan vid ett nytt ställe där älgen gjort stånd. Här hade det stora djuret kämpat för-tvivlat. Två gånger hade han slagits omkull, som snön utvisade, och två gånger hade han skakat av sig sina angripare och kommit på fötter igen. Han hade för längesedan fyllt sin uppgift, men ändå var livet honom kärt. Zing-ha sade att det var något högst egendomligt att en älg som en gång bragts att stupa gjort sig fri igen; men det hade den här alldeles säkert gjort. Shamanen skulle se tecken och under däri, då de talade om det för honom.

Sedan kommo de till ett ställe där älgen hade försökt klättra uppför strandbanken och komma till skogen. Men hans fiender hade anfallit honom bakifrån, tills han strök baklänges och ramlade över dem, så att två lågo krossade djupt nere i snön. Det var tydligt att segerns stund var nära, ty deras bröder hade lämnat dem orörda. De sprungo förbi ytterligare två stånd-platser, mycket nära varandra och där striden endast tycktes ha varit kortvarig. Nu var vägen röd, och det stora djurets långa, tydliga steg hade blivit korta och osäkra. Så hörde de de första ljuden av kampen — icke en fulltonig jaktkör, utan det korta, gläfsande skall som tydde på handgemäng och sargande tänder i köttet. Zing-ha kröp på magen i snön, mot vinden, och efter honom kröp han, Koskoosh, som sedan skulle bli stammens hövding. De sköto undan grenarna av en ung gran och tittade fram. Det var slutet de sågo.

Som alla ungdomens intryck hade han ännu tavlan levande inför sig, och hans skumma ögon iakttog upplösningen lika tydligt som den utspelats i denna avlägsna tid. Det förvånade Koskoosh sig över, ty i kommande tider, då han var en människans anförare och ledde rådsförsamlingarna, hade han ju övat stora dåd och gjort sitt namn till en förbannelse i Pellyfolkets mun, för att nu inte tala om den underlige vite mannen som han hade dödat, kniv mot kniv, i öppen strid.

Han tänkte länge på sin ungdoms dagar, tills elden dog ut och kölden blev mera bitande. Han lade nu på två grenar och offrade allt vad som var kvar som insats för att rädda livet. Om Sit-cum-to-ha bara kommit ihåg sin morfar och samlat ett större fång bränsle, skulle hans tid ha räckt längre. Det hade ju varit en lätt sak. Men hon hade alltid varit en hänsynslös varelse och hedrade ej längre sina äldre släktingar sedan Bävern, sonson till Zing-ha, först kastade sina ögon på henne. Nåja, vad betydde det? Hade han ej gjort på samma sätt i sin egen livliga ungdom? Han satt en stund och hörde på tystnaden. Kanske hans sons hjärta skulle vekna, så att han kom tillbaka med hundarna för att ta sin gamle far med sig och stammen till orter där det fanns godt om renar, tungfotade av fetma.

Han spetsade öronen, och hans rastlösa hjärna vilade ett ögonblick. Icke en rörelse, ingenting alls. Han ensam drog andan i den djupa tystnaden. Det var mycket ensligt. Tyst! Vad var det? Det gick en rysning genom hans kropp. Det välkända, långdragna tjutet bröt tystnaden, och det var helt nära. Så stod synen av älgen för hans förmörkade ögon —

den gamle älgturen — med uppriven bringa och blodiga sidor, den sargade manken och de stora greniga hornen djupt nedböjda och i dödsryckningarna. Han såg de pilsnabba gråa skepnaderna, de glimmande ögonen, de hängande tungorna, de dreglande tänderna. Och han såg den obarmhärtiga kretsen sluta sig ännu tätare tillsammans tills den blev en enda mörk fläck midt i den upprivna snön.

En kall nos rörde vid hans kind, och vid dess beröring rycktes hans själ tillbaka till nuet. Hans hand stacks in i elden och drog ut ett brinnande träd. För ögonblicket överväldigat av sin nedärvda rädsla för människan drog odjuret sig tillbaka och uppgav ett långdraget kallelserop till sina bröder, och de svarade glupskt, tills en ring av krypande, dreglande gråben drog sig samman från alla håll. Den gamle mannen hörde hur kretsen drog ihop sig. Han svängde vildt med eldbranden, och flåsandet övergick i morningar, men de flämtande odjuret ville ej skingra sig. Nu hasade en fram på bröstet och släpade benen efter sig, nu en till och en till, men aldrig drog någon sig tillbaka. Varför skulle han haka sig fast vid livet? frågade han och lät den brinnande grenen falla i snön. Den väste och slocknade. Ringen brummade oroligt, men fortfor att dra ihop sig. Åter såg han den gamle älgturens sista stånd, och Koskoosh sänkte trött huvudet mot sina knän. Vad var det vidare med den saken, när allt kom omkring? Var det inte livets lag?

III.

DEN LÖGNAKTIGE NAM-BOK.

»En bidarka, eller hur? Se, en bidarka och en karl som ror tafatt med en åra!»

Gamla Bask-Wah-Wan reste sig på sina knän, darande av svaghet och iver, och tittade ut över sjön.

»Nam-Bok var alltid tafatt vid åran», mumlade hon i det hon beskuggade ögonen mot solen och tittade ut över det silvergnistrande vattnet. »Nam-Bok var alltid tafatt. Jag minns . . .»

Men kvinnorna och barnen skrattade högt, och deras skratt lät litet gäckande, och hennes röst dog bort och slutligen rörde hennes läppar sig utan att få fram ett ljud.

Koogah lyfte upp sitt gråa huvud från benet som han höll på att snida och följde riktningen av hennes blick. Utom då stora avkrokar drogo den ur kursen närmade sig en bidarka stranden. Mannen i den rodde med mera styrka än skicklighet och nalkades i sicksack med onödigt kraftslöseri. Koogah böjde åter ner huvudet över arbetet, och på elfenbensbeten som han höll mellan sina knän ristade han in ryggen av en fisk vars make aldrig summit i havet.

»Det är alldeles säkert mannen från nästa by», sade han slutligen, »han kommer för att fråga mig hur man skall rista in märken i ben. Och han är tafatt. Det skall han aldrig kunna lära sig.»

»Det är Nam-Bok», upprepade den gamla Bask-Wah-Wan. »Skulle jag inte känna igen min egen son?» frågade hon med gäll röst. »Jag säger än en gång att det är Nam-Bok.»

»Det har du sagt i så många somrar», sade en av kvinnorna mildt förebrående. »Alltsedan isen gick av sjön har du suttit och vaktat hela dagen lång och sagt om var kanot som visade sig: 'Det är Nam-Bok.' Nam-Bok är död, Bask-Wah-Wan, och de döda komma inte igen. Det är omöjligt att de döda komma igen.»

»Nam-Bok!» ropade den gamla så högt och tydligt att hela byn blev förvånad och såg på henne.

Hon reste sig upp med möda och hasade sig ner över sanden. Hon snavade över ett barn som låg i solen, och modern tystade ner dess skrik och slängde hårda ord efter den gamla gumman, som ej frågade efter dem. Barnen sprungo före henne ner till stranden, och då mannen i bidarkan kom närmare och så när hade kapsejsat vid ett av sina illa beräknade årtag, följde kvinnorna efter. Koogah lade bort sin valrossbet och gick också dit ner, tungt stödjande sig på sin käpp, och efter honom kommo männen drivande i grupper på två eller tre.

Bidarkan vände bredsidan till och dyningarna hotade att slå över den, men en naken pojke sprang ut i vattnet och drog upp förstäven långt på sanden. Mannen reste sig och kastade en forskande blick på raden av byinvånare. En randig ylletröja, smutsig

och mycket sliten, hängde löst på hans breda axlar och om halsen hade han en röd bomullsnäsduk knuten på sjömansvis. En rund sjömansmössa på det kortklipppta huvudet, buldanbyxor och grova skor kompletterade hans utstyrel.

Men han var i alla fall en märkvärdig uppenbarelse för dessa simpla fiskare i det stora Yukondeltat, som i hela sitt liv hade tittat ut över Berings hav och under hela denna tid endast sett två vita män — mantalskrivaren och en vilsekommen jesuitpräst. Det var fattigt folk som varken hade guld i marken eller dyrbara pälsverk på lager, så att de vita hade dragit förbi dem långt i fjärran. Yukon hade också i tusentals år avlagrat allt Alaskas från bergen bortspolade grums utmed denna kust, tills fartygen stötte på grund långt från land. Den sumpiga kusten med sina långt inskjutande havsvikar och stora gyttjebankar undveks därför av fartygen, och fiskarbefolkningen visste knappt att det fanns några vita män till.

Koogah, bensnidaren, drog sig så hastigt tillbaka att han snavade mot sin käpp och ramlade omkull. »Nam-Bok!» ropade han, i det han häftigt ansträngde sig att komma på fötter igen. »Nam-Bok, som gick förlorad till sjöss, har kommit tillbaka!»

Männen och kvinnorna drogo sig bort, och barnen kilade undan mellan deras ben. Endast Opee-Kwan var modig, som det anstod byns förnämste man. Han steg fram och tittade länge och allvarligt på den nykomne.

»Det är Nam-Bok», sade han slutligen, och då kvinnorna hörde det bestämda tonfallet i hans röst, gnällde de förskräckt och drogo sig längre bort.

Den främmandes läppar rörde sig obeslutsamt, och hans bruna strupe vrängde och vred sig av outtalade ord.

»Ja, ja, det är Nam-Bok», kraxade Bask-Wah-Wan och såg upp i hans ansikte. »Jag har alltid sagt att Nam-Bok skulle komma tillbaka.»

»Ja, det är Nam-Bok som har kommit tillbaka.» Denna gång var det Nam-Bok själv som talade, i det han steg med ena benet över bidarkans reling och stod med den ena foten i båten och den andra på land. Åter vrängde och vred sig hans strupe under sökandet efter glömda ord. Och då orden kommo, läto de besynnerligt gutturala och åtföljdes av ett smackande ljud med läpparna. »Hälsning, bröder», sade han, »bröder från den gamla tiden, innan jag for bort med landvinden.»

Han steg ut med båda fötterna på sanden, men Opee-Kwan slog åt honom med handen.

»Du är död, Nam-Bok», sade han.

Nam-Bok skrattade. »Jag är fet.»

»Döda människor äro inte feta», förklarade Opee-Kwan. »Du har mått väl, men det är besynnerligt. Ingen kan stå emot landvinden och komma tillbaka i hämlarna på sina unga år.»

»Jag har kommit tillbaka», svarade Nam-Bok helt lugnt.

»Kanske du är en skugga, en flyktig skugga av den Nam-Bok som var. Vålnader gå igen.»

»Jag är hungrig. Vålnader äta inte.»

Men Opee-Kwan tvivlade och strök sig förbryllad över pannan. Även Nam-Bok var förbryllad, och då han såg sig omkring, mötte han ingen välkomsthälsning

i fiskarfolkets ögon. Männen och kvinnorna viskade sins emellan. Barnen smögo sig skyggt tillbaka till de äldre, och hundar med rest ragg kröpo fram till honom och vädrade misstänksamt.

»Jag födde dig, Nam-Bok, och gav dig di då du var liten», gnällde Bask-Wah-Wan och kom närmare, »och antingen du är en vålnad eller inte, skall jag nu ge dig något att äta.»

Nam-Bok ämnade gå fram till henne, men ett brummande av förskräckelse och hot hejdade honom. Han sade något på ett främmande språk som lät som »djävlar anamma» och tillade: »Jag är ingen vålnad, utan en människa.»

»Vem känner till det hemlighetsfulla?» frågade Opee-Kwan halvt sig själv och halvt sina stamförvanter. »Vi äro till, och i nästa andedrag äro vi inte längre till. Om människan kan bli en skugga, kan då inte skuggan bli en människa? Nam-Bok var, men han är icke. Det veta vi, men vi veta inte, om detta är Nam-Bok eller Nam-Boks skugga.»

Nam-Bok klarade strupen och svarade. »I gamla dagar for din farfar, Opee-Kwan, bort och kom tillbaka i hälarna på åren. Och ingen nekade honom en plats vid elden. Det sägs . . .» Han gjorde en konstpaus, och de spetsade öronen efter hans ord. »Det sägs», upprepade han med avsiktligt stark betoning, »att Sipsip, hans *klooch*, födde honom två söner sedan han kom tillbaka.»

»Men han hade ingenting med landvinden att göra,» svarade Opee-Kwan. »Han gav sig in i hjärtat av landet, och det är en naturlig sak att en människa kan gå allt längre och längre inåt landet.»

»Så är det på havet också. Men det hör inte hit. Det sägs . . . att din farfar berättade sällsamma historier om vad han sett.»

»Ja, sällsamma historier berättade han.»

»Jag har också sällsamma historier att berätta», försäkrade Nam-Bok i lurande ton. Och då de voro tveksamma, tillade han: »Och gåvor också.»

Han framtog ur bidarkan en schal, egendomlig till vävnad och färg, och svepte den om sin mors axlar. Kvinnorna uppgåvo en enstämig suck av beundran, och gamla Bask-Wah-Wan nöp i tyget och strök det och kurrade i barnslig glädje.

»Han har historier att berätta», mumlade Koogah. »Och gåvor», ifyllde en kvinna.

Opee-Kwan visste att hans folk var nyfiket, och han erfor själv en hetsande nyfikenhet på dessa oförtalda historier. »Fisket har varit godt», sade han betänksamt, »och vi ha rikligt med olja. Kom då, Nam-Bok, och låt oss kalasa.»

Två av männen lyfte upp bidarkan på sina axlar och buro upp den till elden. Nam-Bok gick bredvid Opee-Kwan, och byinvånarna följde med utom några kvinnor som stannade efter för att smeka schalen med fingrarna.

Det talades icke mycket under måltiden, men många nyfikna blickar kastades förstulet på Bask-Wah-Wans son. Det gjorde honom förlägen — inte som om han varit försagd av sig, men sältranens stank hade tagit ifrån honom matlusten och det var han angelägen att dölja.

»Ät, du är hungrig», befallde Opee-Kwan, och Nam-

Bok blundade med bägge ögonen och dök ner med handen i den stora krukan med skämd fisk.

»Seså, var inte blyg. Det var godt om säl i år, och starka karlar äro alltid hungriga.» Bask-Wah-Wan doppade en ovanligt stinkande bit lax i sältranen och räckte den drypande till sin son.

Då vissa symtom påminde honom om att hans mage inte var så god som i forna dagar, stoppade han i för-tvivlan sin pipa och drog några bloss. Folket fortfor att sörpla i sig maten och väntade. Det var inte många av dem som kunde berömma sig av någon närmare bekantskap med den dyrbara örten, ehuru man då och då erhöll små kvantiteter och avskyvärda kvaliteter från eskimåerna norrut. Koogah, som satt bredvid honom, antydde att han ej hade något emot att dra ett bloss, och med oljiga läppar, mellan två tuggor, sög han på ambramunstycket. Nam-Bok tryckte sedan sin darrande hand mot magen och vägrade att ta igen pipan. Koogah kunde behålla den, sade han, ty han hade från börjat ämnat presenta honom den. Och folket slickade sig om fingrarna och gillade hans frikostighet.

Opee-Kwan reste sig upp. »Och nu är festmåltiden slut, Nam-Bok, och vi skulle gärna vilja höra vilka underliga saker du har sett.»

Fiskarfolket klappade händerna och togo till sitt arbete, redo att höra på. Männen voro sysselsatta med att snida spjut och gravera i elfenben, medan kvinnorna skrapade späcket från sälskinnen och gjorde dem mjuka eller sydde *muclucs* med sentråd. Nam-Bok betraktade den scen han hade framför sig, men den hade icke det behag som hans minne hade utlovat.

Under de år han strövat omkring hade han just längtat efter denna syn, men nu då han hade den kände han sig besviken. Det var ett magert och ödsligt liv, tyckte han, och kunde inte jämföras med det han blivit van vid. Han skulle emellertid ha dem att spärra upp ögonen litet, och vid den tanken glittrade det i hans egna.

»Bröder», började han med den låtsade nedlåtenheten hos en man som står i begrepp att redogöra för sina storverk, »när jag for var det långt lidet på sommaren, för många somrar sedan, och ungefär sådant väder som det nu lovar att bli. Ni komma alla ihåg den dagen, då mäsarna flögo lågt och det blåste stark landvind och jag inte kunde reda mig mot den med min bidarka. Jag knöt fast bidarkans täcke omkring mig så att intet vatten kunde tränga in, och hela natten kämpade jag med stormen. Och på morgonen fanns intet land — endast havet — och landvinden höll mig hårdt fast i sina armar och drev mig framåt. Tre sådana nätter ljusnade till dag och visade mig intet land, och landvinden släppte mig inte.

Och då den fjärde dagen kom, var jag som en dåre. Jag kunde inte ro av brist på föda, och det gick rundt i mitt huvud tack vare törsten. Men havet var inte längre vredgat, och det blåste en mild sommarvind, och då jag såg mig omkring, såg jag en syn som gjorde att jag nästan trodde jag var galen.»

Nam-Bok tystnade för att peta bort litet laxkött som fastnat mellan hans tänder, och männen och kvinnorna sutto sysslolösa med framsträckt huvud och väntade.

»Det var en kanot, en stor kanot. Om alla kanoter

jag någonsin hade sett sloges tillsammans till en enda, skulle den inte vara så stor.»

Tvivlande utrop hördes, och Koogah som hade så många år på nacken skakade på huvudet.

»Om varje bidarka vore som ett sandkorn», fortfor Nam-Bok trotsigt, »och om det vore lika många bidarkas som det är sandkorn här på stranden, skulle de inte vara en så stor kanot som den jag såg på den fjärde dagens morgon. Det var en mycket stor kanot, och den kallades en skonare. Jag såg detta underbara ting, denna stora skonare, komma efter mig, och på den såg jag män...»

»Håll, Nam-Bok!» inföll Opee-Kwan. »Vad var det för slags män? Stora män?»

»Nej, bara som du och jag.»

»Gick den stora kanoten fort?»

»Ja.»

»Kantens sidor voro höga och männen korta.» Opee-Kwan sammanfattade premisserna i bestämd ton. »Rodde dessa män med långa åror?»

Nam-Bok gjorde en grimas. »Det fanns inga åror», sade han.

Munnarna gapade, och det blev en lång tystnad. Opee-Kwan lånade Koogahs pipa och drog ett par tankfulla bloss. En av de yngre kvinnorna fnittrade nervöst och ådrog sig många vreda ögonkast.

»Fanns det inga åror?» frågade Opee-Kwan helt stillsamt och lämnade igen pipan.

»Sunnanvinden var bakom», förklarade Nam-Bok.

»Men vinden driver långsamt.»

»Skonaren hade vingar — så här.» Han tecknade master och segel i sanden, och männen trängdes där-

omkring och granskade teckningen. Det blåste en frisk bris, och för att förklara saken närmare tog han ändarna av sin mors schal och höll ut dem så att vinden fyllde den som ett segel. Bask-Wah-Wan bannades och stretade emot, men blåste ett litet stycke nedåt stranden och hamnade andlös i en hop drivved. Männena brummade till tecken att de förstått, men Koogah gjorde plötsligt ett kast med sitt gråa huvud.

»Ha ha!» skrattade han. »En löjlig tingest, den där stora kanoten! En högst löjlig tingest! En lekboll för vinden! Vart vinden går, går den med. Ingen som färdas med den kan någonsin säga vid vilken strand han landar, ty han går alltid med vinden, och vinden går vart som helst, ingen vet vart.»

»Så är det», instämde Opee-Kwan allvarligt. »Att gå med vinden är lätt, men mot vinden får man arbeta tungt, men eftersom de inte hade några åror, arbetade männen på den stora kanoten inte alls.»

»De behövde inte arbeta», utbrast Nam-Bok förargad. »Skonaren gick emot vinden ändå.»

»Och vad var det du sade att det var som höll sk . . . skonaren i gång?» frågade Koogah som snavade på det svåra ordet.

»Vinden», lydde det otåliga svaret.

»Då höll vinden sk . . . skonaren i gång mot vinden.» Gamle Koogah gav Opee-Kwan en menande blick, och medan skrattet tilltog omkring honom fortfor han: »Vinden blåser från söder och blåser skonaren söderut. Vinden blåser mot vinden. Vinden blåser åt ett håll och på samma gång åt ett annat. Det är mycket enkelt. Vi förstå, Nam-Bok. Vi förstå mycket väl.»

»Du är ett dumhuvud!»

»Sanningen faller från dina läppar», svarade Koogah saktmodigt. »Jag var alldeles för trög till att förstå, och ändå var saken enkel.»

Men Nam-Bok var mörk i ansiktet och sade snabba ord som de aldrig hade hört förr. De började åter snida ben och skrapa hudar, men han slöt hårdt till läpparna om tungan som de ej ville tro på.

»Den där sk... skonaren», frågade Koogah med orubbligt lugn, »var den gjord av ett stort träd?»

»Den var gjord av många träd», snäste Nam-Bok. »Den var mycket stor.»

Han försjönk åter i butter tystnad, och Opee-Kwan nickade åt Koogah, som skakade långsamt på huvudet och mumlade förbryllad:

»Det är mycket märkvärdigt.»

Nam-Bok nappade på kroken. »Det är ingenting», sade han nonchalant, »då skulle ni se *ångbåten*. Som sandkornet är mot bidarkan, som bidarkan är mot skonaren, så är skonaren mot ångbåten. Dessutom är ångbåten gjord av järn. Den är helt och hållet av järn.»

»Nej, nej, Nam-Bok», utropade hövdingen, »hur kan det vara möjligt? Järn går alltid till botten. Jag bytte mig till en järnkniv av hövdingen i nästa by, och i går gled järnkniven ur handen på mig och sjönk, sjönk i havet. Det finns en lag för allting. Det har aldrig funnits någonting utan lag. Det veta vi. Och därtill veta vi att föremål av samma slag hasamma lag, och att allt järn har samma lag. Tag därför tillbaka dina ord, Nam-Bok, så att vi ännu kunna hysa aktning för dig.»

»Det är så», envisades Nam-Bok. »Ångbåten är helt och hållet av järn och sjunker inte.»

»Nej, nej, det är inte möjligt.»

»Jag har sett det med mina egna ögon.»

»Det överensstämmer inte med tingens natur.»

»Men säg mig, Nam-Bok», avbröt Koogah som var rädd att det skulle bli slut på historierna, »säg mig hur de där männen kunna hitta vägen över havet, då det inte finns något land att styra efter.»

»Solen visar vägen.»

»Men på vad sätt?»

»Vid middagstiden tar förste mannen på skonaren en sak genom vilken hans öga tittar på solen, och sedan låter han solen klättra ner från himlen till kanten av jorden.»

»Detta är onda trollkonster!» utropade Opee-Kwan häpen över något så oheligt. Männen lyfte förfärade sina händer och kvinnorna stönade. »Det är onda trollkonster. Det är inte rätt att vilseleda den stora solen som driver bort natten och ger oss sälen, laxen och varmt väder.»

»Nåja, om det nu också är onda trollkonster?» frågade Nam-Bok hotfullt. »Jag har också tittat genom den där saken på solen och låtit solen klättra ner från himlen.»

De som sutto närmast drogo sig hastigt ifrån honom, och en kvinna täckte över ansiktet på barnet vid hennes bröst så att hans öga inte skulle komma vid det.

»Men på den fjärde dagens morgon, Nam-Bok», sade Koogah, »på den fjärde dagens morgon då sk . . . skonaren kom efter dig?»

»Då hade jag inte mycket krafter kvar och kunde

inte ro undan. Så att jag blev tagen ombord, och vatten hälldes i min hals och god mat gavs mig. Två gånger, mina bröder, ha vi sett en vit man. Alla dessa män voro vita och lika många som jag har fingrar och tår. Och då jag såg att de voro mycket vänliga fattade jag mod, och jag beslöt att lägga på minnet allt vad jag såg. Och de lärde mig sitt arbete och gävo mig god mat och en sovplats.

Och dag efter dag gingo vi över havet, och varje dag drog förste mannen ner solen från himlen och lät henne säga var vi voro. Och då vågorna voro välvilliga jagade vi säl, och jag blev mycket förvånad, ty de kastade alltid bort köttet och späcket och gömde endast skinnet.»

Opee-Kwans mun darrade häftigt, och han ännade just fara ut mot detta slöseri, då Koogah med en spark ålade honom att tiga.

»Efter en lång tid, då solen var borta och luften blev bitande kall, riktade förste mannen skonarens bog åt söder. Åt söder och öster färdades vi dag efter dag, aldrig med land i sikte, och vi voro nära byn varifrån männen voro . . .»

»Hur visste de att de voro nära?» frågade Opee-Kwan som ej kunde styra sig längre. »Där syntes ju intet land.»

Nam-Bok gav honom en vredgad blick. »Sade jag inte att förste mannen tog ner solen från himlen?»

Koogah lade sig emellan, och Nam-Bok fortfor: »Som jag säger, då vi voro nära den där byn, stack en stark storm upp, och om natten voro vi hjälplösa och visste inte var vi voro . . .»

»Du sade ju nyss att förste mannen visste det . . .»

»Lugna dig, Opee-Kwan! Du är ett dumhuvud och kan inte förstå. Som jag säger, vi voro hjälplösa om natten, men så fick jag över stormens rytande höra vågornas dån mot stranden. Och så stötte vi emot med ett väldigt brak, och jag låg i vattnet och sam. Det var en klippig kust bara med en bit sandstrand på många mils avstånd, och där måste jag borra ner mina fingrar i sanden och dra mig upp ur vågsvallet. De andra männen måste ha törnat mot klipporna, ty ingen av dem drev i land utom förste mannen, och honom kände jag endast igen på ringen på hans finger.

Då det blev dager och skonaren var försvunnen, vände jag mitt ansikte mot land och vandrade dit in för att få mat och se folkets ansikten. Och då jag kom till ett hus, fördes jag in där och fick mat, ty jag hade lärt mig deras språk, och de vita männen äro alltid godhjärtade. Och det var ett hus större än alla de hus som vi ha byggt och våra fäder före oss.»

»Det var ett väldigt hus», sade Koogah och dolde sin misstro bakom en förvånad min.

»Och det gick åt många träd till att bygga ett sådant hus», tillade Opee-Kwan som var läraktig.

»Det är ingenting.» Nam-Bok ryckte på axlarna med föraktfull min. »Som våra hus äro mot det huset, så var det huset mot de hus jag sedan skulle få se.»

»Och det är inte stora män?»

»Nej, bara män som ni och jag», svarade Nam-Bok. »Jag hade skurit mig en käpp för att kunna gå bättre, och då jag kom ihåg att jag skulle berätta allting för er, mina bröder, ristade jag en skåra i käppen för varje

person som bodde i det huset. Och jag stannade där i många dagar och arbetade, och för det gåvo de mig *pengar* — något som ni inte känna till, men som är mycket bra att ha.

Och en dag lämnade jag den platsen för att gå längre inåt landet. Och medan jag gick mötte jag många människor, och jag skar mindre skårer i käppen för att det skulle bli rum för alla. Sedan träffade jag på något besynnerligt. På marken framför mig låg en järnstång så grov som min arm, och ett långt steg ifrån den var en annan järnstång...»

»Då blev du en rik man», förklarade Opee-Kwan, »ty järn är mera värddt än något annat i världen. Det kunde ha blivit många knivar.»

»Nej, det var inte mitt.»

»Det var hittegoods, och hittegoods är lagligt.»

»Nej, den vite mannen hade lagt ut dem. Och för resten voro dessa stänger så långa att ingen man kunde bära bort dem — så långa att det inte fanns något slut på dem så långt jag kunde se.»

»Nam-Bok, det är mycket järn», varnade OpeeKwan.

»Ja, det var svårt att tro, fastän jag såg det med mina ögon, men jag kunde ju inte motsäga mina egna ögon. Och medan jag såg på, hörde jag...» Han vände sig hastigt mot hövdingen. »Opee-Kwan, du har hört sjölejonet ryta i vrede. Tänk dig lika många sjölejon som det finns vågor i havet, och föreställ dig att alla dessa sjölejon förvandlades till ett sjölejon, och som detta enda stora sjölejon skulle ryta, så röt tingesten som jag hörde.»

Fiskarfolket ropade högt av förvåning, och Opee-Kwan gapade och fortfor att gapa.

»Och på avstånd såg jag ett vidunder som tusen valar. Det hade bara ett öga och spydde rök, och det stönade alldeles förskräckligt högt. Jag blev rädd och sprang med skälvande ben på vägen mellan järnstängerna. Men vidundret kom med vindens hastighet, och jag hoppade över järnstängerna med dess heta andedräkt i mitt ansikte...»

Opee-Kwan fick åter bukt med sin underkäk. »Och ... och sedan, Nam-Bok?»

»Sedan flög det förbi på järnstängerna och gjorde mig ingen skada, och då mina ben kunde bära mig igen, var det försvunnet. Och det är något mycket vanligt i det där landet. Till och med kvinnor och barn bli inte rädda. Männen göra de där vidundren till att utföra arbete.»

»Liksom vi låta våra hundar arbeta?» frågade Koo-gah med en mistrogen glimt i ögat.

»Ja, som vi låta våra hundar arbeta.»

»Och hur uppföda de de där ... tingestarna?» frågade Opee-Kwan.

»De uppföda dem inte alls. Männen göra dem skickligt av järn och mata dem med sten och ge dem vatten att dricka. Stenen blir eld och vattnet blir ånga, och vattenångan är näsborrarnas andedräkt och ...»

»Seså, seså, Nam-Bok», avbröt Opee-Kwan. »Berätta oss om andra underverk. Vi tröttna på detta som vi inte kunna förstå.»

»Förstå ni inte?» frågade Nam-Bok i hopplös ton.

»Nej, vi förstå inte», kvedo männen och kvinnorna.

»Vi kunna inte förstå.»

Nam-Bok tänkte på en konstigt inrättad skörde-

maskin och på de maskiner där man kunde få se bilden av levande människor och de maskiner varifrån människoröster hördes, och han visste att hans folk aldrig kunde förstå detta.

»Vågar jag tala om att jag åkte på det där järnvidundret genom landet?» frågade han bittert.

Opee-Kwan slog ut med händerna i öppet visad misstro. »Säg ut, säg vad som helst; vi höra på.»

»Jag åkte alltså på vidundret, och det betalade jag pengar för.»

»Du sade att det matades med sten.»

»Och så sade jag, din tok, att pengar var något som ni inte kände till. Som sagt, jag for med vidundret genom landet och genom många byar, tills jag kom till en stor by vid en salt havsvik. Och husen reste upp sina tak till himlens stjärnor, och skyarna drevo förbi dem, och överallt var det mycket rök. Och den byns rytande var som havets rytande i storm, och människorna voro så många att jag kastade bort min käpp och inte längre kom ihåg skårorna på den.»

»Om du hade gjort små skåror», sade Koogah förebrående, »kunde du ha gjort reda för...»

Nam-Bok vände sig förbittrad emot honom.

»Om jag hade gjort små skåror! Hör på, Koogah, du bensnidare: Om jag hade gjort små skåror, skulle varken käppen eller tjugu käppar ha kunnat rymma dem — nej, inte all drivved på alla sandstränder mellan den här byn och den nästa. Och om ni alla, kvinnor och barn inberäknade, vore tjugu gånger så många, och om ni hade tjugu händer var och i varje hand en käpp och en kniv, kunde ni ändå inte ha gjort skåror

för alla de människor jag såg, så många voro de och så fort kommo och gingo de.»

»Det kan inte finnas så många människor i hela världen», invände Opee-Kwan, ty han var som förstenad och hans förnuft kunde ej rymma en så stor siffra.

»Vad vet du om hela världen och hur stor den är?» frågade Nam-Bok.

»Men det kan inte finnas så många människor på ett ställe.»

»Vem är du, att du kan säga vad som kan vara eller inte vara?»

»Det säger sig självt att det inte kan finnas så många människor på ett ställe. Deras kanoter skulle fylla havet så att det inte fanns någon plats. Och de kunde tömma havet varje dag på dess fisk och skulle ändå inte alla kunna äta sig mätta.»

»Det kan så tyckas», sade Nam-Bok slutligen, »men ändå var det så. Jag såg det med mina egna ögon och kastade bort min käpp.» Han gäspade och reste sig upp. »Jag har rott lång väg, dagen har varit lång och jag är trött. Nu vill jag sova, och i morgon ska vi tala mera om vad jag har sett.»

Bask-Wah-Wan linkade ängsligt före, stolt men ändå rädd för sin son, förde honom till sin igloo och stuvade in honom mellan de flottiga, illaluktande skinnen. Men männen sutto kvar vid elden och höllo en rådplägning med många viskningar och lågmälda tvister.

Det gick en timme och en till, och Nam-Bok sov, och samtalet fortgick. Kvällsolen sänkte sig mot nordväst, och klockan elva stod den nästan i norr.

Då skilde sig hövdingen och bensnidaren från rådsförsamlingen och väckte Nam-Bok. Han blinkade dem i ansiktet och vände sig om på sidan för attsomna om. Opee-Kwan grep honom i armen och riste honom vaken med mild bestämdhet.

»Kom, Nam-Bok, stig upp!» befalldes han. »Tiden är inne.»

»Ännu en festmåltid?» utropade Nam-Bok. »Nej, jag är inte hungrig. Gå på ni och ät och låt mig sova.»

»Det är dags att ge dig av!» dundrade Koogah.

Men Opee-Kwan talade saktmodigare. »Du var min bidarkakamrat då vi voro gossar», sade han. »Tillsammans jagade vi först säl och vittjade lax. Och du drog mig tillbaka till livet, Nam-Bok, då vågorna slog samman över mig och sögo mig ner till de svarta klipborna. Vi hungrade tillsammans och uthärdade kölden, och tillsammans kröpo vi ihop under en fäll och lågo tätt intill varandra. Och på grund av detta och den vänskap jag hyste för dig gör det mig mycket ondt att du har kommit tillbaka som en sådan väldig lögnare. Vi kunna inte förstå och vi äro yra i huvudet av vad du har sagt. Det är inte bra, och det har talats mycket i rådsförsamlingen. Därför skicka vi bort dig, för att vi skola få behålla vårt huvud klart och starkt och inte förvirras av oförnuftiga saker.»

»Det där som du har talat om är skuggor», tog Koogah vid. »Du har haft det med dig från skuggvärlden, och till skuggvärlden måste du skicka det tillbaka. Din bidarka är redo, och stammens folk väntar. De vilja inte sova förr än du har givit dig av.»

Nam-Bok var häpen, men lyssnade till hövdingens röst.

»Om du är Nam-Bok», sade Opee-Kwan, »är du en förfärlig och vidunderlig lögnare; om du är Nam-Boks vålnad, talade du om skuggor som det inte är godt för levande människor att ha kunskap om. Den stora byn du talade om anse vi vara skuggornas by. Där sväva de dödas själar omkring, ty de döda äro många och de levande äro få. De döda komma inte igen. Aldrig ha de döda kommit igen — utom du med dina vidunderliga berättelser. Det har aldrig inträffat att de döda komma igen, och om vi tilläte det, skulle stora olyckor drabba oss.»

Nam-Bok kände sitt folk och visste att rådsförsamlingens dom var avgörande. Han lät sig alltså ledas ner till vattenbrynet, där de satte ner honom i hans bidarka och stucko en paddelåra i hans hand. En svärm vildfåglar drog söderut, och vågvattnet bröt sig mjukt och dovt mot sanden. En matt dager ruvade över land och vatten, och i norr glödde solen otydlig och töcknig, insvept i blodröda dimmor. Må-sarna flögo lågt. Landvinden blåste skarp och kall, och de upptornade svarta molnen där bakom hotade med svårt väder.

»Ur havet kom du upp», mässade Opee-Kwan i orakelton, »och tillbaka till havet skall du gå. Så är jämvikten återställd och lagen har fått sitt.»

Bask-Wah-Wan linkade ner till skumranden och ropade: »Jag välsignar dig, Nam-Bok, för att du kom ihåg mig.»

Men Koogah sköt ut Nam-Bok från stranden, ryckte schalen från hennes axlar och kastade den i bidarkan.

»Det är kallt under de långa nätterna», klagade hon, »och kölden biter gärna i gamla ben.»

»Tingesten är en skugga», svarade bensnidaren, »och skuggor kunna inte hålla dig varm.»

Nam-Bok reste sig för att hans röst skulle höras. »Bask-Wah-Wan, moder som födt mig!» ropade han. »Lyssna till din son Nam-Boks ord. Det finns rum för två i denna bidarka, och han vill att du skall komma med honom. Ty färden går dit där det finns fisk och olja i överflöd. Dit kommer icke kölden, och livet är lätt, och tingestar av järn göra människornas arbete. Vill du komma med, Bask-Wah-Wan?»

Hon tvekade ett ögonblick, medan bidarkan hastigt gled bort från henne, sedan höjde hon sin röst till en dallrande klagan. »Jag är gammal, Nam-Bok, och jag skall snart gå ner bland skuggorna. Men jag har ingen lust att komma dit i förtid. Jag är gammal, Nam-Bok, och jag är rädd.»

En ström av ljus sköt ut över det svagt belysta havet och svepte båten och mannen i en gloria av rött och guld. Sedan blev det tyst bland fiskarfolket, och man hörde endast landvindens dån och skriet från måsarna som flögo lågt.

IV.

HEMLIGHETERNAS HERRE.

I byn hördes klagan. Kvinnorna sladdrade med gälla, skrikande röster. Männen sågo trumpna och villrådiga ut, och själva hundarna irrade tveksamma omkring, skrämnda av oron i lägret och beredda att fly till skogs vid första tecken till fara. Luften var full av misstankar. Ingen var säker på sin granne, och var och en visste med sig att hans kamrater voro lika osäkra på honom. Till och med barnen voro nedstämda och högtidliga, och lilla Di Ya, orsaken till alltsammans, hade fått grundligt med stryk, först av Hooniah, hans mor, och sedan av hans far, Bawn, och betraktade nu världen pessimistiskt under en stor omvälvd kanot nere på stranden.

Och till råga på allt var shamanen Scundoo i onåd, och man kunde ej vädja till hans välkända trolldom för att låta den spana upp ogärningsmannen. För en månad sedan hade han utlovat präktig sunnanvind så att stammen skulle kunna fara till den *pollatch* i Tonkin, där Taku Jim skulle förslösa tjugu års besparingar; och då dagen kom, blåste det en otäck nordan, och av de första tre kanoterna som vågade sig ut sänktes av en av de stora vågorna, och två slogos sönder

mot klipporna och ett barn drunknade. Han hade dragit upp remmen på orätt säck, förklarade han — ett misstag. Men folket ville ej höra på honom; offren av kött och fisk och pälsverk kommo ej längre till hans dörr, och han satt där inne och sörjde, trodde de, och fastade för att göra sträng bot, men i själva verket åt han glupskt av sina rikliga förråd och tänkte på pöbelns oberäknelighet.

Hooniahs filter voro borta. Det var präktiga filter, beundransvärdt tjocka och varma, och hon var så mycket stoltare över dem som hon hade kommit över dem så billigt. Ty-Kwan, två byar därifrån, var en man som gjort sig av med dem så lätt. Men hon visste inte att filtarna tillhört den mördade engelsmannen, med anledning av vars försvinnande Förenta staternas kutter kryssat längs kusten en tid, medan dess barkasser bolmat och stönat omkring i de okända sunden. Och som Hooniah ej visste att Ty-Kwan hade gjort sig av med dem i hast för att hans eget folk ej skulle behöva stå till svars inför regeringen, hade hennes stolthet ej behövt bli lidande. Och emedan kvinnorna avundades henne, var hennes stolthet utan mått och gräns, tills den fyllde hela byn och spred sig längs hela Alaskakusten från Dutch Harbour till St. Mary. Hennes stamvapen hade blivit med rätta firat och hennes namn känt av alla fiskare tack vare filtarna och deras märkvärdiga tjocklek och värme. Det var en högst hemlighetsfull tilldragelse, att de nu hade försvunnit.

»Jag hängde bara upp dem i solen vid husets gavel», bedyrade Hooniah för tusende gången för sina systrar i Thlinket. »Jag hängde bara upp dem och vände sedan ryggen till, för Di Ya, den degtjuven, som äter

rått mjöl, hade stuckit huvudet i den stora järnkitteln och ramlat ner i den, och nu satt han fast och sprattlade med benen som ett träd för vinden. Och jag drog bara upp honom och dängde hans huvud två gånger mot dörren som en minnesbeta, och vips voro filtarna borta!»

»Filtarna voro borta», viskade kvinnorna förfärade.

»En stor förlust», tillade en. »Aldrig har man sett sådana filter», sade en annan. Och en tredje: »Vi äro ledsna över din förlust, Hooniah.» Men varenda kvinna var glad i sitt hjärta över att de förhatliga, splituppväckande filtarna voro borta.

»Jag hängde bara upp dem i solen», började Hooniah för tusendeförsta gången.

»Ja, ja», utbrast Bawn uttråkad. »Men vi ha aldrig hört några sådana historier från andra byar. Därför är det tydligt att någon av vår egen stam har oärligt tillägnat sig filtarna.»

»Hur kan det vara möjligt, Bawn?» utropade kvinnorna harmset i korus. »Vem skulle det vara?»

»Då har det varit häxeri», fortfor Bawn med enfaldig min, men kastade en förstulen blick på deras ansikten.

»*Häxeri!*» Detta fasans ord kom dem att sänka rösterna och se förskrämt på varandra.

»Ja», sade Hooniah och hennes inneboende elakhet tog sig uttryck i hennes triumferande ton,» och nu ha vi skickat bud till Klok-No-Ton och starka roddare. Han kommer säkert hit på eftermiddagen.»

De små grupperna skingrades, och skräck bredde sig över byn. Av alla olyckor var häxeri den förfärligaste. Endast shamanerna kunde reda sig med osynliga ting, och varken män, kvinnor eller barn

kunde förr än genom själva gudsdomen veta om deras själ var besatt av onda andar eller inte. Och av alla shamaner var Klok-No-Ton, som bodde i nästa by, den fruktansvärdaste. Ingen upptäckte så många onda andar som han, ingen plågade sina offer med ohyggligare tortyr. En gång hade han till och med upptäckt en djävul som bodde i ett tre månaders barn — en högst obstinat djävul som inte lät driva ut sig förr än barnet hade legat i en vecka på tistel och törne. Sedan kastades barnkroppen i sjön, men vågorna spolade upp den om och omigen som en förbannelse för byn, och den drev inte bort på allvar förr än två starka karlar rotts ut under ebbtiden och dränkts.

Hooniah hade skickat efter denne Klok-No-Ton. Det hade varit bättre om Scundoo, deras egen shaman, tagits till nåder igen. Ty han hade alltid ett fogligare sätt, och han hade som bekant drivit ut två djävlar ur en man som efteråt blev far till sju friska barn. Men Klok-No-Ton! De ryste av hemska aningar vid tanken på honom, var och en kände sig som mål för anklagande ögon och såg anklagande på sina kamrater — alla utom Sime, och Sime var en bespottare som alldeles säkert skulle sluta illa, fastän allt tycktes gå honom så väl i händer.

»Ha-ha!» skrattade han. »Djävlar och Klok-No-Ton! Som själv är den värsta djävul i hela Thlinkets land!»

»Din tok! Han kommer ju hit nu med sina häxerier och trollkonster, så att akta du din tunga så att intet ondt drabbar dig och dina dagar bli fåtaliga här i landet!»

Så talade La-lah eller Skojaren, och Sime skrattade föraktfullt.

»Jag är Sime som aldrig känner fruktan och aldrig är mörkrädd. Jag är en stark karl som min far före mig, och mitt huvud är redigt. Varken du eller jag ha sett de osynliga onda tingen med våra ögon...»

»Men det har Scundoo», svarade La-lah. »Och likaså Klok-No-Ton. Det veta vi.»

»Hur vet du det, du son av en galning?» dundrade Sime, och hans grova tjurnacke purprades av vrede.

»Genom deras egen utsago.»

Sime fnös. »En shaman är bara en människa. Kanna inte hans ord vara tillvrängda som dina och mina? Bah, säger jag — bah, bah! Jag vill inte ge mer än så för dina shamaner och deras djävlar!»

Han knäppte med fingrarna åt höger och vänster och avlägsnade sig med stora steg, medan åskådarna ivrigt och förskräckt röjde väg för honom.

»En duktig fiskare och en präktig jägare, men en ond människa», sade en.

»Och ändå går det bra för honom», sade en annan eftertänksamt.

»Var därför ond, så går det bra för dig», svarade Sime över axeln. »Om alla vore onda, skulle det inte behövas några shamaner. Å, ni mörkrädda barn!»

Och då Klok-No-Ton anlände på eftermiddagen, skrattade Sime lika trotsigt som förut, ej heller underlät han att säga något skämtsamt, då shamanen snavade i sanden vid landstigningen. Klok-No-Ton såg vresigt på honom och gick utan hälsning midt igenom folkmassan direkt till Scundoos hus.

Ingen av stammens folk fick veta något om samtalet med Scundoo, ty de höllo sig vördnadsfullt på avstånd

och talade i viskande ton, medan hemligheternas herrar voro tillsammans.

»Hälsning, o Scundoo!» dundrade Klok-No-Ton, tydligt osäker hur han skulle bli mottagen.

Han var växt som en jätte och reste sig som ett torn över den lille Scundoo, vars tunna röst höjde sig som en gräshoppas svaga gnissel.

»Hälsning, Klok-No-Ton», svarade han. »Dagen är vacker tack vare att du kommer.»

»Du tycks emellertid...» Klok-No-Ton tvekade.

»Ja, ja», inföll den lille shamanen otåligt, »att jag har råkat ut för onda dagar, annars skulle jag inte behöva komma i tacksamhetsskuld till dig för att du utför mitt arbete.»

»Jag är så ledsen, vän Scundoo...»

»Nej, jag är glad över det, Klok-No-Ton.»

»Men jag skall ge dig hälften av vad jag får.»

»Icke så, gode Klok-No-Ton», mumlade Scundoo med en avvisande åtbörd. »Det är jag som är din slav, och mina dagar skola fyllas av en strävan att visa dig vänskap.»

»Liksom jag...»

»Liksom du nu visar mig vänskap.»

»Det är alltså en tråkig historia det där om kvinnan Hooniahs filter?...»

Den länge shamanen slungade ut denna fråga på försök, och Scundoo log ett blekt, grått leende, ty han var van att genomskåda människor, och alla människor föreföllo honom mycket små.

»Du har alltid bedrivit stark trolldom», sade han. »Ogärningsmannen kommer säkert snart att bli känd av dig.»

»Ja, snart, då jag får ögonen på honom.» Klok-No-Ton tvekade åter. »Har det hörts historier från andra orter?» frågade han.

Scundoo skakade på huvudet. »Se, är inte det här en förträfflig mucluc?»

Han höll upp sin fotbeklädnad av sälskinn och valrosshud, och hans gäst undersökte den med hemligt intresse.

»Jag har fått den med mycket prut.»

Klok-No-Ton nickade med en min av spänning.

»Jag har fått den av mannen La-lah. Han är en märklig man, och jag har ofta tänkt...»

»Såå?» inföll Klok-No-Ton otåligt.

»Jag har ofta tänkt», avslutade Scundoo meningen och gjorde sedan en paus. »Det är en vacker dag, och din trolldom är stark, Klok-No-Ton.»

Klok-No-Tons ansikte klarnade. »Du är en stor man, Scundoo, en shamanernas shaman. Nu går jag. Jag skall alltid komma ihåg dig. Och mannen La-lah är, som du säger, en märklig man.»

Scundoo smålog ännu mera blekt och grått, stängde dörren efter sin gäst och sköt för dubbla riglar.

Sime höll på att laga sin kanot, då Klok-No-Ton kom ner till stranden, och han avbröt endast sitt arbete så länge att han hann ladda sin bössa demonstrativt och lägga den bredvid sig.

Shamanen lade märke till hans tilltag och ropade: »Må allt folket samlas på denna plats! Det befaller Klok-No-Ton, djävulssökaren och djävulsutdrivaren!»

Han hade ämnat samla dem i Hooniahs hus, men det var nödvändigt att alla voro närvarande, och han tvivlade på att Sime skulle lyda och ville ej ha något

bråk. Sime var en som det var bäst att låta vara i fred, ansåg han, och på det hela taget en man som var farlig för allt vad shamaner heter.

»Kvinnan Hooniah skall föras hit», befallde Klok-No-Ton, i det han såg sig ilsket omkring i kretsen, så att de som blevo föremål för hans blickar kände kalla rysningar över ryggraden.

Hooniah kom framrultande med nedböjt huvud och bortvänd blick.

»Var äro filtarna?»

»Jag hängde bara upp dem i solen och se, se'n voro de borta!» gnällde hon.

»Såå?»

»Det kom an på Di Ya.»

Såå?»

»Honom har jag slagit både gul och blå, och han skall få mera stryk för att han har dragit olycka över oss fattiga människor.»

»Filtarna!» skrek Klok-No-Ton hest, ty han förutsåg att hon skulle vilja pruta på hans betalning. »Filtarna, kvinna! Deras värde är känt.»

»Jag hängde bara upp dem i solen», tjöt hon, »och vi äro fattiga människor och ha ingenting.»

Han rätade plötsligt upp sig med en hemsk grimas, och Hooniah ryggade tillbaka. Men han tog ett så hastigt språng framåt med inåtvända pupiller och hängande underkäk, att hon vacklade och föll framstupa för hans fötter. Han vevade med armarna, piskade luften vildt, och hans kropp vred och slingrade sig i plågor. Han tycktes nära att få ett epileptiskt anfall. Han fick vit fradga på läpparna, och hans skälvande kropp förvreds av spasmodiska ryckningar.

Kvinnorna uppstämde en klagande sång och vaggade slappt fram och tillbaka, medan männen en i sänder dukade under för extasen, tills endast Sime var kvar. Han satt uppklättrad på sin kanot och såg spefullt på, men hans förfäders blod inom honom trängde häftigt på, och han svor sin dyraste ed att han skulle hålla modet uppe. Klok-No-Ton var förfärlig att skåda. Han hade kastat av sig filten och alla sina kläder så att han var alldeles naken så när som på en gördel av örnklor omkring sina länder. Skrikande och tjutande med sitt långa svarta hår flygande som en strimma av nattens mörker sprang han vildt omkring i cirkeln. Hans yra hade en viss konstlös rytm, och då alla kommit i farten och svängde sina kroppar i takt med hans och skreko unisont, satt han kapprak med utsträckt arm och pekade med ett finger som en rovfågelklo. Ett dämpat stönande som från döende blev svaret, och folket hukade sig ned med skälvande knän, då det fruktansvärda fingret gled förbi dem. Ty det betydde döden, och de som sågo det gå sig förbi fingro leva, och de lyfte upp huvudet och iakttog det i spänd väntan.

Slutligen stannade det olycksbådande fingret på La-lah som uppgav ett fruktansvärdt skrik. Han skakade som ett asplöv, såg redan sig själv som död, hans ägodelar skingrade och hans änka gift med hans bror. Han försökte tala, säga nej, men hans tunga var fastklibbad i hans mun och hans strupe var förtorkad av en olidlig törst. Klok-No-Ton tycktes halvt avsvimmad nu då hans verk var fullbordat, men han väntade med slutna ögon, lyssnade efter att det väldiga blodsropet skulle slungas ut — det väldiga blods-

ropet välbekant för hans öra från tusen besvärjelser, då stammens folk kastade sig som vargar över det darrande offret. Men allt var tyst, och sedan hördes ett tyst fnitter som ej kom från någon särskilt, men det spred sig och spred sig tills luften darrade av gap-skratt.

»Varför?» ropade han.

»Ha ha!» skrattade folket. »Din trollkonst är dålig, Klok-No-Ton!»

»Alla veta det», stammade La-lah. »I åtta långa månader har jag varit borta i fjärran med Siwash-stammens säljägare, och först i dag har jag kommit tillbaka, och då hade Hooniahs filter försvunnit, innan jag kom.»

»Det är sant!» ropade de enstämmigt; »Hooniahs filter voro borta, innan han kom.»

»Och du får intet betalt för din trolldom som duger till ingenting», tillkännagav Hooniah som hade rest sig igen och pinades av känslan att ha gjort sig löjlig.

Men Klok-No-Ton såg endast Scundoos ansikte och dess bleka, gråa leende, hörde endast gräshoppans svaga gnissel. »Jag har fått den av mannen La-lah, och jag har ofta tänkt», och »Det är en vacker dag och din trolldom är stark.»

Han rusade förbi Hooniah, och kretsen lät honom instinktliskt komma fram. Sime slungade efter honom ett hånfullt tillmäle från kanoten, kvinnorna flinade honom i ansiktet, gäckande rop uppstämdes i hans kölvatten, men det fäste han sig icke vid, han rusade bort till Scundoos hus. Han knackade på dörren, dunkade på den med knytnävarna och tjöt råa skymf-ord. Men det kom intet svar; under pauserna hörde

man blott Scundoos röst sjunga hemska besvärjelser. Klok-No-Ton rasade som en galning, men då han försökte slå in dörren med en stor sten, började männen och kvinnorna mumla. Och han, Klok-No-Ton, visste att han var berövad sin styrka och myndighet inför ett främmande folk. Han såg en man böja sig ner efter en sten, sedan gjorde en annan det samma, och han greps av en rent kroppslig skräck.

»Gör inte Scundoo något illa, ty han är en mästare», ropade en kvinna.

»Bäst att du återvänder till din egen by», rådde en man honom i hotfull ton.

Klok-No-Ton vände sig om och gick ner genom folkmyllret till stranden med bittert raseri i hjärtat och berättigade farhågor för sin försvarslösa rygg. Men inga stenar kastades. Barnen svärmade gäckande omkring hans fötter, och luften surrade av skratt och hån, men det var allt. Han andades emellertid ej lugnt förr än kanoten var långt ute på vattnet; då reste han sig och utslungade en vanmäktig förbannelse över byn och dess folk och glömde ej att särskilt nämna Scundoo som hade gjort narr av honom.

På stranden blev det ett rop på Scundoo, och hela befolkningen trängdes utanför hans dörr bedjande och besvärjande honom under ett oredigt sorl, tills han kom ut och lyfte upp sin hand.

»Eftersom ni ä' mina barn förlåter jag er gärna», sade han. »Men gör inte om det. Det är sista gången er dårskap blir obestraftad. Vad ni önska skall beviljas, och jag vet redan vad det är. I natt, då månen har gått bakom världen för att se på de stora döda, skall allt folket samlas i mörkret utanför Hooniahs

hus. Då skall ogärningsmannen stiga fram och få sin välförtjänta vedergällning. Jag har talat.»

»Det skall bli döden», skrånade Bawn, »för att det har dragit bekymmer och skam över oss!»

»Ske alltså», svarade Scundoo och stängde sin dörr.

»Nu skall allt bli klart och tydligt och tillfredsställelse åter bli rådande bland oss», deklamerade La-lah i orakelton.

»Tack vare Scundoo, den lille mannen», sade Sime försmädligt.

»Tack vare den lille mannen Scundoos trolldom», rättade La-lah.

»De här Thlinketmänniskorna äro dårskapens barn!» Sime gav sig ett klatschande slag på låret. »Det går över mitt förstånd att fullväxta kvinnor och starka karlar vräka sig ner i smutsen och drömma underbara saker.»

»Jag är en vidtberest man», svarade La-lah. »Jag har farit på de djupa haven och skådat tecken och under, och jag vet att det är så. Jag är La-lah . . .»

»Skojaren . . .»

»Kallad så, men Fjärrfararen vore ett riktigare namn.»

»Jag är inte så vidtberest», började Sime.

»Håll då munnen», inföll Bawn, och de skildes åt i vrede.

Då det sista silverne månskenet hade försvunnit bakom världen, kom Scundoo in bland det omkring Hooniahs hus församlade folket. Han gick med raska, lätta steg, och de som sågo honom vid skenet av Hooniahs tranlampa lade märke till att han kom tomhändt, utan skullror, masker eller andra shamanattiraljer

utom att han bar en stor, sömnig korp under den ena armen.

»Ha ni samlat bränsle till en eld så att alla kunna se då det sker?» frågade han.

»Ja», svarade Bawn. »Här finns bränsle i överflöd.»

»Må då alla höra på, ty mina ord äro inte många. Jag har tagit med mig korpen Jelchs, som gissar hemligheter och ser fördolda ting. Honom med sin svärta skall jag sätta under Hooniahs stora, svarta gryta i det svartaste hörnet av hennes hus. Tranlampan skall upphöra att brinna och alla stå i mörkret här ute. Det är mycket enkelt. En i sänder skall gå in i huset, lägga handen på grytan så länge som ett långt andetag och sedan gå igen. Jelchs skall säkert ropa då brottslingens hand kommer honom nära. Eller om någon vet något annat, må han lägga sin visdom i dagen. Ä' ni färdiga?»

»Vi äro färdiga», lydde det mångstämmiga svaret.

»Då skall jag ropa namnet högt», var och en i sin tur, tills alla äro uppropade.»

La-lah ropades upp först och gick genast in. Alla spetsade öronen, och i tystnaden kunde de höra hans steg knaka över det rankiga golvet. Men det var allt. Jelchs skrek icke, gav intet tecken. Bawn kom sedan, ty det kunde ju vara mycket möjligt att en man stal sina egna faltar med flit för att skämma ut sina grannar. Hooniah följde efter och andra kvinnor och barn, men utan resultat.

»Sime!» ropade Scundoo.

»Sime!» upprepade han.

Men Sime rörde sig icke ur fläcken.

»Är du mörkrädd?» frågade La-lah morskt, sedan hans egen oskuld blivit bevisad.

Sime fnittrade. »Jag skrattar åt alltsammans, för det är en stor fånighet. Men jag skall ändå gå in, inte för att jag tror på underverk, men till bevis på att jag inte är rädd.»

Och han gick dristigt in och kom ut, alltjämt spefull.

»En dag skall du dö en ond bråd död», viskade La-lah med den rättfärdiges harm.

»Det tvivlar jag inte på», svarade bespottaren i lätt ton. »Det är inte många av oss som dö i sina bäddar, tack vare shamanerna och det djupa havet.»

Då halva antalet byinvånare lyckligt undergått prövningen, blev upphetsningen pinsamt intensiv av brist på tillfredsställelse. Då två tredjedelar av dem hade gått igenom det, var det en ung kvinna i framskridet havande tillstånd, som dignade ner och gav luft åt sin skräck i nervösa skrik och skratt.

Slutligen kom turen till den siste av alla att gå in, och ingenting hade händt. Och Di Ya var den siste av alla. Det måste säkert vara han. Hooniah sände upp ett klagoskrik till stjärnorna, medan de andra drogo sig undan från den olycklige gossen. Han var halvdöd av skräck, och hans ben veko sig under honom så att han vacklade på tröskeln och var nära att falla. Scundoo sköt in honom och stängde dörren. Det gick en lång stund, varunder man endast hörde gossens gråt. Sedan kom mycket långsamt knarrandet av steg till det bortersta hörnet, en paus och knarrandet då han gick tillbaka. Dörren öppnades och han kom ut. Ingenting hade händt, och han var den siste.

»Tänd elden», befallde Scundoo.

De klara flammorna stego upp och lyste på ansikten ännu stämplade av bortdöende skräck men också grumlade av tvivel.

»Saken har tydligen misslyckats», viskade Hooniah hest.

»Ja», svarade Bawn beredvilligt. »Scundoo håller på att bli gammal, och vi behöva en ny shaman.»

»Var är nu Jelchs visdom?» fnittrade Sime i La-lahs öra. La-lah strök sig över pannan med förbryllad min och sade ingenting.

Sime sköt övermodigt ut bröstkorgen och gick stoltserande fram till den lille shamanen. »Ha ha! Det blev som jag sade, det vart ingenting av!»

»Det kan så tyckas, det kan så tyckas», svarade Scundoo saktmodigt. »Och det kan förefalla underligt för dem som inte förstå sig på det hemlighetsfulla.»

»Som du till exempel?» frågade Sime dristigt.

»Kanske det.» Scundoo talade helt mildt och sänkte ögonlocken långsamt, mycket långsamt, tills hans ögon voro alldeles dolda. »Jag har därför lust att företa ett nytt prov. Varje man, kvinna och barn skall nu genast sträcka upp händerna över huvudet!»

Befallningen var så oväntad och gavs i så myndig ton att den åtlyddes utan tvekan. Alla händer sträcktes upp i luften.

»Var och en skall se på de andras händer, och alla skola se», befalldes Scundoo, »så att . . .»

Men hans röst dränktes av ett skallande skratt, som dock mest uttryckte vrede. Allas ögon hade kommit att riktas på Sime. Allas händer utom hans voro svarta av sot, och hans voro obefläckade av sotet på Hooniahs gryta.

En sten flög genom luften och träffade honom på kinden.

»Det är lögn!» skrek han. »Lögn! Jag vet ingenting om Hooniahs filter!»

En ny sten träffade hans panna, en tredje ven förbi hans huvud, det väldiga blodsropet slungades ut, och överallt trevade människor på marken efter stenar. Han vacklade och var nära att ramla omkull.

»Det är ett skämt! Bara ett skämt!» skrek han. »Jag tog dem bara på skämt!»

»Var har du gömt dem?» Scundoos gälla, skarpa röst skar genom tumultet som en kniv.

»I den stora skinnpacken i mitt hus, den som ligger uppstaplad omkring tältstången», lydde svaret. »Men det var ett skämt, säger jag, bara . . .»

Scundoo nickade, och luften blev tjock av flygande stenar. Simes hustru grät tyst med huvudet på sina knän, men hennes lille gosse skrattade och skrek och kastade stenar som de andra.

Hooniah kom rultande tillbaka med de dyrbara filtarna. Scundoo hejdade henne.

»Vi ä' fattigt folk och ha inte mycket», gnällde hon. »Så att var inte sträng mot oss, Scundoo.»

Folket drog sig ifrån den vacklande stenhög de hade åstadkommit och såg på.

»Nej, det har aldrig varit mitt sätt, goda Hooniah», svarade Scundoo och sträckte sig efter filtarna. »Till bevis på att jag inte är sträng, tar jag bara de här.»

»Är jag inte vis, mina barn?» frågade han.

»Du är sannerligen vis, Scundoo!» ropade de i korus.

Och han avlägsnade sig inåt mörkret med filtarna svepta omkring sig och med den sömnigt nickande Jelchs under armen.

V.

SOLLANDETS MÄN.

Mandell är en obetydlig by vid kusten av polarhavet. Den är icke stor och människorna äro fredliga, till och med fredligare än de närboende stammarnas. Det är få män i Mandell men många kvinnor; därför utövas en hälsosam och nödvändig polygami; kvinnorna föda barn begärligt och en gosses födelse hälsas med jubel. Där lever också Aab-Waak, vars huvud alltid lutar mot den ena axeln, som om halsen någon gång hade tröttnat och vägrat på allvar att göra tjänst som vanligt.

Orsaken till allt detta — fredligheten, polygamien och Aab-Waaks trötta hals — går tillbaka till den tiden då skonaren »Forskaren» kastade ankar i Mandellviken och då Tyee, stammens huvudman, hittade på en plan som skulle inbringa stor rikedom. Vad som hände då minns man ännu i dag, och det berättas med återhållen andedräkt av folket i Mandell, kusiner till Hungerfolket som bor västerut. Barnen dra sig tåtare tillsammans då historien är omtalad till slut och förvåna sig i tysthet snusförnuftigt över dårskapen hos dem som kunde ha varit deras stamfäder, om de inte hade utmanat Sollandets män och dött en våldsamt död.

Det började då sex män kommo i land från »Forskaren» med vidlyftig utrustning, som om de hade kommit för att stanna, och inkvarterade sig i Neegahs igloo. Inte för att de inte betalade bra för sig med mjöl och socker för bostaden, men Neegah var förargad emedan hans dotter Mesahchie beslöt sig för att dela öde och mat och bädd med Bill-Man som var anförare för de vita männens sällskap.

»Hon är värd ett pris», klagade Neegah för dem som samlat sig vid rådselden, då de sex vita männen sovo. »Hon är värd ett pris, ty vi ha flera män än kvinnor, och männen ge höga bud. Jägaren Ounenik bjöd mig en kajak, alldeles ny, och en bössa som han bytt sig till av Hungerfolket. Dem erbjöd man mig, och se, nu är hon borta och jag har ingenting!»

»Även jag bjöd på Mesahchie», brummade en röst som inte saknade ett visst muntert tonfall, och Peelo visade ett ögonblick sitt bredkindade, jovialiska ansikte i eldskenet.

»Du också», bekräftade Neegah. »Och det var andra. Varför är det en sådan oro över Sollandets män?» frågade han buttert. »Varför stanna de inte hemma? Snöfolket vandrar inte till solländarnas länder.»

»Det vore bättre att fråga varför de komma hit», ropade en röst ur mörkret och Aab-Waak steg fram.

»Ja, varför de komma hit!» ropade många röster, och Aab-Waak vinkade tystnad med handen.

»Män gräva ej i marken för ingenting», började han. »Och jag tänker på Valfiskfolket, som också är solländare och som förlorade sitt fartyg i isen. Ni komma alla ihåg Valfiskfolket som kom till oss i sina sönder-

slagna båtar och som drogo söderut med hundar och slädar då kölden kom och snö betäckte landet. Och ni komma ihåg, att medan de väntade på kölden, grävde en av dem i marken och sedan två män och tre och sedan alla med stor iver och mycket störande bråk. Vad de grävde upp ur marken veta vi inte, ty de drevo bort oss, så att vi inte skulle se det. Men efteråt, då de hade farit, sågo vi efter och funno ingenting. Men det är mycket mark och de grävde ej upp all mark.»

»Ja, Aab-Waak, ja!» ropade folket beundrande.

»Därför tänker jag på», fortfor han, »att en solländare talar om det för en annan och att dessa solländare ha hört det och ha kommit hit för att gräva i marken.»

»Men hur kommer det sig att Bill-Man talar vårt språk?» frågade en liten skrynkelig gammal jägare. »Bill-Man, som våra ögon aldrig förr ha sett?»

»Bill-Man har varit i snölandet förr», svarade Aab-Waak, »annars skulle han inte tala Björnfolkets språk, som liknar Hungerfolkets, som är mycket likt Mandellspråket. Ty det har varit många solländare bland Björnfolket, få bland Hungerfolket och ingen alls bland Mandell-folket, utom Valfiskfolket och de som nu sova i Neegahs igloo.»

»Deras socker är mycket godt», förklarade Neegah, »och deras mjöl.»

»De ha stor rikedom», tillade Ounenk. »I dag var jag ombord på deras fartyg och såg ofantligt sinnrika verktyg och järn och knivar och bössor och mjöl och socker och underliga födoämnen utan all ända.»

»Så är det, bröder!» Tyee reste sig och blev helt stolt över den aktning och tystnad varmed hans folk

tog emot honom. »De äro mycket rika, dessa solländare. De äro också dumma. Ty se, de komma hit ibland oss käckt och blindt och utan tanke på sin stora rikedom. Till och med nu sova de, och vi äro många och oförskräckta.»

»Kanske de också äro oförskräckta, efter de äro stora krigare», invände den skrupne lille gubben.

Men Tyee gaf honom en bister blick. »Nej, det förefaller inte så. De leva i södern under solens bana och äro svaga, liksom deras hundar äro svaga. Ni komma ihåg Valfiskfolkets hund? Våra hundar åto upp honom den andra dagen, ty han var svag och kunde inte slåss. Solen är varm och livet lätt i solländerna, och männen äro som kvinnor och kvinnorna som barn.»

Huvuden nickade bifall, och kvinnorna vred o på halsen för att lyssna.

»Det sägs att de äro goda mot sina kvinnor som endast behöva arbeta litet», fnittrade Likeeta, en bredhöftad och kraftig ung flicka, dotter till Tyee själv.

»Du skulle vilja följa Mesahchies exempel?» utbrast han vred. Sedan vände han sig hastigt till stammens män. »Kom ihåg, bröder, att detta är solländarnas sätt. De ha ögon för våra kvinnor och ta dem en i sänder. Liksom Mesahchie har gått och låtit Neegah gå miste om priset för henne, skall Likeeta gå och skola alla gå, och vi skola stå där med tomma händer. Jag har talat med en jägare af Björnfolket, och jag vet det. Det finns Hungerfolk bland oss; må de tala, om mina ord äro sanna.»

Hungerfolkets sex jägare intygade sanningen och började berätta för sina grannar om solländerna och deras sätt. Man hörde mummel från de yngre männen, som

ännu ej fått någon hustru, och från äldre män, som hade döttrar att få betalning för, och ett sorl av vrede steg allt högre.

»De äro mycket rika och ha sinnrika verktyg av järn och knivar och bössor utan ände», sade Tyee i slug ton, ty hans dröm om plötslig rikedom började anta bestämd form.

»Jag skall ta Bill-Mans bössa på min andel», förklarade Aab-Waak plötsligt.

»Nej, den skall bli min!» ropade Neegah, »ty jag skall ju ha betalning för Mesahchie.»

»Fred, bröder!» Tyee gjorde åtbörder ut över församlingen. »Kvinnorna och barnen skola nu gå till sina igloos. Detta är ett samtal för män; må det sparas för männens öron.»

»Det finns bössor i mängd åt alla», sade han, då kvinnorna motvilligt avlägsnat sig. »Jag tviflar inte på att det blir två bössor per man, oberäknat mjöl och socker och annat. Och det är lätt. De sex solländarna i Neegahs igloo skola vi döda i natt medan de sova. I morgon skola vi gå helt fredligt till fartyget för att handla och där, då tillfälle yppar sig, döda alla deras bröder. Och i morgon kväll skall det bli kalasande och munterhet och delning af rikedom. Och den minste mannen skall bli ägare av mera än den störste någonsin ägt förut. Är det klokt, det jag nu har sagt, bröder?»

Ett dämpat gillande sorl blev svaret, och man började göra förberedelser till angreppet. De sex hungermännen, som voro medlemmar av en rikare stam, beväpnades med bössor och fingo rikligt med ammunition. Men det var endast enstaka Mandellmän som ägde bössor, af hvilka många voro söndriga, och det

rådde allmän brist på krut och kulor. Denna fattigdom på krigsvapen uppvägdes emellertid av tusentals pilar med behullingar och kastspjut som kunde slungas från långt avstånd och ryska och amerikanska knivar avsedda för handgemänget.

»Gör intet buller», förmanade Tyee slutligen, »men fatta posto många på vardera sidan om igloon och nära den, så att solländarna inte kunna tränga sig igenom. Sedan skall du, Neegah, med sex av de unga männen, krypa in där de sova. Tag inga bössor med, ty de kunna smälla av när man inte väntar det, men lägg hela er armstyrka i knivarna.»

»Och det faller af sig självt att ingen skada tillfogas Mesahchie, som är värd sitt pris», viskade Neegah hest.

Liggande framstupa på marken omgav den lilla krigshären igloon, och bakom sutto i ljuv förväntan många kvinnor och barn nedhukade; de hade kommit för att åse mordet. Den korta augustinatten gick, och i dagryningen kunde man dunkelt urskilja Neegahs och de unga männens krypande gestalter. De gåfvo sig på händer och fötter in i den långa gången utanför dörren och försvunno. Tyee reste sig och gnuggade händerna. Allt gick bra Huvud efter huvud i den stora kretsen lyftes upp i förväntan. Varje man utmålade scenen för sig enligt sin natur — de sovande männen, knivhuggen, den plötsliga döden i mörkret.

Ett högljudt rop av en solländare skar igenom tystnaden, och ett skott smällde. Sedan uppstod ett förfärligt oväsen inne i igloon. Utan att tänka sig för trängde kretsen sig in i gången. Där inne började ett halvt dussin repetergevär smattra, och de på en trång yta sammanträngda Mandellinvånarna voro maktlösa.

De som stodo främst sökte med vild iver dra sig undan för bössorna, som spydde eld rätt i ansiktet på dem, och de som stodo bakom trängde lika vanvettigt framåt. Kulorna från de stora 45 : 90-rna genomborrade ett halvt dussin män i ett skott, och gången som var fullproppad med myllrande hjälplösa människor blev ett slakthus. Gevären som avfyrades i högen utan sikte sopade bort dem som en kulspruta, och ingen kunde rycka fram mot denna oavbrutna ström av dödsbringande bly.

»Aldrig har jag sett maken!» flämtade en av Hungerfolket. »Jag tittade bara in, och de döda lågo i staplar som sälar på isen efter en jakt!»

»Sade jag inte att de voro krigare?» pladdrade den skruppne gamle jägaren.

»Det var vad man kunde vänta», svarade Aab-Waak i bestämd ton. »Vi kämpade i en fälla som vi själva gjort.»

»O, ni dårar!» bannade Tyee. »Ni söner av dårar! Vad ni har gjort var utan plan. Det var endast Neegah och de sex unga männen som skulle gå in. Min klokhet är större än solländarnas, men ni ta bort dess udd och beröva mig min styrka och göra det hela sämre än ingen klokhet alls.»

Ingen svarade, och allas ögon riktades på igloon, som avtecknade sig dunkel och vidunderlig mot den klara nordosthimlen. Genom ett hål i taket ringlade sig röken från gevären långsamt upp i den stilla luften; då och då kom en sårad man med ansträngning krypande i gråljusningen.

»Var och en skall fråga sin granne efter Neegah och de sex unga männen», befallde Tyee.

Efter en stund kom svaret: »Neegah och de sex unga männen äro borta för alltid.»

»Och många flera äro borta för alltid!» klagade en kvinna i de bortre leden.

»Så mycket större rikedom för dem som äro kvar», tröstade Tyee bistert. Sedan vände han sig till Aab-Waak och sade: »Gå och samla ihop många sälskinn fyllda med olja. Låt jägarna tömma dem på igloons och dörrgångens yttersidor av trä. Och låt dem tända eld på den, innan solländarna göra hål i igloon för sina bössor.»

Medan han ännu talade, såg man ett hål i leran, som var klenad mellan stockarna, och en av Hungerfolket satte handen för sidan och gjorde ett luftsprång. Ett nytt skott genom lungorna sträckte honom till marken. Tyee och de andra skingrades åt alla sidor så att de kommo utom skotthåll, och Aab-Waak skickade skyndsamt fram männen med oljesäckarna. Undvikande skottgluggarna som man nu höll på att anbringa på alla igloons sidor tömde de säckarnas innehåll över den torra drivveden som förts ner med Mandellfloden från trädlanden i söder. Ounenk sprang fram med en flammande brand och lågorna slog upp. Många minuter gingo utan ett livstecken, och de höllo sina vapen redo, medan elden spred sig.

Tyee gnuggade belåtet händerna då det brann och sprakade i det torra virket. »Nu ha vi dem, bröder! I fällan!»

»Och ingen kan ta ifrån mig Bill-Mans bössa», förklarade Aab-Waak.

»Utom Bill-Man», kraxade den gamle jägaren. »Ty se, där kommer han!»

Insvept i en svedd och nedrökt filt sprang den långa vite mannen ut genom den flammande ingången, och efter honom, skyddad på samma sätt, kommo Mesahchie och de fem andra solländarna. Hungerfolket försökte hejda framrusningen genom en illa riktad salva, medan Mandell-männen utsände ett moln av spjut och pilar. Men solländarna kastade ifrån sig sina brinnande filter under språnget, och man såg att var och en bar en liten packe ammunition på ryggen. Av alla sina ägodelar hade de bestämt sig för att rädda den. De sprungo fort och med beräkning, bröto sig igenom kretsen och styrde direkt kurs till den stora klippan som reste sig svart i den ljusnande dagningen ett stycke bakom byn.

Men Tyee böjde ett knä och siktade med sin bössa på den eftersta solländaren.

Det uppstod ett väldigt skrik, då han drog åt sig trycket och mannen föll framstupa, reste sig till hälften och föll igen. Utan hänsyn till pilregnet sprang en annan solländare tillbaka, böjde sig över honom och lyfte upp honom på sin rygg. Men Mandells spjutmän trängde sig närmare, och ett kraftigt kast genomborade den sårade mannen. Han skrek till och blev hastigt slapp i alla leder då hans kamrat lade ner honom på marken. Under tiden hade Bill-Man och de tre andra gjort stånd och mötte de framryckande spjutmännen med ett regn av bly. Den femte solländaren böjde sig ner över sin slagne kamrat, kände på hjärtat, skar sedan kallblodigt av packens remmar och reste sig med ammunitionen och extrageväret.

»En sådan galning!» ropade Tyee och gjorde ett högt språng i luften för att klara sig undan en av

Hungerfolket som var sårad och hotade att ramla över honom.

Hans egen bössa var i olag så att han ej kunde använda den, och ropade att någon skulle slunga sitt spjut mot solländaren, som hade gjort helt om och sprang tillbaka under skydd av gevärselden. Den lille gubben riktade in sitt spjut, sprang fram med tillbakakastad arm och gjorde kastet.

»Vid Vargens kropp, ett bra kast!» utropade Tyee, då den flyende mannen föll framstupa med spjutet rakt uppstående mellan axlarna och långsamt vaggande fram och tillbaka.

Den lille skrumpne gubben hostade och satte sig. En röd strimma trängde över hans läppar och forsade ut i en tjock stråle. Han hostade åter och hans andedräkt kom och gick med ett underligt visslande ljud.

»De äro också oförskräckta, ty de äro stora krigare,» väste han och fäktade meningslöst med händerna, »Se, där kommer Bill-Man!»

Tyee såg upp. Fyra Mandellmän och en av hungerfolket hade kastat sig över den fallne mannen, som låg på knä, och rände sina spjut i honom så att han föll framstupa. I en blink såg Tyee fyra av dem stupa för solländarnas kulor. Den femte som ännu var oskadad tog de båda gevären, men då han reste sig för att ge sig i väg snurrade han nästan rundt av en kula i armen, hejdades av en andra och slungades omkull av en tredje. Ett ögonblick därefter var Bill-Man på platsen, skar av ammunitionsremmarna och tog upp gevären.

Det såg Tyee, han såg även att hans eget folk stupade under sin framryckning, och gripen av ett hastigt

tvivel beslöt han att ligga där han var och se mera. Av något outrannsakligt skäl sprang Mesahchie tillbaka till Bill-Man, men innan hon hann fram till honom, såg Tyee Peelo rusa fram och slå armarna om henne. Han försökte slänga henne över sin axel, men hon brottades med honom och klöste honom i ansiktet. Sedan satte hon krokben för honom och de föllo bägge tungt till marken. Då de kommo upp igen, hade Peelo ändrat sitt tag så att han höll ena armen under hennes haka och tryckte handleden mot hennes strupe så att hon var nära att kvävas. Han borrade in sitt ansikte i hennes bröst, tog emot hennes knytnävslag i sitt tjocka tovigå hår och började långsamt tränga henne tillbaka. Men då kom Bill-Man över dem, bärande sina fallna kamraters vapen. Då Mesahchie fick se honom, vred hon sin motståndare rundt och höll honom hårdt fast. Bill-Man svängde gevåret med sin högra hand och slog till nästan utan att sakta sin gång. Tyee såg Peelo sjunka till marken som träffad av ett stjärnskott och sollåndaren och Neegahs dotter ta till flykten vid varandras sida.

En svårm Mandellmån, anförd av en av Hungerfolket, gjorde en fruktlös schock och jämnades med jorden av den omotståndliga elden.

Tyee kippade häftigt efter andan och mumlade: »Som nyfrosten för morgonsolen».

»Som sagt, de äro stora krigare», viskade den gamle jägaren matt, nästan förblödd. »Jag vet det. Jag har hört det. De äro sjörövare och säljägare, och deskjuta fort och väl, ty det är deras liv och deras händers sýselsättning.»

»Som nyfrosten för morgonsolen», upprepade Tyee

och kröp för att söka skydd bakom den döende mannen, i det han då och då såg sig omkring.

Det var ej längre någon strid, ty ingen Mandellman vågade sig fram, och de voro på samma gång för nära solländarna för att kunna dra sig tillbaka. De försökte det, spredo sig och togo skutt som harar, men en ramlade omkull med ett krossat ben, en annan fick ett skott i kroppen och den tredje stupade, vacklande och slängande hit och dit, vid utkanten till byn. Stammens män kröpo alltså ner i gropar eller grävde ner sig i dyn på öppna fältet, medan solländarnas kulor veno över dem.

»Rör dig inte», bad Tyee, då Aab-Waak kom krypande över marken fram till honom. »Rör dig inte, gode Aab-Waak, annars drar du döden över oss.»

»Döden har slagit ner på många», skrattade Aab-Waak, »därför blir det, som du säger, stor rikedom att dela. Min far andas fort och kort bakom den stora stenen där borta, och längre bort ligger min bror hopslingrad som i en knut. Men deras andel skall bli min, och det är bra.»

»Som du säger, gode Aab-Waak, och som jag har sagt, men före delningen måste vi ha något att dela, och solländarna äro inte döda än.»

En kula studsade från en sten framför dem och flög lågt över deras huvuden med en gäll vissling. Tyee dök ner och ryste, men Aab-Waak gjorde en grimas och sökte förgäves följa den med ögonen.

»De gå så fort att man inte kan se dem», anmärkte han.

»Men många av oss äro döda», fortfor Tyee.

»Och många äro kvar», lydde svaret. »Och de haka

sig tätt fast vid jorden, ty de ha blivit försiktiga i sitt stridssätt. Dessutom äro de uppretade. Och då vi ha dödat solländarna på fartyget, är det bara fyra kvar på land. Det kanske tar lång tid att döda dem, men till sist skall det lyckas.»

»Hur kunna vi komma ner till fartyget, då vi varken kunna gå hit eller dit?» frågade Tyee.

»Det är ett dåligt ställe där Bill-Man och hans bröder nu äro», förklarade Aab-Waak. »Vi kunna komma över dem från alla håll, och det är inte bra. Därför lägga de an på att få klippan som ryggstöd och vänta på att deras bröder från fartyget skola komma dem till undsättning.»

»Aldrig skola deras bröder komma från fartyget! Nu har jag sagt det.»

Tyee samlade mod igen, och då solländarna bekräftade hans utsago genom att dra sig tillbaka till klippan, var han lätt om hjärtat som alltid.

»Vi äro bara tre!» klagade Hungerfolket, då de samlades till rådplägning.

»Därför få ni fyra bössor var i stället för två», svarade Tyee.

»Vi ha kämpat tappert.»

»Ja, och om det skulle hända att två av er bli kvar, få ni sex bössor var. Kämpa därför tappert.»

»Och om ingen av dem blir kvar?» viskade Aab-Waak knipslugt.

»Då få *vi* bössorna, du och jag», viskade Tyee tillbaka.

För att blidka Hungerfolket gjorde han en av dem till ledare af fartygsexpeditionen. Denna trupp utgjorde drygt två tredjedelar av stammens män och de

begåvo sig av till kusten ett dussin mil därifrån, lastade med skinn och handelsvaror. De återstående fördelade sig i en stor halvcirkel omkring den barrikad som Bill-Man och hans solländare hade börjat uppkasta. Tyee hade en snabb uppfattning, och han satte genast sitt folk till att gräva grunda löpgravar.

»Det tar tid innan de märka något», förklarade han för Aab-Waak, »och som de ha sina tankar på annat håll, skola de ej tänka mycket på sina döda eller oroa sig för egen räkning. Och i nattens mörker kunna vi krypa närmare, så att då solländarna titta ut på morgonen, skola de finna oss mycket nära.»

Under middagshettan upphörde männen med sitt arbete och intogo en måltid av torr fisk och sältran, som kvinnorna kommo med. Några gjorde anspråk på solländarnas födoämnen i Neegahs igloo, men Tyee vägrade att dela dem förr än fartygsexpeditionen kommit tillbaka. De gjorde sina uträkningar hur mycket var och en skulle få, men i det samma hördes ett dovt donder från sjösidan. De skarpsynta upptäckte ett tätt rökmoln som hastigt försvann och som befanns komma direkt från den punkt där solländarnas fartyg låg. Tyee ansåg att det var ett stort skjutgevär. Aab-Waak visste ingenting, men antog att det kunde vara något slags signal. I alla händelser, sade han, skulle det nog inträffa något nu.

Fem eller sex timmar därefter ropades det att en ensam man kom gående på den stora slätten åt havet till, och alla kvinnor och barn strömmade ut för att möta honom. Det var Ounenk, naken, andfådd och sårad. Blodet dröp ännu över hans ansikte från ett sår i pannan. Hans fruktansvärdt tilltygade vänstra arm

hängde maktlös ner utmed sidan. Men det värsta av allt var en vild glans i hans ögon; kvinnorna visste ej vad den betydde.

»Var är Peshack?» frågade en gammal gumma skarpt.

»Och Olitlie?» »Och Polak?» »Och Mah-Kook?» instämde andra röster.

Men han sade ingenting, banade sig väg genom den larmande massan och styrde sina vacklande steg mot Tyee. Den gamla squawn tog upp en klagosång, och kvinnorna stämde in en i sänder, i det de slöto sig till tåget. Männen kröpo upp ur sina löpgravar och sprungo tillbaka för att samla sig omkring Tyee, och man iakttog att solländarna klättrade upp på sin barrikad för att se.

Ounenck stannade, torkade blodet ur ögonen och såg sig omkring. Han försökte tala, men hans torra läppar voro sammanlödda. Likeeta gick efter vatten åt honom, och han stönade och drack på nytt.

»Var det en strid?» frågade Tyee slutligen. »En lyckad strid?»

»Ha, ha ha!» Ounenck skrattade så plötsligt och så vildt att alla tystnade. »Aldrig har en sådan strid utkämpats! Det säger jag, Ounenck, som förr har stridt emot djur och människor. Och medan jag kommer ihåg det, vill jag säga några kloka ord. Genom att strida väl lära solländarna oss Mandellmän att strida. Och om vi strida tillräckligt länge, bli vi stora krigare som solländarna eller också — blir det vår död. Ha ha! Det var en kamp!»

»Var äro dina bröder?» Tyee skakade honom så att han skrek av smärtan i sina sår.

Ounenck lugnade sig. »Mina bröder? De finnas inte mer.»

»Och Pome-Lee?» ropade en av de båda hungermännen, »Pome-Lee, min moders son?»

»Pome-Lee finns inte», svarade Ounenck med entonig röst.

»Och solländarna?» frågade Aab-Waak.

»Solländarna finnas inte.»

»Och solländarnas fartyg, deras rikedom och bössor och saker?» frågade Tyee.

»Varken solländarnas fartyg eller rikedom och bössorna och sakerna», lydte svaret som förut. »Allt detta finns inte. Ingenting finns. Bara jag.»

»Och du är en dåre.»

»Kanske», svarade Ounenck med orubbligt lugn. »Jag har sett det som nog kunde göra mig till en dåre.»

Tyee teg, och alla väntade tills det skulle behaga Ounenck att berätta historien på sitt eget sätt.

»Vi togo inga bössor, Tyee», började han slutligen, »inga bössor, mina bröder — endast knivar och jaktbågar och spjut. Och vi foro till fartyget två eller tre man i varje kajak. Solländarna blevo glada över att se oss, och vi bredde ut våra skinn och de bredde ut sina handelsvaror, och det var godt och väl. Och Pome-Lee väntade — väntade tills solen stod rakt över oss och de sutto vid sin måltid — då uppgav han ropet och vi kastade oss över dem. Aldrig har det funnits en sådan strid och sådana stridsmän. Hälften av dem dödade vi i den första häpenheten, och den hälft som var kvar blev som djävlar, och de voro överallt, och överallt kämpade de som djävlar. Tre av dem ställde sig med ryggen mot masten, och vi omgävo dem med våra

döda, innan de dogo. Och några togo bössor och sköto med bägge ögonen vidöppna, mycket fort och säkert. Och en tog en stor bössa ur vilken han sköt många små kulor på en gång. Se här!»

Ounenken pekade på sitt öra, som var fint genomborrat av ett hagelskott.

»Men jag, Ounenken, stack mitt spjut genom hans rygg bakifrån. Och på det sättet dödade vi dem allesammans — alla utom anföraren. Och vi voro många omkring honom, och han var ensam, då han uppgav ett högt rop och stormade in bland oss, och vi kastade oss över honom, fem eller sex, och drevo upp honom på fartyget. Och sedan, då fartygets skatter voro våra och endast anföraren var där nere, som vi nu skulle döda, blev det ett brak som av alla bössor i världen — ett väldigt brak! Och som en fågel flög jag upp i luften, och de levande Mandellmännen och de döda solländarna, de små kajakerna, det stora fartyget, bössorna, skatterna — allt flög i luften. Därför påstår jag att jag, Ounenken, som berättar detta, är den ende överlevande.»

Det blev en djup tystnad i församlingen. Tyee såg på Aab-Waak med förfärad ögon, men sade ingenting. Till och med kvinnorna voro för förstenade för att klaga över de döda.

Ounenken såg sig stolt omkring. »Jag ensam är kvar», upprepade han.

Men i detta ögonblick smällde ett skott från Bill-Mans barrikad, och Ounenken fick en hård stöt i bröstet. Han vacklade bakåt och framåt igen med en överraskad min i sitt ansikte. Han flämtade, och hans läppar förvredos till ett bistert leende. Hans axlar sjönko tillsammans, och hans knän veko sig. Han riste sig som en

halvsovande och rätade upp sig. Men så började han åter vackla och kröka sig, och han sjönk långsamt, mycket långsamt till marken.

Det var en dryg mil från solländarnas stridsplats, och döden hade spänt över den. De uppgåvo ett skrik av raseri, och i det låg mycken blodshämnd och mycken djurisk vildhet. Tyee och Aab-Waak försökte hålla Mandellfolket tillbaka, kastade sig åt sidan men kunde endast vända sig om och se på det våldsamma angreppet. Men det kom inga skott från solländarna, och innan de hunnit halvvägs, stannade många och väntade förfärade över den hemlighetsfulla tystnaden i barrikaden. De vildsintaste rusade vidare, och då de hade tillryggalagt hälften av det återstående avståndet, visade barrikaden ännu intet livstecken. Två hundra yards ifrån den saktade de farten och hukade sig ner, på hundra yards avstånd stannade ett tjug av dem misstänksamt och rådgjorde.

Då uppsteg en rökpelare från barrikaden och de skingrades som en handfull kiselstenar kringslungade på måfå. Fyra stupade och så fyra till, och de fortforo att falla, en à två i sänder, tills det blott var en kvar och han gav sig på flykten med döden sjungande om öronen. Det var Nok, en ung jägare, långbent och reslig, och han sprang som aldrig förr. Han flög över den flacka slätten som en fågel, svävade och seglade och vinglade från den ena sidan till det andra. Gevären på barrikaden avlossade en kraftig salva, skotten smällde i oregelbunden följd, men ännu reste Nok sig, dök ner och reste sig igen oskadd. Det blev en paus i skjutningen, som om solländarna hade uppgivit det, och Nok gjorde allt mindre och mindre krökar i sin

flykt och slutligen rusade han rakt framåt i varje språng. Men då han nu sprang i rak linje, smällde en ensam bössa på barrikaden, och han vek ihop sig i luften, störtade till marken som en boll, och som en boll studsade han vid stöten och kom ner som en enda trasa.

»Vem är så snabb som det snabbvingade blyet?» sade Aab-Waak eftertänksamt.

Tyee brummade och vände sig bort. Striden var slut och de hade viktigare saker att tänka på. En hungerman och fyrtio kämpar, några av dem sårade, voro kvar, och de hade ännu fyra solländare att räkna med.

»Vi skola hålla dem i deras grop vid klippan», sade han, »och då hungern ansätter dem hårdt, skola vi döda dem som barn.»

»Men vad ha vi nu att strida för?» frågade Oloof, en av de yngre männen. »Solländarnas rikedom finns ej längre, det enda som är kvar är det som är i Neegahs igloo, och det är ynkligt litet. . . .»

Han tystnade hastigt, då en kula skar igenom luften vid hans öra.

Tyee skrattade föraktfullt. »Må det vara ditt svar. Vad annat kunna vi göra med detta galna solländaryngel som inte vill dö.»

»En sådan galenskap!» utbrast Oloof och spetsade förstulet öronen efter nya kulor. »Det är inte rätt att de kämpa så, de där solländarna. Varför vilja de inte dö lätt? De äro dårar som inte veta att de äro döda män, och de göra oss mycket besvär.»

»Förut kämpade vi om stor rikedom, nu kämpa vi för våra liv», lydde Aab-Waaks korta sammanfattning.

Den natten hördes skrammel i löpgravarna, och skott växlades. Och på morgonen befanns Neegahs igloo tom på solländarnas tillhörigheter. De hade själva tagit bort dem, ty deras spår syntes tydligt i solskenet. Oloof klättrade upp på klippans krön för att slunga ner stora stenar i hålan, men klippan sprang ut över den, och han slungade ner grova okvädinsord och förolämpningar i stället och lovade dem till sist bittra kval. Bill-Man hånade dem på Björnfolkets tungomål, och Tyee, som stack upp sitt huvud ur en löpgrav för att titta, fick en djup skråma i axeln av en kula.

Och under de svåra dagar som nu följde och under de vilda nätterna, då de fortsatte att gräva sina löpgravar, var det många meningsutbyten om det var klokt att låta solländarna komma undan. Men de voro rädda för det, och kvinnorna uppgåvo alltid höga rop vid blotta tanken därpå. De hade sett tillräckligt av solländarna, och de voro ej angelägna om att se mera. Hela tiden var luften full av kulornas visslingar och smällar, och hela tiden växte dödslistan. I den gyllene soluppgången kom det svaga, fjärran dånet av ett gevär, och en sårad kvinna slog ut med händerna i den avlägsna utkanten av byn; under middagshettan hörde männen i löpgravarna det gälla vinandet i luften och visste att det betydde deras död; i den gråa aftonskymningen revs mullen upp i bolmar av de blixtrande skotten. Och hela natten hördes de sörjande kvinnornas långdragna, jämrande »Wah-hoo-ha-a wah-hoo-ha-a!»

Som Tyee hade utlovat, ansattes solländarna slutligen av hunger. Och en gång då det blåste en tidig

höststorm, smög sig en av dem i mörkret förbi löpgravarna och stal många torkade fiskar. Men han kunde ej komma tillbaka med dem, och då solen gick upp, sökte han förgäves gömma sig i byn. Han utkämpade alltså den stora striden på egen hand, och i en trång krets av Mandellmän sköt han ned fyra av dem med sin revolver, och innan de hunno ta fast honom för att låta honom undergå tortyr, vände han den mot sig själv och dog.

Detta gjorde folket modfällt. Oloof framkastade frågan: »Om en man säljer sitt liv så dyrt, hur svårt skall det då inte bli att få död på de tre som äro kvar?»

Då reste sig Mesahchie på barrikaden och ropade namnen på tre hundar som hade förrrat sig dit — och deras kött fördröjde räakenskapens dag och fyllde Mandellfolkets hjärtan med förtvivlan. Och en hel generations föbannelser utslungades över Mesahchies huvud.

Dagarna släpade sig fram. Solen ilade söderut, nätterna blevo allt längre och längre, och det kändes som frost i luften. Och ännu höllo solländarna sig kvar bakom sin barrikad. Den oändliga spänningen var ytterligt pinsam, och Tyee tänkte skarpt och länge. Sedan skickade han bud att alla skinn och hudar i hela stammen skulle samlas ihop. Han lät göra stora cylindriska balar av dem, och bakom varje bal ställde han en man.

Då han utfärdade anfallsordern, var den korta dagen nästan slut, och det var ett långsamt och tråkigt göra att rulla fram de stora balarna fot för fot. Solländarnas kulor smattrade och dansade emot dem men kunde inte tränga igenom, och männen skreko

av förtjusning. Men mörkret var för handen, och Tyee beordrade, säker på segern, balarna tillbaka till löpgravarna.

På morgonen började den verkliga framryckningen under en hemsk tystnad från barrikaden. I början flyttades balarna framåt med stora mellanrum, så att halvcirkeln trängdes långsamt ihop. På hundra yards' avstånd slöto de så pass tätt tillsammans att Tyees order att stanna kunde fortplantas genom viskningar. Barrikaden visade intet tecken till liv. De spejade länge och skarpt, men ingenting rörde sig. Framryckningen fortsattes och manövern upprepades på femtio yards' avstånd. Men ännu ingenting. Tyee skakade på huvudet, och även Aab-Waak var tveksam. Men ordern till framryckning var given, och de ryckte fram tills balarna vidrörde varandra och en solid mur av skinn och hudar gick från klippan i en halvcirkel rundt barrikaden till en annan punkt på klippväggen.

Tyee vände sig om och såg kvinnorna och barnen hoppackade som en mörk massa i de övergivna löpgravarna. Han kastade en blick på den tysta barrikaden. Hans män trampade oroligt, och han befallde varannan bal att rycka fram. Den dubbla linjen flyttade sig tills balarna vidrörde varandra som förut. Då sköt Aab-Waak på eget beråd fram en ensam bal. Då den vidrörde barrikaden, väntade han en lång stund. Sedan kastade han stenar ner i gropan, men fick intet svar, och slutligen klättrade han ytterst försiktigt upp och tittade in. En massa tomma patroner, några vitgnagda hundben och en mark genomblött av vattnet som sipprade från en ränna i ber-

get, var allt vad han såg. Solländarna voro försvunna.

Det mumlades om trolleri, och dunkla hänsyftningar och mörka blickar frammanade för Tyees fruktansvärda händelser som ännu kunde inträffa, och han andades lättare då Aab-Waak började en rekognoscering utmed klippväggen.

»Grottan!» utropade Tyees. »De förutsågo min kloka plan med skinnbalarna och flydde till grottan!»

Klippan var urholkad med en labyrint av underjordiska gångar som mynnade ut i en öppning i klippväggen ett stycke längre bort. Stammens män följde Aab-Waak dit under ivriga utrop, och då de kommo dit, sågo de tydligt var solländarna hade klättrat ner.

»Nu är allting klart», sade Tyees och gnuggade händerna. »Låt nu alla veta att de kunna vara glada, ty nu äro de i fällan, de där solländarna — i fällan. De unga männen skola klättra upp och fylla grottans mynning med sten, så att Bill-Man och hans bröder och Mesahchie av svält skola förvandlas till skuggor och dö i tystnad och mörker under förbannelser.»

Hans ord mottogos med utrop av lättnad och förtjusning, och Howgah, den siste av Hungerfolket, klättrade uppför den branta slutningen och kröp på händer och fötter fram till brädden av öppningen. Men då smällde ett dovt skott, och en sekund hakade han sig förtvivlat fast vid kanten. Hans tag lossnade motvilligt och han rullade ner till Tyees fötter, skälvde ett ögonblick som en klump av gelé och låg sedan stilla.

»Hur skulle jag kunna veta att de voro stora krigare och oförskräckta?» frågade Tyees hetsad till för-

svar vid minnet av de mörka blickarna och de dunkla hänsyftningarna.

»Vi äro många och glada», sade en av männen käckt. En annan fingrade på sitt spjut med lystna fingrar.

Men Oloof ropade till dem att lugna sig. »Hör på, mina bröder! Det finns en annan väg. Jag träffade på den en gång som gosse, då jag lekte. Den är dold av klippblock, och ingen har någon anledning att gå den, därför är den hemlig och ingen känner till den. Den är mycket smal, och man kryper ett långt stycke på magen, och sedan är man i grottan. I natt skola vi krypa dit ljudlöst på magen och komma över solländarna bakifrån. Och i morgon skola vi ha lugn, och aldrig mera skola vi strida med solländarna under kommande år.»

»Aldrig mera!» instämde de trötta männen. »Aldrig mera!» Och Tyee gav dem rätt.

Med minnet av sina döda i sitt hjärta och med stenar, spjut och knivar i händerna samlade sig skaran av kvinnor och barn den natten omkring den kända mynningen till grottan. Ingen solländare kunde hoppas att vara vid liv efter ett fall på några och tjugu fot ner till botten. I byn stannade endast de sårade männen, medan varenda stridsduglig man — de voro trettio — följde Oloof till den hemliga öppningen. Vägen dit från släta marken gick över hundra fots skrovliga klippavsatser och osäkert liggande stenar, och för att stenarna ej skulle ramla ner om man kom att röra vid dem med händer eller fötter, kunde endast en man i sänder klättra upp. Oloof gick upp först, ropade dämpat på den andre att komma efter och försvann sedan i öppningen. En man följde efter, sedan

en annan och en tredje o. s. v., tills endast Tyee var kvar. Han hörde den siste mannen ropa, men han greps hastigt av tvivel och stod stilla och funderade. En halvtimme därefter klättrade han upp till öppningen och tittade in. Han såg att passagen var trång och att mörkret där inne blev allt tjockare. Han ryste vid tanken på att bli inspärrad i jordens innandömen och vågade sig ej in. Alla de män som hade dött, från Neegah, den förste av Mandellarna, till Howgah, den siste av Hungerfolket, kommo och sutto tillsammans med honom, men han föredrog deras sällskap framför att möta skräcken där inne i det tjocka mörkret. Han hade suttit där länge, då han kände att något mjukt och kallt snuddade vid hans kind och förstod att det var den första vintersnön som föll. Den skumma dagningen kom och sedan stora ljusa dagen; då hörde han ett tyst, ansträngt flåsande inne i gången, och det kom allt närmare och blev allt tydligare. Han stack sina fötter över öppningens kant, tills de nådde den första avsatsen, och väntade.

Det flåsande nalkades långsamt, men slutligen efter många uppehåll var det framme hos honom, och han var säker på att ljudet ej kom från någon solländare. Han stack in handen, och där det skulle ha varit ett huvud kände han axlarna av en man som lyfte sig upp på böjda armar. Huvudet fann han sedan, icke upprätt utan hängande rätt ner så att hjässan vidrörde gångens botten.

»Är det du, Tyee?» sade huvudet. »Det är jag, Aab-Waak, som är hjälplös och bruten som ett vårdslost slungat spjut. Mitt huvud släpar i smutsen, och jag kan inte klättra ner utan hjälp.»

Tyee kröp in och drog upp honom med ryggen mot väggen, men huvudet hängde ner på bröstet och snyftade och klagade.

»A-i-ooo! A-i-ooo!» lät det. »Oloof glömde bort att Mesahchie också kände till den hemliga gången och visade solländarna den, annars skulle de inte ha väntat vid ändan av den trånga vägen. Därför är jag nu en bruten man och hjälplös . . . a-i-ooo, a-i-ooo!»

»Och dogo de fördömda solländarna vid ändan av den trånga vägen?» frågade Tyee.

»Hur skulle jag kunna veta att de väntade?» stönade Aab-Waak. »Ty mina bröder hade gått före, många av dem, och det hördes intet stridsbullen. Hur skulle jag kunna veta varför det inte var något stridsbullen? Och innan jag visste ordet av hade jag två händer om min hals så att jag inte kunde skrika och varna mina bröder som ännu inte hade kommit. Och sedan hade jag ytterligare två händer om mitt huvud och två höggo tag i mina fötter. På det sättet höllo de tre solländarna mig. Och medan händerna höllo mitt huvud orörligt, vred händerna vid mina fötter min kropp rundt, alldeles som vi vrida halsen av änder i kärret.

»Men det var inte bestämt att jag skulle dö», fortfor han med en sista glimmande gnista av stolthet. »Jag ensam är kvar. Oloof och de andra ligga på ryggen i en rad med ansiktena vända hitåt och ditåt, och somligas ansikte är vändt mot marken där deras nacke skulle vara. Det är ingen vacker syn. Då jag vaknade till liv igen, såg jag dem alla vid skenet av en fackla som solländarna hade lämnat kvar, och de hade lagt mig i samma rad.»

»Så?» inumlade Tyee; han var för häpen för att kunna tala.

Plötsligt ryckte han till och ryste, ty Bill-Mans röst trängde ut till honom från gången.

»Det är bra», sade den. »Jag söker efter mannen som kryper med omvriden hals, och då hittar jag Tyee. Kasta ner din bössa, Tyee, så att jag hör den skramla mot stenarna.»

Tyee lydde mekaniskt, och Bill-Man kröp fram i dagsljuset. Tyee såg nyfiket på honom. Han var utmärglad och söndersliten och smutsig, och hans ögon lågade som glödande kol i sina djupa hålor.

»Jag är hungrig, Tyee», sade han. »Mycket hungrig.»

»Och jag är stoftet på dina fotsulor», svarade Tyee. »Ditt ord är min lag. Jag befallde ju mitt folk att inte stå emot dig. Jag rådde...»

Men Bill-Man hade vänt sig om och ropade inåt gången: »Hej, Charley! Jim! Ta kvinnan med er och kom!»

»Nu gå vi och äta», sade han, då hans kamrater och Mesahchie hade slutit sig till honom.

Tyee gned sina händer och sade i underdånig ton: »Vi ha inte mycket, men det är ditt.»

»Sedan gå vi söderut på snön», fortfor Bill-Man.

»Måtte ni färdas utan vedermödor och vägen bli lätt.»

»Det är lång väg. Vi komma att behöva hundar och proviant — mycket!»

»Det står dig fritt att välja bland våra hundar och livsmedlen som de skola bära.»

Bill-Man kom ut genom öppningen och beredde sig

att klättra ner. »Men vi komma igen, Tyee. Vi komma igen, och då skola vi länge leva i landet.»

Så begåvo de sig av till den väglösa södern, Bill-Man, hans bröder och Mesahchie. Och då nästa år kom, låg »Forskaren n:o 2» för ankar på Mandellviken. De få Mandellmän som blivit vid liv, emedan deras sår hindrat dem från att krypa in i grottan, gingo för att arbeta på solländarnas befallning och grävde i jorden. De jaga och fiska ej längre, utan få dagspenning för vilken de köpa mjöl, socker, kalikå och sådana saker som »Forskaren n:o 2» årligen har med sig på sin resa från solländerna.

Och denna gruva bearbetas i hemlighet som fallet har varit med många gruvor i Nordlandet, och ingen vit man utom bolaget, som består av Bill-Man, Jim och Charley, känner till var Mandell ligger vid polarhavets kust. Aab-Waak bär ännu sitt huvud på den ena axeln, har blivit ett orakel och predikar fred för det yngre släktet, och därför får han pension från bolaget. Tyee är förman i gruvan. Men han har ställt upp en ny teori beträffande solländerna.

»De som leva under solens bana äro inte mjuka», säger han medan han röker sin pipa och ser dagskiftet avlösas av nattskiftet. »Ty solen tränger in i deras blod och bränner dem med stark eld tills de äro fulla av begär och lidelser. De brinna alltid, så att de inte känna när man slår dem. Dessutom finns det hos dem en oro som är en djävul, och de sprida sig över hela världen för att arbeta och lida och strida utan rast eller ro. Jag vet det. Jag är Tyee.»

VI.

ENSAMME HÖVDINGENS SJUKDOM.

Detta är en berättelse som jag har hört av två gamla gubbar. Vi sutto i röken av en myggeld under dygnets svala tid, d. v. s. vid midnatt, och då och då under hela deras berättelse snappade vi begärligt och med beräkning efter de vingade odjur som trotsade röken för att få ge vår hud ett stick. Till höger nedanför oss, tjugu fot under den lösa sandbanken, porlade Yukon lättjefullt. Till vänster över de låga kullarnas rosenkant glödde den dåsiga solen, som ej såg någon sova den natten och inte heller skulle få se det under många kommande nätter.

Gubbarna som sutto tillsammans med mig och tapert slogo ihjäl mygg voro Ensamme Hövdingen och Mutsak, förr vapenkamrater och nu vittrade kvarlevor av gammal tradition och forntida händelser. De voro de sista av sin generation och utan anseende bland det yngre släktet, som hade växt upp på en grucivilisations yttersta utkant. Vem frågade efter traditioner i dessa dagar, då man kunde mana fram andar ur svarta buteljer och svarta buteljer kunde manas fram från de tjänstaktiga vita männen genom några timmars svett eller en gammal päls? Vad

betydde shamanernas fruktansvärda ceremonier och maskerade mysterier, då det levande underverket ångbåtar dagligen dunkade och flåsade uppför och utför Yukon, trots alla naturlagar ett verkligt eldfrustande vidunder? Och vilket värde hade nu ärvt anseende, då den som högg den mesta veden eller bäst styrde en propellerbåt genom öarnas labyrint åtnjöt den största aktningen bland sina kamrater?

De båda gubbarna Ensamme Hövdingen och Mutsak hade i själva verket levat för länge och råkat ut för onda dagar, och under den nya tingens ordning voro de utan heder och plats. De väntade därför dystert på döden, och under tiden kände de sig vänligt stämda mot den underlige vite mannen som delade mygg-rökens obehag med dem och beredvilligt lyssnade till deras berättelser om den gamla tiden innan ångbåten kom.

»Man valde alltså ut en flicka åt mig», sade Ensamme Hövdingen. Hans gälla och pipande röst ramlade då och då som ett lod ner i en hes och skrällande bas, men just som man blivit van vid den, flög den upp igen till tunn diskant — än gnisslade den som en syrsa, än vrålade den som en bölgroda, så att säga.

Man valde alltså ut en flicka åt mig», sade han. »Ty min far, som var Kask-ta-ka, Uttern, var ond för att jag inte såg med begärligt öga på kvinnor. Han var en gammal man och hövding för sin stam. Jag var den ende överlevande av hans söner och endast genom mig kunde han hoppas att få sitt blod fortplantat bland ännu ofödda efterkommande. Men ser du, vite man, jag var mycket sjuk, och när varken

jakt eller fiske roade mig och min buk ej värmdes av mat, hur kunde jag då se med välbehag på kvinnor? Eller bereda mig till äktenskapets fest? Eller glädja mig åt små barns joller och vedermödor?»

»Ja», avbröt Mutsak, »ty hade inte Ensamme Hövdingen brottats med en stor björn tills hans huvud sprack och det rann blod ur hans öron?»

Ensamme Hövdingen nickade energiskt. »Mutsak talar sant. Under den därpå följande tiden var mitt huvud friskt och det var inte friskt. Ty fastän köttet läktes och såret gick bort, var jag ändå sjuk invärtes. Då jag gick, darrade mina ben, och då jag såg mot ljuset, fylldes mina ögon med tårar. Och då jag slog upp ögonen, gick den yttre världen rundt, och då jag tillslöt ögonen, gick det rundt i mitt huvud och allt vad jag någonsin har sett gick rundt inne i mitt huvud. Och över ögonen hade jag mycket ondt, som om det alltid vilade något tungt över människorna eller som om ett band suttit för hårdt åtsnört och vållat mig stor smärta. Och jag talade långsamt och väntade länge förr än det rätta ordet kom mig på tungan. Och då jag inte väntade länge, vältrade alla slags ord sig fram, och min tunga talade dårskaper. Jag var mycket sjuk, och då min far, Uttern, förde till mig flickan Kasaan . . .»

»Som var en ung flicka och min systers barn», inföll Mutsak. »Kasaan var bredhöftad som barnaföderska och hade raka ben och snabba fötter. Hon gjorde bättre mockasiner än alla andra unga flickor och det bastrep hon spann var det starkaste. Och hon hade ett leende i sina ögon och ett skratt på sina läppar, och hennes lynne var inte häftigt, ej heller hade hon

något einot att männen stifta lag och att kvinnor alltid lyda.»

»Jag var, som sagt, mycket sjuk», fortfor Ensamme Hövdingen. »Och då min far, Uttern, förde till mig flickan Kasaan, sade jag att de hellre skulle rusta till min begravning än mitt bröllop. Då blev min far svart i ansiktet av vrede, och han sade att jag skulle få min vilja fram och att jag, som ännu levde, skulle behandlas som om jag redan vore död.»

»Så brukas det inte bland vårt folk, du vite man», sade Mutsak. »Ty vad som nu gjordes med Ensamme Hövdingen brukade vi endast göra med de döda. Men Uttern var mycket ond.»

»Ja», sade Ensamme Hövdingen. »Min far, Uttern, var fåordig och rask till handling. Och han tillsade folket att samlas utanför tältet där jag låg. Och då de voro samlade, befallde han dem att sörja över hans son som var död . . .»

»Och utanför tältet sjöngo de dödssången — O-o-o-o-o haa--ha-a-ichklu», jämrade sig Mutsak med så ypperlig härmning att alla nerver i min rygg vred sig av deltagande

»Och inne i tältet», fortfor Ensamme hövdingen, »svärtade min mor sitt ansikte med sot och strödde aska på sitt huvud och sörjde mig som en redan död, ty så hade min far befallt. Okiakuta, min mor, sörjde högljudt och slog sig för bröstet och slet sitt hår, och likaså Hooniak, min syster, och Seenatah, min mors syster, och det larm de åstadkommo kom mitt huvud att värka, och jag kände att jag alldeles säkert skulle dö genast.

»Och de äldre i stammen samlades omkring mig där

jag låg och talade om den resa min själ skulle anträda. En talade om de täta, ändlösa skogar där vilsegångna själar vandrade gråtande och där jag också skulle komma att vandra och aldrig hitta ut. En annan talade om de stora floderna, forsande av ondskefullt vatten, där onda andar skreko och lyfte upp sina oformliga armar för att dra ner en vid håret. För dessa floder, sade alla enstämmigt måste man skaffa mig en kanot. En annan talade om stormar sådana som ingen levande människa upplevat, då stjärnorna regnade ner från himlen och jorden gapade med många rännor och alla floder i jordens inre rusade ut och in. De som sutto hos mig lyfte sedan upp sina armar och klagade högt, och de som voro utanför hörde det och klagade ännu högre. Och liksom jag var som död för dem, så var jag också död för mig själv. Jag visste ej när eller hur det skett, men jag visste alldeles säkert att jag hade dött.

»Och Okiakuta, min mor, lade min ekorrskinnparka bredvid mig. Hon lade också bredvid mig min parka av renhud och min regnrock av sälbuk och mina slaskväder-muclucs, för att min själ skulle vara varm och torr under sin långa resa. Vidare talades det om ett brant berg tätt beväxt med ormbunkar och tistlar, och hon gick efter tjocka mockasiner för att göra vägen lätt för mina fötter.

»Och då de äldre talade om de stora odjur jag skulle bli tvungen att döda, lade de unga männen bredvid mig mina starkaste bågar och längsta pilar, min slunga, mitt spjut och min kniv. Och då de äldre talade om mörkret och tystnaden över de stora vidderna min själ måste vandra över, klagade min mor ännu högre och strödde ännu mera aska på sitt huvud.

»Och flickan Kasaan smög sig in mycket skyggt och stilla och lade en liten påse bland mina färdsaker. Och i den lilla påsen, det visste jag, var det flinta och stål och torrt fnöske för de eldar min själ måste tända. Och man valde ut de täcken som skulle svepas om mig. Även utvaldes de slavar som skulle dödas för att min själ skulle få sällskap. Det var sju slavar, ty min far var rik och mäktig, och anständigheten krävde att jag, hans son, skulle få en värdig begravning. Dessa slavar hade vi fått i kriget mot mukumukerna som bo nedåt Yukon. På morgonen skulle Skolka, shamanen, döda dem, en i sänder, för att deras själar skulle gå och söka med min i det Okända. Bland annat skulle de bära min kanot tills vi kommo till den stora floden forsande av ondskefullt vatten. Och som det ej fanns rum för dem i den, skulle de ej gå längre utan stanna där och tjuta i evighet i den mörka, ändlösa skogen.

»Och medan jag såg på mina vackra varma kläder och mina täcken och krigsvapen och tänkte på de sju slavarna som skulle dödas, kände jag mig stolt över min begravning och visste att jag måste vara föremål för många mäns avund. Och hela tiden satt min far, Uttern, tyst och mörk. Och hela den dagen och den natten sjöng folket min dödssång och slog på trummorna tills jag tyckte att jag hade dött tusen gånger.

»Men om morgonen steg min far upp och höll tal. Han hade varit en krigsman i alla sina dagar, sade han, och det visste folket. Folket visste också att det var en större heder att dö kämpande i striden än på mjuka fällar vid elden. Och efter jag ändå skulle dö, var det bäst att jag gick emot mukumukerna och blev dödad. Så skulle jag vinna ära och hövdingavärdighet i de

dödas boning, och så skulle hedern därav komma över min far, som var Uttern. Därför befallde han att en krigshär skulle utrustas att fara utför floden. Och att då vi kommo till mukumukerna skulle jag stiga fram ensam och låtsas strida och bli dödad.»

»Men hör, vite man!» utbrast Mutsak som ej kunde hålla sig tyst längre. »Skolka, shamanen, hade viskat länge den natten i örat på Uttern, och det var hans verk att Ensamme Hövdingen skulle sändas bort för att dö. Som Uttern var gammal och Ensamme Hövdingen den siste av hans söner, hade Skolka tänkt ut att han själv skulle bli hövding över folket. Och då folket hade fört stort väsen en dag och en natt och Ensamme Hövdingen ändå levde, hade Skolka blivit rädd att han inte skulle dö. Det var alltså Skolkas råd som med många ord om heder och dåd talade genom Utterns mun.»

»Ja», svarade Ensamme Hövdingen, »väl visste jag att det var Skolkas verk, men det frågade jag inte efter, ty jag var mycket sjuk. Jag hade ingen lust för vrede och stora ord, och jag frågade varken efter det ena eller det andra, jag ville bara dö och få slut på det. Alltså, vite man, utrustades krigshären. Det var inga erfarna kämpar, inga äldre, sluga och kloka — endast fem tjog unga män som inte hade varit med om mycket strid. Hela byn samlades uppe på stranden för att åse vår avfärd. Och vi gävo oss av under stor glädje och lovsånger över mig. Även du, vite man, skulle glädja dig vid åsynen av en ung man som drar ut i strid, om han också är dömd att dö.

»Så gävo vi oss alltså i väg, de fem tjogen unga män, och Mutsak var också med, ty han var ung och oprövad.

Och på befallning av min far, Uttern, blev min kanot på bägge sidorna fastgjord vid Mutsaks och Kannakuts kanoter. Så slapp jag ansträngningen att ro, så att jag trots min sjukdom kunde ta mig bra ut till det sista. Och så färdades vi utför floden.

»Jag vill ej trötta dig med att beskriva resan, som inte var lång. Och inte långt ovanför mukumukernas by träffade vi på två av deras stridsmän i kanoter, och de flydde då de fingo se oss. Och sedan blev enligt min fars befallning min kanot lossad och jag lämnades att driva ensam utför floden. De unga männen skulle, även på hans befallning, se mig dö så att de kunde vända tillbaka och tala om hur jag hade dött. Därvidlag hade min far, Uttern, och Skolka, shamanen, uttryckt sig mycket tydligt med stränga hotelser om straff för den händelse de icke blevo åtlydda.

»Jag doppade min åra och ropade föraktfulla ord efter de flyende krigarna. De onda ord jag ropade kommo dem att vända på huvudet i vrede, och då fingo de se att de unga männen dröjt efter och att jag kom ensam. Då de hade kommit på tryggt avstånd, rodde de båda krigarna sina kanoter litet i sär och väntade på att jag skulle komma emellan dem. Och jag kom emellan med spjutet i min hand och sjöng mitt folks krigssång. Bägge slungade ett spjut, men jag böjde mig ner, och spjuten veno över mig, och jag blev oskadd. Vi voro nu helt nära varandra, vi tre, och jag slungade mitt spjut mot den till höger, och det genomborrade hans strupe och han föll baklänges i vattnet.

Stor blev min förvåning, ty jag hade dödat en människa. Jag vände mig nu mot den till vänster och tog ett kraftigt tag med min åra för att möta Döden an-

sikte mot ansikte; men mannens andra spjut, som var hans sista, gav mig endast ett skrubbsår i axeln. Då var jag över honom, gjorde intet kast, utan tryckte in spjutudden i hans bröst och trängde den igenom honom med bägge mina händer. Och medan jag trängde på med hela min styrka, slog han mig i huvudet en gång och två gånger med bladet av sin åra.

»Just som spjutudden trängde ut ur hans rygg, slog han mig på huvudet. Det kom en blixtnlik som av klart ljus, och inne i mitt huvud kände jag något knäppa till — ja, det var alldeles som en knäpp. Och den tyngd, som tryckt så länge över mina ögon, var borta, och bandet som klämt ihop min panna så hårdt hade brutit. Och en stor glädje kom över mig, och mitt hjärta sjöng av fröjd.

»Detta är döden, tänkte jag, och jag tänkte att döden var något mycket skönt. Och sedan såg jag de båda tomma kanoterna, och jag visste att jag inte var död, utan frisk igen. Mannens slag på min hjässa hade gjort mig frisk. Jag visste att jag hade dödat, och smaken av blod gjorde mig vild, och jag borrhade min åra i Yukons bröst och drev min kanot bort mot mukumukernas by. De unga männen bakom mig uppgåvo ett högt rop. Jag tittade över min axel och såg vattnet skumma vitt om deras åror . . . »

»Ja, det skummade vitt om våra åror», sade Mutsak. »Ty vi kommo ihåg Utterns och Skolkas befallning att med egna ögon se hur Ensamme Hövdingen dog. En ung man av mukumukerna, som var på väg till en laxtina, fick se Ensamme Hövdingen och de fem tjogen män bakom honom. Och den unge mannen flydde i sin kanot raka vägen till byn för att man skulle slå alarm

och göra sig beredd. Men Ensamme Hövdingen ilade efter honom, och vi ilade efter Ensamme Hövdingen för att se hur han dog. Men midtför byn, då den unge mannen sprang i land, reste sig Ensamme Hövdingen i sin kanot och gjorde ett väldigt kast. Och spjutet träffade den unge mannen i veka livet, och den unge mannen föll på sitt ansikte.

»Ensamme Hövdingen sprang nu upp på stranden med stridsklubban i handen och ett väldigt härskri på sina läppar och rusade in i byn. Den förste man han mötte var Itwilie, hövding över mukumukerna, och honom slog Ensamme Hövdingen i huvudet med sin stridsklubba så att han föll död till marken. Och rädde att inte få se hur han dog sprungo även vi, de fem tjogen unga män, i land och följde Ensamme Hövdingen till byn. Men mukumukerna förstodo oss ej och trodde att vi hade kommit för att strida, så att deras bågsträngar sjöngo och deras pilar visslade bland oss. Vi glömde nu vårt ärende och kastade oss över dem med våra spjut och klubbor, och som de voro oförberedda, blev det ett stort blodbad.»

»Med mina egna händer dödade jag deras shaman», förklarade Ensamme Hövdingen, och hans vittrade ansikte lyste av minnena från gamla dagar. »Med mina egna händer dödade jag honom, som var en större shaman än Skolka, vår egen shaman. Och varje gång jag stod ansikte mot ansikte med en man tänkte jag: Nu kommer Döden, men varje gång dödade jag mannen och Döden kom inte. Det var som om livets andedräkt var stark i mina näsborrar och jag inte kunde dö.»

»Och vi följde Ensamme Hövdingen genom hela byn

och tillbaka igen», fortfor Mutsak. »Som en flock vargar följde vi honom fram och tillbaka, hit och dit-tills det ej längre fanns några mukumuker att kämpa med. Sedan samlade vi ihop fem tjog manliga slavar och dubbelt så många kvinnor och oräkneliga barn, och vi tände eld och brände upp alla husen och tälten och gåvo oss av. Det blev slutet för mukumukerna.»

»Och det blev slutet för mukumukerna», upprepade Ensamme Hövdingen triumferande. »Och då vi kommo till vår egen by, blev folket häpet över vårt byte av ägodelar och slavar, och ännu mera häpna blevo de över att jag ännu var vid liv. Och min far, Uttern, kom darrande av glädje över vad jag hade gjort. Ty han var en gammal man, och jag var den siste av hans söner. Och alla de beprövade stridsmännen kommo och de sluga och kloka, tills hela folket var församlat. Då steg jag upp och med en röst som åskans befallde jag Skolka, shamanen, att träda fram . . .»

»Ja, vite man», utbrast Mutsak. »Med en röst som åskans, som kom folket att darra i sina knäveck och bli förfärat.»

»Och då Skolka hade trädt fram», fortfor Ensamme Hövdingen, »sade jag att jag inte hade lust att dö. Jag sade också att det inte var bra att narra de onda andarna som vänta på andra sidan graven. Därför ansåg jag lämpligt att Skolkas själ begav sig in i det Okända, där den utan tvifvel skulle tjuta i evighet i de mörka, ändlösa skogarna. Och sedan dödade jag honom där han stod, midt i hela folkets åsyn. Just jag, Ensamme Hövdingen, dödade med mina egna händer Skolka, shamanen, i hela folkets åsyn. Och då ett mummel hördes, ropade jag högt . . .»

»Med en röst som åskans», ifyllde Mutsak.

»Ja, med en röst som åskans ropade jag högt: »Se, folk! Jag är Ensamme Hövdingen, dödare av Skolka, den falske shamanen! Jag ensam bland alla människor har färdats in genom Dödens port och kommit tillbaka igen. Mina ögon ha sett de osedda tingen. Mina öron ha hört outtalade ord. Jag är större än Skolka, shamanen. Större än alla shamaner är jag. Likaledes är jag en större hövding än min far, Uttern. I alla sina dagar har han stridt mot mukumukerna, och se, på en enda dag har jag utrotat dem alla. Jag har släckt dem som med ett andedrag. Då nu min far, Uttern, är gammal och Skolka, shamanen, är död, skall jag bli både hövding och shaman. Hädanefter skall jag bli både hövding och shaman för er, mitt folk. Och om någon vill bestrida mina ord, må denne man träda fram!»

»Jag väntade, men ingen man trädde fram. Sedan ropade jag: »Hej! Jag har smakat blod. Kom nu med mat, ty jag är hungrig. Bryt upp förrådshusen, riv ner fiskstaplarna och låt det bli en stor festmåltid. Må det bli munterhet och sång, inte till begravning utan till bröllop. Och till sist skall man föra till mig flickan Kasaan. Flickan Kasaan, som skall bli mor till Ensamme Hövdingens barn!»

»Och emedan min far, Uttern, var mycket gammal, grät han som en kvinna över mina ord och slog sina armar om mina knän. Och från den dagen var jag både hövding och shaman. Och stor var min heder, och alla män lydde mig.»

»Tills ångbåten kom», ifyllde Mutsak.

»Ja», sade Ensamme Hövdingen, »tills ångbåten kom.»

VII.

KEESH, SON AV KEESH.

»Jag vill alltså ge sex faltar, varma och dubbla, sex filar, stora och hårda, sex Hudsonbay-knivar, vassa och långa; två kanoter, byggda av Mogum, den konstförfarne, tio hundar, kraftigt växta och starka dragare, och tre bössor — den enas trycke är sönder, men det är en bra bössa och den kan säkert lagas.»

Keesh tystnade och såg ut över kretsen av uppmärksamma ansikten. Det var det stora fiskets tid, och han gjorde Gnob anbud på hans dotter Su-Su. Stället var St. George-Mission vid Yukon, och stammarna hade samlats från en omkrets av många hundra mil. Från norr, söder, öster och väster hade de kommit, till och med från Tozikakat och det avlägsna Tana-naw.

»Och vidare, Gnob, är du hövding för Tana-naw, och jag Keesh, son av Keesh, är hövding för Thlunget. Därför skall det, då min säd utgår ur din dotters sköte, vara vänskap mellan stammarna, en stor vänskap, och Tana-naw och Thlunget skola vara blodsbröder under kommande tider. Vad jag har sagt att jag skall göra, det skall jag göra. Och hur är det med dig, Gnob, i det avseendet?»

Gnob nickade allvarligt, och hans knotiga och av ålder rynkiga ansikte utgjorde en ogenomtränglig mask för själen som bodde där bakom. Hans små ögon brunno som glödande kol i sina smala springor, då han sade med sin pipiga röst: »Men det är inte allt.»

»Vad mera?» frågade Keesh. »Har jag inte erbjudit fullt mått? Har någonsin en Tana-naw-flicka betingat ett så högt pris? Namnge henne då!»

Det gick ett fnitter genom kretsen, och Keesh visste att han stod där med skammen inför dessa människor.

»Nej, nej, gode Keesh, du förstår inte.» Gnob gjorde en mjuk utslätande åtbörd. »Priset är godt. Det är ett hederligt pris. Jag fäster mig inte vid det söndriga trycket. Men det är inte allt. Hurudan är mannen?»

»Ja, hurudan är mannen?» hånade kretsen.

»Det påstås», pep Gnobs gälla röst, »det påstås att Keesh inte vandrar på sina fäders vägar. Det påstås att han har vandrat i mörkret efter främmande gudar och att han har blivit rädd.»

Keeshs ansikte mörknade. »Det är lögn», dundrade han. »Keesh är ej rädd för någon människa.»

»Det påstås», fortfor gamle Gnob, »att han har lyssnat till den vite mannens tal där uppe i det Stora Huset och att han böjer sitt huvud för den vite mannens gud, och dessutom att blod misshagar den vite mannens gud.»

Keesh slog ned ögonen och knöt lidelsefullt sin hand. Den vilda kretsen skrattade gäckande, och Madwan, shamanen, stammens överstepräst och medicinman, viskade i Gnobs öra.

Shamanen sökte bland de mörka skepnaderna längst bort från elden och knuffade fram en spenslig ung

gosse, som han ställde upp midtför Keesh; sedan stack han en kniv i Keeshs hand.

Gnob lutade sig framåt. »Keesh! Vågar du döda en människa? Se, detta är Kitz-noo, en slav. Stöt till. Stöt till honom, Keesh, med hela din arms styrka.»

Gossen darrade och väntade på stöten. Keesh såg på honom och tänkte på mr Browns högre moral, och han såg tydligt för sig de fladdrande lågorna från mr Browns speciella helvete. Kniven föll på marken, och gossen drog ett djupt andetag och drog sig med skälvande knän utanför eldskenets krets. Vid Gnobs fötter låg en varghund som visade tänderna och beredde sig att springa efter gossen. Men shamanen gav djuret en spark och Gnob kom därigenom på en idé.

»Vad skulle du göra, Keesh, om en människa behandlade dig så här?» Han räckte en bit lax till Vittand, och då djuret försökte ta den, gav han det ett hårdt slag över nosen med en käpp. »Och sedan, Keesh, skulle du sedan göra så där?» Vittand kröp tillbaka och slickade Gnob på handen.

»Hör på!» Gnob hade rest sig och stödde sig på Madwans arm. »Jag är mycket gammal, och emedan jag är mycket gammal, skall jag berätta dig något. Din far, Keesh, var en mäktig man. Han älskade bågsträngens klang i striden, och mina ögon ha sett honom slunga ett spjut så att spetsen gick tvärsigenom en mans kropp. Men du är annorlunda. Sedan du övergav Korpen för att dyrka Vargen, har du blivit rädd för blod och ditt folk smittas av din rädsla. Det är inte bra. Då jag var gosse som Kitz-noo där fanns ingen vit man i hela landet. Men de kommo en i sänder, dessa vita män, och nu äro de många. Och de äro ett oro-

ligt släkte, aldrig nöjda med att vila vid elden med full mage och låta morgondagen komma med sin egen mat. Det ser ut som om det vilade över dem en förbannelse de måste nöta bort med arbete och vedermödor.»

Keesh blev förvånad. Han drog sig till minnes en dunkel historia, som mr Brown berättat om en viss Adam i gamla tider, och mr Brown tycktes alltså ha talat sant.

»De lägga alltså hand på allt vad de få se, dessa vita män, och de gå omkring överallt och se på allting. Och det kommer alltid nya i deras spår, så att om ingenting göres, skola de komma att slå under sig hela landet och det blir intet rum för Korpens stammar. Därför är det bäst att vi strida mot dem tills det inte finns någon kvar. Sedan skola vi behärska färdvägarna och landet, och kanske skola våra barn och barnbari frodas och bli feta. Det förestår en stor strid, då Vargen och Korpen skola kämpa, men Keesh skall ej strida, ej heller vill han låta sitt folk strida. Därför är det inte bra att han får min dotter. Jag har talat, jag, Gnob, hövding för Tana-naw.»

»Men de vite männen äro goda och stora», svarade Keesh. »De vita männen ha lärt oss många ting. De vita männen ha givit oss filtar och knivar och gevär sådana som vi aldrig ha gjort och aldrig skulle kunna göra. Jag minns hur vi levde innan de kommo. Jag var inte född då, men jag har hört det av min far. Då vi gingo ut på jakt, måste vi krypa så nära älgen att vi kunde nå honom med ett spjutkast. I dag använda vi den vite mannens gevär som går längre än ett barns skrik höres. Vi åto fisk och kött och bär—det finns ingenting annat att äta — och vi åto utan salt. Hur många

är det bland er som skulle vilja återgå till fisk och kött utan salt?

Detta skulle ha gjort verkan, om inte Madwan sprungit upp innan det blev tyst. »Först en fråga till dig, Keesh. Den vite mannen där uppe i det Stora Huset säger dig att det är orätt att döda. Men veta vi inte att de vita männen döda? Ha vi glömt den stora striden vid Koyokuk? Eller den stora striden vid Nukluk-yeto, där tre vita män dödade tjugtu tozikakater? Tror du att vi inte längre komma ihåg de tre männen av Tana-naw-stammen som den vite mannen Macklewrath dödade? Säg mig, Keesh, varför lär shamanen Brown dig att det är orätt att strida, då alla hans bröder strida?»

»Nej, nej, här behövs intet svar», pep Gnob, medan Keesh brottades med paradoxen. »Det är mycket enkelt. Den Gode Mannen Brown skulle vilja hålla Korpen hårdt fast, medan hans bröder plocka av honom fjädrarna.» Han höjde rösten. »Men så länge det finns en Tana-naw som kan slå ett slag eller en flicka som kan föda en son, skall Korpen inte bli plockad.»

Gnob vände sig till en svartmuskig ung man på andra sidan elden. »Och vad säger du, Makamuk, som är bror till Su-Su?»

Makamuk reste sig. Ett långt ärr i ansiktet lyfte upp hans överläpp till ett ständigt grin som stod i strid med det vilda uttrycket i hans ögon. »I dag», började han och avvek med flit från ämnet, »gick jag förbi köpmannen Macklewraths hydda. Och i dörren såg jag ett barn som skrattade mot solen. Och barnet såg på mig med köpmannen Macklewraths ögon och blev för-

skräckt. Modern sprang ut och lugnade det. Modern var Ziska, Thlunget-kvinnan.»

Ett rytande av vrede uppstod och dränkte hans röst, men han tystade det genom att dramatiskt vända sig emot Keesh med utsträckt arm och anklagande finger.

»Jaså, ni ge bort edra kvinnor, ni Thlungetmän, och komma till Tana-now för att be om flera? Men vi behöva våra kvinnor själva, Keesh, ty vi måste avla män, många män, till den dag då Korpen skall strida med Vargen.»

Genom applådernas storm trängde Gnoobs gälla röst. »Och du, Nossabok, som är hennes älsklingsbror?»

Den unge mannen var smidig och behagfull med sin typs stora örnnäsa och höga panna, och i följd av någon nervös åkomma blinkade han då och då med sitt ena öga. Även nu, då han reste sig, måste han ett ögonblick sänka sitt ena ögonlock. Men det hälsades ej med det vanliga skrattet. Allas ansikten voro allvarliga. »Även jag gick förbi köpmannen Macklewraths hydda», började han i mjuk, flickaktig ton, som påminde mycket om hans syster. »Och jag såg indianer med svetten rinnande ner i ögonen och knäna darrande av trötthet — jag såg indianer stöna medan de buro stockar till det magasin som köpmannen Macklewrath ämnar bygga. Och med mina egna ögon såg jag dem hugga ved att hålla shamanen Browns Stora Hus varmt med under de långa nätternas köld. Detta är squawarbete. Aldrig skola Tana-naw-männen göra sådant. Vi skola vara blodsbröder till män, inte till kvinnor, och Thlunget-männen äro kvinnor.»

Det uppstod en djup tystnad, och allas ögon riktades på Keesh. Han såg sig noga och betänksamt omkring,

såg varje fullväxt man rätt i ansiktet. »Så», sade han lugnt. Och »så», upprepade han. Sedan vände han sig om utan att säga ett ord vidare och gick ut i mörkret.

Mellan kravlande småbarn och raggiga varghundar gick han genom det stora lägret, och vid dess utkant träffade han på en kvinna som arbetade vid skenet av en eld. Med bast taget från en slingerväxts långa rottågor höll hon på att sno rep till fisket. En stund stod han tyst och såg på hur hennes skickliga händer redde upp den trassliga massan av fibrer. Hon var vacker att se på, där hon satt lutad över sitt arbete, kraftigt växt, högbröstad och bred över höfterna som det anstår en blivande barnaföderska. Och hennes bronsfärgade ansikte var som guld i den fladdrande belysningen, hennes hår blåsvart och hennes ögon som stenkol.

»Su-Su», sade han slutligen, »du har sett vänligt på mig under gångna dagar och även under de dagar som ännu äro unga.»

»Jag såg vänligt på dig emedan du var hövding för Thlunget», svarade hon hastigt, »och emedan du var stor och stark.»

»Ja . . .»

»Men det var på den gamla fisketiden», skyndade hon att tillägga, »innan shamanen Brown kom och lärde dig onda ting och förde in din fot på underliga vägar.»

»Men jag skulle vilja säga dig . . .»

Hon lyfte handen till en åtbörd som påminde honom om hennes far. »Ja, jag vet redan vilka ord du har på tungan, Keesh, och här har du mitt svar. Det är så inrättat att fisken i vattnet och djuren i skogen föda

avkomma var och en efter sin art. Och det är bra. Så är det också med kvinnor. Det åligger dem att föda avkomma till världen, och till och med flickan, medan hon ännu är flicka, har en förkänsla av barnafödandet och en värkande längtan i bröstet och av de små händerna om sin hals. Och då denna känsla är stark, då ser varje flicka sig i hemlighet om efter en man — efter den man som är lämplig att bli far till hennes barn. Så har jag känt det. Så kände jag det då jag såg på dig och fann dig stor och stark, en jägare och bekämpare av djur och människor, väl skickad att skaffa mat då jag skulle äta för två, väl skickad att hålla faran på avstånd, då min hjälplöshet närmade sig. Men det var innan shamanen Brown kom hit till vårt land och lärde dig . . . »

»Men det är inte rätt, Su-Su. Det vet jag på goda grunder . . . »

»Det är inte rätt att döda. Jag vet vad du vill säga. Skaffa då barn till världen efter ditt sinne, barn som inte döda; men kom inte och begär sådant av Tana-naw-folket. Ty det säges att det skall komma en tid då Korpen kämpar med Vargen. Jag vet inte, ty detta är männens sak, men det vet jag att det tillkommer mig att föda män till den tiden.»

»Su-Su», utbrast Keesh, »du måste höra mig . . . »

»En *man* skulle slå mig med en käpp och tvinga mig att höra», hånade hon. »Men du . . . se här!» Hon stack en tuss bast i hans hand. »Jag kan inte ge dig mig själv, men det här kan jag ge dig. Det passar bäst i dina händer. Det är squaw-arbete . . . sno på nu!»

Han kastade det ifrån sig, och hans vredgade blod sjöd mörkt under den bronsbruna huden.

»Ännu en sak», fortfor hon. »Det finns en gammal vana, som din far och min ej äro obekanta med. Då en man stupar i strid, föres hans skalp bort till ett tecken. Det är bra. Men du som har avsvurit Korpen måste göra mera. Du måste skaffa mig, inte skalper, men huvuden, två huvuden, och sedan skall jag inte ge dig bast, utan ett pärlprydt bälte och slida och en lång rysk kniv. Sedan skall jag åter se vänligt på dig, och allt skall bli godt och väl.»

»Så», sade mannen tankfullt. »Så». Sedan vände han sig om och gick bort från eldskenet.

»Nej, Keesh!» ropade hon efter honom. »Inte två huvuden, utan minst tre!»

Men Keesh var trogen sin omvändelse, levde rättskaffens och tillhöll sin stams folk att lyda det evangelium pastor Jackson Brown predikade. Under hela fisketiden frågade han ej efter Tana-naw-folket eller de spetsiga ord som uttalades eller kvinnoskrattet inom de många stammarna. Efter fisket begåvo Gnob och hans folk sig ut med stora förråd av lax, saltorkad och rökt, för att jaga på Tana-naw-områdena. Keesh såg dem ge sig av, men uraktlät ej att bevista gudstjänsterna i missionen, där han bad regelbundet och anförde sången med sin djupa basröst.

Pastor Jackson Brown njöt av denna djupa basröst, och på grund av hans solida egenskaper ansåg han honom för sin mest lovande proselyt. Det tvivlade Macklewrath på. Han trodde ej på varaktigheten av hedningarnas omvändelse, och han var ej sen att uttala sin åsikt. Men mr Brown var en storstilad man på sitt sätt, och en lång höstkväll framlade han så många övertygande argument att köpmannen, som

drivits från position till position, slutligen utbrast helt förtvivlad: »Ta mig tusan, Brown, blir jag inte själv omvänd till sist, om Keesh håller färgen i två år!» Mr Brown försummade aldrig ett tillfälle, så att han bekräftade vadet på fläcken med ett kraftigt handslag, och nu skulle Keeshs uppförande avgöra var Macklewraths själ till sist skulle hamna.

Men så kom det nyheter en dag, då vintern bredt så mycket snö över landet att man kunde ge sig ut på färdvägar. En Tana-naw-man anlände till St. George-missionen för att köpa ammunition och han medförde den underrättelsen att Su-Su hade kastat sina ögon på Nee-Koo, en duktig ung jägare som hade gjort ett lysande anbud på henne vid gamle Gnoobs eld. Det var ungefär vid den tiden som pastor Jackson Brown träffade Keesh på skogsvägen som leder ner till floden. Keesh hade sina bästa hundar förspända och på släden voro hans största och vackraste par snöskor fastspända.

»Vart skall du ta vägen, Keesh?» Ut på jakt?» frågade mr Brown som en indian skulle ha gjort.

Keesh såg honom stadigt i ögonen i en dryg minut och satte sedan fart i sina hundar. Så vände han sin tankfulla blick mot missionären och svarade: »Nej, jag går till helvetet.» — —

På en öppen plats stodo tre ensamma tält nedhukade som om de ville borra ner sig i snön och gömma sig undan för den dystra ödsligheten. På ett dussin stegs avstånd voro de på alla håll omringade av den mörka skogen. Ovantill syntes ingen klarblå rymd utan ett formlöst molnlager laddat med snö, som hade

bredt ut sig över dem. Det fanns ingen vind, intet ljud, ingenting annat än snö och tystnad. Där rådde ej heller det vanliga rörliga livet omkring ett läger, ty jaktsällskapet hade stött på renhjorden från sidan och det hade blivit ett väldigt slaktande. Efter fasteperioden hade kommit ett överdådigt kalasande, och därför sovo de nu tungt midt på dagen under sina tak av älghud.

Vid elden utanför ett av tälten stodo fem par snöskor på ända i sitt element, och vid elden satt Su-Su. Kapuschongen av ekorrskinn dolde hennes hår och hennes hals, men hennes händer voro utan vantar och sysslade smidigt med nål och sentråd, fullbordande det sista fantastiska ornamentet på ett skinnbälte på yttersidan beklädt med grant purpurrött tyg. Någonstädes bakom ett av tälten gav en hund ifrån sig ett kort, skarpt skall men upphörde lika tvärt som han hade börjat. En gång brummade hennes far i sömnen inne i tältet bakom henne. »Onda drömmar», smålog hon för sig själv. »Han håller på att bli gammal, och den sista köttportionen var för stor.»

Hon satte på den sista pärlan, knöt tråden och lade på elden. Sedan hon länge stirrat in i elden lyfte hon upp huvudet och lyssnade på en mockasinklädde fots knarrande mot den hårda, korniga snön. Keesh stod bredvid henne lätt framåtböjd under en börda som han bar på sin rygg. Den var löst insvept i en mjukgarvad älghud, och han slängde den vårdslöst i snön och satte sig. De sågo länge på varandra utan att säga något.

»Det är en lång resa, Keesh», sade hon slutligen, »en lång resa från St. George-missionen på Yukon.»

»Ja», svarade han i frånvarande ton med ögonen stelt riktade på bältet, vars omfång han lade märke till. »Men var är kniven?» frågade han.

»Här». Hon tog fram den ur sin parka och lät dess blottade klinga blixtra i skenet från elden. »Det är en bra kniv.»

»Ge mig den!» befallde han.

»Nej, Keesh», skrattade hon. »Du kanske inte är född till att bära den.»

»Ge mig den!» upprepade han utan att ändra ton. »Därtill är jag född.»

Men hennes ögon, som behagsjukt sågo förbi honom bort till älghuden, lade märke till att snön omkring den långsamt blev röd. »Är det blod, Keesh?» frågade hon.

»Ja, det är blod. Men ge mig bältet och den långa ryska kniven.»

Hon kände sig plötsligt rädd, men på samma gång imponerad, då han brutalt ryckte ifrån henne bältet, imponerad av hans brutalitet. Hon såg mildt på honom och kände som en värkande längtan i sitt bröst och de små barnhänderna omkring sin hals.

»Det är gjort åt en mindre man», anmärkte han bistert, i det han drog in sitt underliv och knäppte spännet i det första hålet.

»Men blodet?» frågade hon eggad av ett nyfödt, växande hopp. »Blodet, Keesh? Är det . . . är det . . . huvudena?»

»Ja.»

»De måste vara mycket färska, annars skulle blodet vara fruset.»

»Ja, det är inte kallt, och de äro färska, alldeles färska.»

»Å, Keesh!» Hennes ansikte var varmt och ljusst.
»Och de äro till mig?»

»Ja, till dig.»

Han tog en flik av huden, ryckte upp den, och huvudena rullade ut framför henne.

»Tre», viskade han vildt, »nej, minst fyra.»

Men hon satt som förstenad. Där lågo de — Nee-Koo med de mjuka dragen, Gnobs gamla knöliga ansikte, Mahamuk som grinade emot henne med sin uppdragna överläpp, och slutligen Nossabok med sin flickaktiga kind och med ögonlocket på hans gamla vanliga sätt slappt nedhängande. Där lågo de, eldskenet spelade över dem, och från vart och ett av huvudena vidgade sig en purpurröd cirkel i snön.

Uptänd av elden gav den vita ytan efter under Gnobs huvud, den välte om som ett levande ting, snurrade rundt och stannade vid hennes fot. Men hon rörde sig ej. Även Keesh satt orörlig, hans ögon blinkade ej, utan voro stadigt riktade på henne.

En gång släppte en för tungt lastad fura i skogen sin börda av snö, och dånet genljöd dovt genom hålvägen; men ingendera rörde sig. Den korta dagen hade hastigt slocknat, och mörkret bredde sig över lägret, då Vittand kom springande fram till elden. Han stannade för att rekognoscera, men då han ej blev bortjagad, kom han närmare. Han vände hastigt nosen åt sidan med skälvande näsborrar, och raggen reste sig på hans rygg, och så följde han lukten direkt fram till sin husbondes huvud. Först vädrade han försiktigt på det och slickade pannan med sin röda,

hängande tunga. Sedan slog han sig plötsligt ned, satte nosen mot den första matta stjärnan och uppgav det långa vargtjuset.

Detta väckte Su-Su till besinning. Hon såg bort till Keesh, som hade dragit den ryska kniven ur skidan och betraktade henne uppmärksamt. Hans ansikte var hårdt och fast och hon läste lagen däri. Hon slog tillbaka sin parkas kapuschong, blottade sin hals och reste sig. Hon stod stilla och såg sig omkring med en lång blick, på den snöpudrade skogen, de matta stjärnorna på himlen, lägret, snöskorna i snön — en sista lång sammanfattande blick på livet. En lätt vindfläkt blåste upp hennes hår från sidan, och ett ögonblick vände hon på huvudet och såg efter det tills hon hade det midt för ansiktet.

Då tänkte hon på sina barn som aldrig skulle födas, och hon gick över till Keesh och sade: »Jag är redo.»

VIII.

LIGOUNS DÖD.

»Hör nu om Ligouns död.»

Den talande tystnade eller rättare sagt avbröt sitt yttrande och såg på mig med en menande blick. Jag höll buteljen mellan våra ögon och elden, antydde med min tumme hur djupt innehållet sjunkit och räckte honom den; ty var han inte Palitlum, Drinkaren? Många historier hade han berättat för mig, och länge hade jag väntat på att denne icke skrivkunnige författare skulle tala om vad som stod i samband med Ligoun, ty av alla levande människor kände han bäst till detta.

Han böjde huvudet bakåt med ett grymtande som snart övergick till ett klunkande, och skuggan av en mans överkropp, jättestor under en väldig upp- och nedvänd butelj, rörde sig och dansade på klippans panna bakom oss. Palitlum lossade sina läppar från glaset med en smekande suck och tittade saknadsfullt upp i himlens valv, där sommarnorrskenet's spöklikt vita ljus flammade.

»Det är besynnerligt», sade han, »kallt som vatten och hett som eld. Till drinkaren ger det styrka, och från drinkaren tar det bort styrka. Det gör gamla

män unga och unga män gamla. Mannen som är trött visar det vägen till att resa sig och gå framåt, och den icke trötte trycker det ner i sömn. Min bror hade ett harhjärta, men han drack av det och dödade genast fyra av sina fiender. Min far var lik en stor varg som visade alla människor tänderna, men han drack av det och blev skjuten i ryggen då han hastigt tog till flykten. Det är högst besynnerligt.»

»Det är 'Tre stjärnor' och bättre än vad de förgifta sina magar med där nere», svarade jag och strök, så att säga, med handen över den gapande avgrunden av mörker ner till strandlyktorna som glimmade långt där nere — små lågor som gävo vatten proportioner och verklighet.

Palitlum suckade och skakade på huvudet. »Därför är jag här hos dig.»

Här omfamnade han buteljen och mig i en blink som värtaligare än några ord målade hans oblyga törst.

»Nej», sade jag och stack in buteljen mellan mina knän, »tala nu om Ligoun. Om de tre stjärnorna skola vi sedan hålla tal.»

»Det är mycket kvar, och jag är inte trött», ivrade han envist. »Bara jag känner smaken på mina läppar skall jag tala stora ord om Ligoun och hans sista dagar.»

»Från drinkaren tar det bort styrkan», gäckades jag, »och den inte trötte mannen trycker det ner i sömn.»

»Du är vis», svarade han utan vrede och stolthet. »Liksom alla dina bröder är du vis. Vakande eller sovande har du 'de tre stjärnorna' hos dig, men ändå har jag aldrig sett dig dricka för länge eller för mycket.

Och under tiden bar du till dig guldet som gömmer sig i våra berg och fisken som simmar i våra sjöar, och Palitlum och Palitlums bröder gräva guld åt dig och fånga fisken i nät och äro glada åt att få bli glada, då du i din visdom anser lämpligt att »de tre stjärnorna» få fukta deras läppar.»

»Jag ville gärna höra talas om Ligoun», sade jag otåligt. »Natten blir kort, och vi ha en tröttsam resa i morgon.»

Jag gäspade och låtsade som om jag ville resa mig, men Palitlum såg genast orolig ut och började tvärt:

»Det var Ligouns önskan på gamla dagar att det skulle bli fred mellan stammarna. Som ung man hade han varit den främste av stridsmännen och anförare för krigshövdingarna på öarna och i passen. Alla hans dagar hade varit fulla av strid. Han kunde skryta med flera ärr efter ben och bly och järn än någon annan man. Tre hustrur hade han haft och två söner med varje hustru, och sönerna, de äldsta och de sista och alla, dogo vid hans sida i striden. Rastlös som björnen strövade han vida omkring — i norr till Unalaska och Grunda havet, i söder till Drottning Charlottas land, ja, han vandrade till och med till kakerna, påstås det, ända till det avlägsna Pugetsundet och dödade dina bröder i deras skyddade hus.

Men som jag säger, på gamla dagar ville han ha fred bland stammarna. Icke som om han blivit rädd eller över sig förtjust i en vrå vid elden och den välfyllda krukans. Ty han dödade med de vildastes slughet och blodtörst, snörde under hungersnöd in sin mage tillsammans med de yngsta och trotsade med de mo-

digaste svåra sjöar och tröttande färdvägar. Men på grund av hans många dåd och till straff förde ett krigsskepp honom bort till ditt land, du skägge Bostonman, och det dröjde många år innan han kom tillbaka, och jag hade blivit mer än en gosse och mindre än en ung man. Och som Ligoun var barnlös på sin ålderdom, fäste han sig mycket vid mig, och då han hade blivit vis gav han mig med av sin visdom.

»Det är skönt att kämpa, Palitlum», sade han. Nej, Skäggansikte, jag var okänd som Palitlum på den tiden, ty jag kallades Olo, den Alltid-hungrige. Drickandet började inte förr än senare. »Det är skönt att kämpa», sade Ligoun, »men det är dåraktigt. I Bostonmännens land, det såg jag med mina egna ögon, äro de inte begivna på att slåss med varandra, och ändå äro de starka. Med sin styrka komma de emot oss på öarna och i passen, och vi äro som läger-rök och havsdimma för dem. Därför säger jag att det är skönt att kämpa, mycket skönt, men det är också dåraktigt.»

Och ehuru alltid den främste bland stridsmännen talade Ligoun därför alltid högljuddast för fred. Och då han var mycket gammal och var den störste av hövdingarna och den rikaste av männen, gav han en potlatch. Aldrig har det funnits en sådan potlatch. Fem hundra kanoter lågo utmed flodstranden, och i varje kanot kom inte mindre än tio män och kvinnor. Åtta stammar voro där, från den förste och äldste mannen till det sista och yngsta lilla barnet voro de där. Och så var där män från mycket avlägsna stammar, stora resenärer och sökare som hade hört talas om Ligouns potlatch. Och i sju dagar

fyllde de sina magar med hans mat och dryck. Åtta tusen faltar skänkte han dem, det vet jag bäst, ty vem höll räkning och delade ut dem efter anseende och rang om inte jag? Och till sist var Ligoun en fattig man, men hans namn var på alla människors läppar och andra hövdingar skuro tänderna av avund över att han var så stor.

Och eftersom hans ord hade så stor vikt, rådde han till fred, och han for till varje potlatch och fest och stamsammankomst för att råda till fred. Så kom det sig att vi reste tillsammans, Ligoun och jag, till den stora fest som gavs av Niblack, hövding över flodindianerna av Skootstamman, inte långt från Stickeenstammen. Det var de sista dagarna, och Ligoun var mycket gammal och mycket nära döden. Han hostade av köld och lägerrök, och ofta rann det röda blodet ur hans mun, så att vi trodde han skulle dö.

»Nej», sade han en gång vid ett sådant tillfälle, »det vore bättre, att jag doge då kniven dryper av blod och det är ett brak av stål och en lukt av krut och männen skrika högt tack vare kallt järn och snabbt bly.» Så att det är tydligt, Skäggansikte, att hans hjärta ännu var starkt nog till strid.

Det är mycket långt från Chilcat till Skooterna, och vi sutto många dagar i kanoterna. Och medan männen arbetade med åorna, satt jag vid Ligouns fötter och tog emot Lagen. Det anstår kanske inte mig att tala om Lagen, ty jag vet att du, Skäggansikte, är mycket skicklig i den konsten. Men jag talar om Lagen: blod för blod och rang för rang. Ligoun utvecklade också frågan vidare i det han sade:

'Men ett skall du veta, Olo, att det är föga heder

med att döda en man ringare än du. Döda alltid en man som är större, och din heder skall bli stor i mån av hans storhet. Men om du av två män dödar den ringare, då är skammen din och till och med kvinnorna skola rynka på näsan åt dig. Som jag säger, fred är en god sak, men kom ihåg, Olo, om du måste döda, så döda i enlighet med Lagen.'

Det är ett sätt hos 'Thlinketfolket', tillade Palitlum nästan urskuldande.

Jag kom ihåg slagskämpar och våldsverkare i min egen hemtrakt och förvånade mig inte över Thlinketfolkets sätt.

»I sinom tid», fortfor Palitlum, »kommo vi till hövdingen Niblack och Skooterna. Det var en nästan lika stor fest som Ligouns potlatch. Där voro vi från Chilcat och Sitkas och Stickeens, som äro grannar till Skooterna, och Wrangels och Hoonahs. Där voro solnedgångsindianerna och Tahkos från Port Houghton och deras grannar Awkerna från Douglass-sundet, Naassflodfolket och Tongas från norr om Dixon och Kakerna som kommo från den ö man kallar Kupreanoff. Vidare var det Siwasher från Vancouver, Cassiarer från Guldborgen, Testlinmän och till och med Sticksmän från Yukonlandet.

Det var en väldig samling. Men allra först skulle hövdingarna sammanträffa med Niblack och dränka all fiendskap i kvass. Det var ryssarna som lärde oss att göra kvass, det berättade min far, som hade hört det av sin far. Men denna kvass hade Niblack satt till med många saker som till exempel socker, mjöl, torkade äpplen och humle, så att det var en mans dryck, stark och god. Inte så god som »tre stjärnor», Skäggansikte, men ändå god.

Denna kvassfest var för hövdingarna och endast för hövdingarna, och de voro ett tjug. Men som Ligoun var mycket gammal och mycket stor, medgavs det mig att gå med honom, så att han skulle få stödja sig på min axel och för att jag skulle kunna hjälpa honom att sätta sig och resa sig. Vid dörren till Niblacks hus, som var av trä och mycket stort, nedlade varje hövding, som bruket var, sitt spjut, sin bössa och sin kniv. Ty som du vet, Skäggansikte, eldas man av starka drycker, och gammalt hat lågar upp och huvud och hand äro snabba till handling. Men jag lade märke till att Ligoun hade tagit med sig två knivar, en som han lämnade utanför dörren och den andra gömd under sin filt men lätt åtkomlig. De andra hövdingarna gjorde likaså, och jag var orolig för vad som skulle komma att inträffa.

Hövdingarna sutto i en stor cirkel rundtomkring rummet. Jag stod bakom Ligoun. I midten var kvassfatet och bredvid det en slav som skulle slå i drycken. Först höll Niblack ett tal med många betydanden om vänskap och många vackra ord. Sedan gav han ett tecken och slaven fyllde en kalebass med kvass och räckte den till Ligoun, och det var som sig borde, ty han var högst i rang.

Ligoun tömde den till sista droppen, och jag lånade honom min styrka att komma på fötter, så att även han skulle få tala. Han hade ett vänligt ord för de många stammarna, talade om Niblacks godhet att ge en sådan fest, tillrådde fred som det var hans vana och sade slutligen att kvassen var mycket god.

Sedan drack Niblack, som var närmast Ligoun i rang, och efter honom de andra hövdingarna efter

rang och ordning. Och var och en talade vänliga ord och sade att kvassen var god; och så hade alla druckit. Sade jag alla? Nej, Skäggansikte, inte alla. Ty den siste var en mager och kattlik man, med ungt ansikte och livliga, djärva ögon, och han drack buttert och spottade ut det på marken och sade icke ett ord.

Att inte säga att kvassen var god var en förolämpning; att spotta ut den på marken var värre än en förolämpning. Och det var just vad han gjorde. Han var känd som en hövding över Sticks vid Yukon, det var allt vad man visste om honom.

Som sagt, det var en förolämpning. Men märk väl, Skäggansikte, det var inte en förolämpning mot festgivaren Niblack, utan mot den högste i rang bland dem som sutto där i kretsen. Och denne man var Ligoun. Icke ett ljud hördes. Allas ögon voro riktade på honom för att se vad han skulle göra. Han gjorde icke en rörelse. Hans visnade läppar formade sig icke till ett ord, hans näsborrar skälvde icke och han sänkte ej sina ögonlock. Men jag lade märke till att han såg blek och grå ut, som jag har sett gamla män se ut under dystra mornar, då hungersnöd tryckte och kvinnorna jämrade sig och barnen kvedo och det inte fanns någon mat eller tillstymmelse till mat. - Och så de gamla männen då sågo ut, så såg Ligoun ut.

Icke ett ljud hördes. Det var som en krets av döda, utom att varje hövding trevade under filten för att övertyga sig och att varje hövding tittade på sin granne till höger och vänster med forskande blick. Jag var en ung spoling, och jag hade ej sett mycket i världen, men ändå visste jag att detta var ett sådant ögonblick som man bara upplever en gång i sitt liv.

Stickhövdingen reste sig, mål för allas blickar, och gick över rummet fram till Ligoun.

'Jag är Opitsah, Kniven', sade han.

Men Ligoun sade ingenting ej heller såg han på honom utan höll blicken oavvänt riktad på golvet.

'Du är Ligoun', sade Opitsah. 'Du har dödat många män. Jag lever ännu!'

Ännu sade Ligoun ingenting, men han gav mig en vink och med min tillhjälp reste han sig och stod på bägge fötterna. Han var som en gammal tall, naken och grå, men ännu i stånd att utkämpa en dust med köld och storm. Hans ögon voro orörliga, och liksom han icke hade hört Opitsah, låtsade han sig ej heller se honom.

Opitsah var utom sig av vrede och dansade stelbent framför honom, som människor göra då de vilja visa sitt förakt för en annan. Och Opitsah sjöng en sång om sin egen storhet och sitt folks storhet, full av onda ord om Chilcatstammen och om Ligoun. Och medan han dansade och sjöng, kastade han av sig sin filt och drog med kniven blänkande cirklar framför Ligouns ansikte. Och den sång han sjöng var sången om Kniven.

Och där var intet annat ljud, endast Opitsahs sång, och kretsen av hövdingar var som död utom att knivens blixtar tycktes tända en pyrande eld i deras ögon. Även Ligoun var mycket stilla. Men han var medveten om sin död och var inte rädd. Och kniven sjöng allt närmare hans ansikte, men hans ögon stodo orörliga, och han vacklade varken till höger eller vänster eller åt något håll.

Och Opitsah drev in kniven två gånger så här, i Ligouns panna, och det röda blodet rann. Sedan

gav Ligoun mig en vink att stödja honom med min ungdom så att han kunde gå. Och han skrattade ett föraktfullt skratt midt i ansiktet på Opitsah, Kniven. Och han sköt Opitsah åt sidan, som man skjuter ur vägen en lågt nedhängande gren och går vidare.

Och jag visste och förstod, ty det var endast en skam att döda Opitsah inför ett tjog större hövdingar. Jag kom ihåg Lagen och visste att Ligoun hade i sinnet att döda efter Lagen. Och vem fanns där näst honom i rang om inte Niblack? Och mot Niblack gick han, stödd på min arm. Och vid hans andra arm hakade Opitsah sig fast, för obetydlig för att med sitt blod fläcka en så stor mans händer. Och ehuru Opitsahs kniv gjorde det ena hugget efter det andra i denna arm, låtsade Ligoun ej om det, förvred icke en min. På det sättet gingo vi tre över rummet, medan Niblack satt där insvept i sin filt och rädd för vårt annalkande.

Och nu lågade gammalt hat upp och glömda oförrätter vaknade till liv. Lamuk, en kake, hade fått en bror dränkt i Stickeenstammens farliga farvatten, och Stickeens hade ej betalat med filter för sitt dåliga farvatten, som bruket var. Lamuk stötte därför sin långa kniv rätt i hjärtat på Klok-Kutz, Stickeen, hövdingen. Och Katchahook påminde sig en Naasflodfolkets tvist med Tongas norr om Dixon, och han dödade Tongashövdingen med en pistol som gjorde stort buller. Och blodtörst grep alla männen som sutto där i kretsen, och hövding slog hövding eller blev slagen, allt efter som det föll sig. De stucko och sköto också efter Ligoun, ty vem som dödade honom vann stor ära och hade utfört ett oförgätligt dåd. Och de voro omkring honom som vargar kring en älg, men de

voro så många att de voro i vägen för varandra, och de slog ihjäl varandra för att få utrymme. Det var en stor förvirring.

Men Ligoun gick långsamt till väga, utan brådska, som om han ännu haft många år framför sig. Han tycktes vara säker på att fälla sin man på sitt eget sätt, innan de hunnit döda honom. Och som jag säger, han gick långsamt, och knivar högg honom, och han var röd av blod. Och ehuru ingen måttade efter mig, som bara var en spoling hittade knivarna mig ändå, och de heta kulorna brände mig. Och ännu stödde Ligoun sin tyngd på min ungdom, och Opitsch stack honom, och vi tre gingo framåt. Och då vi stodo framför Niblack, blev han rädd och betäckte sitt huvud med sin filt. Skooterna voro alltid fega.

Och Goolzug och Kadishan, den ene en fiskätare och den andre en rendödare, slöto sig tillsammans för sina stammars ära. Och de rusade vildt rundt och medan de slog omkring sig, kastade de omkull Opitsah och trampade på honom. En kniv ven genom luften och högg Sitkamannen Skulpin i strupen, och han slog blindt ut med armarna och vacklade och drog omkull mig i fallet.

Och från golvet där jag låg såg jag Ligoun böja sig över Niblack, dra filten från hans huvud och vända upp hans ansikte mot ljuset. Och Ligoun gjorde sig ingen brådska. Förblindad av sitt eget blod slängde han det ur ögonen med handens avigsida, så att han kundese och vara säker. Och då han var säker på att det uppåtvända ansiktet var Niblacks ansikte, drog han kniven över hans strupe som man slaktar ett skälvande djur. Och sedan rätade Ligoun upp sig och sjöng sin

dödssång och vaggade sakta av och an. Och Skulpin, som hade dragit omkull mig, sköt med en pistol från platsen där han låg, och Ligoun vacklade och föll, som en gammal fura vacklar och faller för stormen.»

Palitlum tystnade. Hans ögon, som glödde dystert, voro riktade på elden, och hans kind var het av blod.

»Och du, Palitlum?» frågade jag. »Och du?»

»Jag? Jag kom ihåg Lagen, och jag dödade Opitsah, Kniven, vilket var bra. Och jag drog Ligouns egen kniv ur Niblacks strupe och dödade Skulpin som hade dragit omkull mig. Ty jag var en spoling, och jag kunde döda vilken man som helst och det var en ära för mig. Och som Ligoun var död, hade ingen längre behov av min ungdom, och jag högg omkring mig med hans kniv och utvalde de högsta i rang som voro kvar.»

Palitlum trevade under sin skjorta och tog fram ett pärlbesatt fodral och ur fodralet en kniv. Det var en hemmagjord kniv, grovt tillverkad med en såg och en fil, en sådan kniv som man ännu kan träffa på hos gamla män i hundra byar i Alaska.

»Ligouns kniv?» sade jag, och Palitlum nickade.

»För Ligouns kniv», sade jag, »vill jag ge dig tio buteljer 'tre stjärnor'.»

Men Palitlum vände långsamt ögonen till mig.

»Skäggansikte, jag är mjuk som vatten och lättledd som en kvinna. Jag har orenat min buk med kvass och brännvin och med 'tre stjärnor'. Mina ögon äro förslappade, mina öron ha förlorat sin skärpa, och min styrka har gått upp i fett. Och jag är utan heder nu för tiden och kallas Palitlum, Drinkaren. Men jag hade heder på Niblacks potlatch, och minnet därav och minnet av Ligoun äro mig kära. Nej, om du för-

vandlade hela havet till 'tre stjärnor' och sade att alltsammans vore mitt för kniven, skulle jag ändå behålla kniven. Jag är Palitlum, Drinkaren, men en gång var jag Olo, den Alltid-Hungrige, som stödde Ligoun med sin ungdom.»

»Du är en stor man, Palitlum», sade jag, »och jag ärar dig.»

Palitlum räckte ut sin hand.

»De 'tre stjärnorna' mellan dina knän äro mina för den berättelse jag har talat om för dig», sade han.

Och då jag såg mig om på klippväggen bakom oss, såg jag skuggan av en mans överkropp, jättstor under en väldig upp- och nedvänd butelj.

IX.

LI WAN, DEN SKÖNA.

»Solen sjunker, Canim, och dagens hetta är förbi.»

Så ropade Li Wan till mannen vars huvud var gömt under ekorrhälen, men hon ropade dämpat som om hon tvekat mellan plikten att väcka honom och rädslan för honom som vaken. Ty hon var rädd för sin store man, som ej var lik någon man hon hade känt.

Älgsteken puttrade oroligt, och hon flyttade stekpannan på sidan om de röda glöden. Hon höll därvid en vaksam blick på de båda Hudsonbayhundarna som med begärligt dreglande röda tungor följde varje hennes rörelse. Det var stora, långhåriga krabater, som krupit ner på läsidan om elden i den tunna rökskyn för att slippa undan svärmarna av tusentals myggor. Medan Li Wan tittade utför branten, nedanför vilken Klondyke rullade sina uppsvällda böljor mellan bergen, kröp en av hundarna fram på magen som en orm, och med ett skickligt, kattlikt slag av tassens rev han ett stycke hett kött ur pannan ner på marken. Men Li Wan hade sett det med en sidoblick, och han tog ett språng tillbaka och högg efter henne och morrade, då hon slog honom över nosen med en eldbrand.

»Ja, Olo, skrattade hon och tog upp köttet igen utan att ta ögonen ifrån honom, »du är alltid hungrig, och därför drar din näsa över dig ständiga obehag.»

Men Olos kamrat slöt sig till honom, och tillsammans trotsade de kvinnan. Raggen på deras rygg och bog reste sig ilsket, de tunna läpparna lyftes och lade sig i olycksbådande veck, blottande de hemska och hotande luggtänderna. Deras nos rynkade sig och skälvde och de morrade som vargar, och hela deras släktes hat och ondska eggade dem att kasta sig över kvinnan och slå omkull henne.

»Och du också, Bash, vild som din husbonde och aldrig vän med den hand som ger dig föda! Det här grälet angår dig inte, så att här har du . . . och här!»

Medan hon ropade detta, hötte hon åt dem med eldbranden, men de undveko slagen och ville ej dra sig tillbaka. De skildes åt och närmade sig henne en från vardera sidan, nedhukade och morrande. Li Wan hade stridt med varghundarna om makten alltsedan den tiden då hon tultade omkring bland skinnpackorna i sin wigwam, och hon visste att ett avgörande ögonblick nalkades. Bash hade stannat med musklerna styva och spända till språng; Olo höll ännu på att kravla framåt för att ta sats.

Hon grep två eldbränder i den kolade ändan och såg djuren i ansiktet. Den ene höll sig undan, men Bash tog språng, och hon mötte honom i luften med det flammande vapnet. Det blev höga tjut av smärta och stark lukt av svedt hår och kött, då han rullade om i smutsen och kvinnan stack in den glödande vedklubben i hans mun. Han högg vildt omkring sig, kastade sig åt sidan för att hon inte skulle nå honom och tog till

flykten utom sig av skräck. Olo hade å andra sidan börjat sin reträtt, då Li Wan påminde honom om sin övermakt genom att slunga ett tungt vedträ efter honom så att det träffade bröstkorgen. Sedan drog paret sig tillbaka under ett regn av eldbränder, och vid utkanten av lägret lågo de och slickade sina sår, ömsom tjutande och morrande.

Li Wan blåste askan från köttet och satte sig igen. Hennes hjärta hade ej ökat farten det ringaste, och händelsen var redan gammal, ty sådant hörde till ordningen för dagen. Canim hade ej rört sig under uppträdet utan endast snarkat eftertryckligt.

»Upp, Canim!» ropade hon. »Dagens hetta är förbi och vägen väntar på våra fötter.»

Ekorrhälen rörde sig och slängdes tillbaka av en brun arm. Sedan slog han upp ögonen och tillslöt dem igen.

»Hans packning är tung», tänkte hon, »och han är trött efter förmiddagens arbete.»

En mygga stack henne på halsen, och hon smetade över den bara fläcken med våt lera av en klump som hon hade nära till hands. Hela förmiddagen, knogande uppför bergen och insvepta i ett moln av denna landsplåga, hade mannen och kvinnan smetat över sig den klibbiga leran, som då den torkat i solen betäckte deras ansikten med masker. Dessa masker, som spruckit här och där då ansiktsmusklerna rörde sig, måste oupphörligt lappas på, så att lagret var olika tjockt och såg högst besynnerligt ut.

Li Wan riste Canim försiktigt men ihärdigt, tills han vaknade och satte sig upp. Hans första blick gällde solen, och sedan han rådfrågat detta himmelsur lun-

kade han bort till elden och kastade sig glupskt över maten. Han var en reslig indian, drygt sex fot lång, med bredt bröst och kraftiga muskler, och hans ögon voro livligare och vittnade om större intellektuell begåvning än hos hans ras i genomsnitt. Hans ansiktslinjer uttryckte stark vilja och røjde i förening med ett visst naivt allvar en medfödd okuvlighet som aldrig uppgav en föresats och då den motarbetades kunde urarta till mörk grymhet.

»I morgon, Li Wan, skola vi kalasa. »Han sög ur ett mägben och kastade det till hundarna. »Vi ska ha äppelmunkar kokta i svinflottyr och med socker på, då bli de läckrare . . . »

»Äppelmunkar?» frågade hon med ett underligt tuggfande på ordet.

»Ja», svarade Canim överlägset, »och jag skall lära dig nya sätt att laga mat. Det jag nu talar om är du okunnig om, och om mycket annat för resten. Du har framlevat dina dagar i en liten vrå av jorden och vet ingenting. Men jag» — han rätade upp sig och såg stolt på henne — »jag är en stor resenär och har varit överallt, till och med bland de vita folken, och jag känner till deras bruk och många folks bruk. Jag är inte något träd skapat att alltid stå på samma fläck och inte veta vad som finns bortom närmaste kulle, ty jag är Canim, Kanoten, skapad att gå hit och dit och färdas och söka upp och ner, kors och tvärs över världen.»

Hon böjde ödmjukt sitt huvud. »Det är sant. Jag har ätit fisk och kött och bär i alla mina dagar och levat i en liten vrå av världen. Ej heller hade jag en aning om att världen var så stor, förr än du stal mig från

mitt folk och jag lagade mat och bar bördor åt dig under de ändlösa resorna.» Hon såg plötsligt upp på honom. »Säg mig, Canim, tar denna resa aldrig slut?»

»Nej», svarade han. »Min resa är som världen, den tar aldrig slut. Min resa *är* världen, och jag har rest alltsedan jag kunde stå på mina ben och jag skall resa tills jag dör. Min far och min mor äro kanske döda, men det är längesedan jag såg dem och det frågar jag inte efter. Min stam är lik din stam. Den stannar på samma fläck — långt härifrån —, men jag frågar inte efter min stam, ty jag är Canim, Kanoten!»

»Och måste jag, Li Wan, som är trött, alltid resa med dig tills jag dör?»

»Du, Li Wan är min hustru, och hustrun följer mannens väg vart den går. Det är lagen. Och om det inte vore lagen, skulle det ändå vara Canims lag, ty han är sjalv lagstiftare för sig och de sina.»

Hon böjde åter sitt huvud, ty hon kände ej till någon annan lag än att mannen var kvinnans hem.

»Gör dig ingen brådska», sade Canim, då hon började packa ihop den torftiga lägerattiraljen. »Solen är ännu het, och vägen bär utför och väglaget är godt.»

Hon upphörde lydigt med arbetet och slog sig åter ned.

Canim betraktade henne med tankfullt intresse. »Du sitter aldrig på huk som andra kvinnor», anmärkte han.

»Nej», svarade hon, »det har aldrig fallit sig lätt för mig. Det tröttar mig, och jag kan inte vila på det sättet.»

»Och varför peka inte dina fötter rätt fram?»

»Jag vet inte, jag vet bara att de äro olika andra kvinnors.»

Ett belåtet glitter lyste i hans ögon, men för övrigt låtsade han om ingenting.

»Som andra kvinnor har du svart hår, men har du någonsin lagt märke till att det är mjukt och fint, mjukare och finare än andra kvinnors hår?»

»Jag har lagt märke till det», svarade hon kort, ty hon tyckte ej om denna kalla analys av sina kvinnliga brister.

»Det är nu ett år sedan jag tog dig från ditt folk», fortfor han, »och du är nästan lika skygg och rädd för mig som då jag såg dig första gången. Hur kommer det sig?»

Li Wan skakade på huvudet. »Jag är rädd för dig, Canim, du är så stor och underlig. Och även innan du fick se mig, var jag rädd för alla unga män. Jag vet inte . . . jag kan inte säga . . . men det föreföll mig som om jag inte vore något för dem, som om . . .»

»Nå?» uppmuntrade han otålig över att hon inte talade ut.

»Som om de inte vore av min ras.»

»Inte av din ras?» frågade han långsamt. »Vilken är då din ras?»

»Jag vet inte, jag . . .» Hon skakade på huvudet med förvirrad min. »Jag kan inte uttrycka vad jag känner. Jag kände mig så främmande. Jag var olik andra flickor, som slugt sökte de unga männen. Jag kunde inte bry mig om de unga männen på det sättet. Det skulle ha varit mycket orätt, tyckte jag, en dålig handling.»

»Vad är det första du kommer ihåg?» frågade Canim med ett hastigt språng på sidan om ämnet.

»Pow-Wah-Kaan, min mor.»

»Och ingenting annat före Pow-Wah-Kaan?»?

»Ingenting annat.»

Men Canim, som höll fast hennes ögon med sina, forskade i hennes själs hemliga djup och såg dem vackla.

»Tänk, tänk nog efter, Li-Wan!» hotade han.

Hon stammade, och hennes ögon voro sorgsna och bönfällande, men hans vilja betvingade henne och vred från hennes läppar de motsträviga orden.

»Men det var endast drömmar, Canim, onda barnomsdrömmar, skuggor av överkliga ting, syner, sådana som hundar se och jämra sig över, då de sova i solskenet.»

»Berätta mig», befalldes han, »om tingen före Pow-Wah-Kaan, din mor.»

»Det är bortglömda minnen», bedyrade hon. »Som barn drömde jag vaken med ögonen öppna mot dagsljuset, och då jag talade om de besynnerliga ting jag såg, skrattade man åt mig, och de andra barnen blevo rädda och drogo sig undan för mig. Och då jag talade om för Pow-Wah-Kaan de ting jag såg, bannade hon mig och sade att de voro onda, och hon slog mig. Det var en sjukdom, tror jag, liksom fallandesjukan som drabbar gamla människor, och med tiden blev jag bättre och drömde inte mera. Och nu . . . jag kan inte minnas» — hon strök förvirrad med handen över pannan — »de äro här någonstades, men jag kan inte finna dem, bara . . .»

»Bara?» upprepade Canim och höll henne fast.

»Bara en sak. Men du skrattar åt den, den är så överklig.»

»Nej, Li Wan. Drömmar äro drömmar. De kunna vara minnen av andra liv som vi ha levat. Jag var en gång en älg. Jag tror fullt och fast att jag en gång var

en älg, på grund av vad jag har sett och hört i mina drömmar.»

Hur han än bemödade sig att dölja den, behärskades han av en växande oro, men Li Wan märkte det ej, medan hon famlade efter ord för att skildra sina syner.

»Jag ser en snötrampad öppen plats mellan träden», började hon, »och bortom snön spåren efter en mansom har släpat sig fram på händer och fötter. Och jag ser mannen också i snön, och jag tycker att jag är honom mycket nära då jag ser på honom. Han är olik verkliga män, ty han har hår i sitt ansikte, mycket hår, och håret i hans ansikte och på hans huvud är gult som vesslans sommarpäls. Hans ögon äro slutna, men de öppna sig och se sig omkring. De äro blåa som himlen och se in i mina och söka ej vidare. Och hans hand rör sig långsamt, liksom i svaghet, och jag känner . . .»

»Nå?» viskade Canim hest. »Du känner?»

»Nej, nej!» utropade hon hastigt. »Jag känner ingenting. Sade jag 'känner'? Det menade jag inte. Jag ser, jag bara ser, och det är allt vad jag ser — en man i snön med ögon som himlen och hår som en vässla. Jag har sett det många gånger, och det är alltid det samma — en man i snön . . .»

»Och ser du dig själv?» frågade han i det han böjde sig framåt och betraktade henne uppmärksamt. »Ser du någonsin dig själv och mannen i snön?»

»Varför skulle jag se mig själv? Är jag inte verklig?»

Hans muskler slappnade och han sjönk tillbaka med triumferande belåtenhet i sina ögon som han vände bort från henne för att hon ej skulle se det.

»Jag skall tala om något för dig, Li Wan», sade han i bestämd ton, »du var en liten fågel i något föregående

liv, en liten nötskrika, då du såg detta, och minnet lever ännu kvar hos dig. Det är inte så underligt. Jag var en gång en älg, och min farfar blev en björn — det sade shamanen, och shamanen kan inte ljuga. Så övergå vi på gudarnas väg från liv till liv, och endast gudarna veta och förstå det. Drömmar och drömmars skuggbilder äro minnen, ingenting annat, och hunden som gnäller i sömnen i solskenet ser och minns utan tvivel saker från föregående liv. Bash där har en gång varit en krigare. Jag tror fullt och fast att han en gång har varit en krigare.»

Canim kastade ett ben till djuret och reste sig. »Kom och låt oss ge oss av. Solen är ännu varm, men det blir inte svalare.»

»Och de vita människorna, hur se de ut?» tog Li Wan mod till sig att fråga.

»Som du och jag», svarade han, »fastän mindre mörka i huden. Du kommer till dem innan dagen dör.»

Canim spände fast sin sovfilt vid sin hundrafemtioskålpundspackning, smorde in sitt ansikte med våt lera och satte sig att vila tills Li Wan hade slutat lasta på hundarna. Olo hukade ner sig vid åsynen av påken i hennes hand och krånglade ej då hans börda av några och fyrtio skålpund spändes på honom. Men Bash var missnöjd och ilsken och kunde ej låta bli att gnälla och morra då han tvingades att ta emot sin börda. Han reste ragg och visade tänderna då hon spände till remmarna och røjde hela sin ondskefulla natur i de blickar han kastade på henne från sidan. Canim småskrattade och utbrast: »Sade jag inte att han en gång har varit en mycket stor krigare?»

»De här skinnen skola vi få bra betalt för», anmärkte

han, i det han ordnade sin halsrem och lyfte upp sin packning från marken. »Mycket pengar. De vita männen betala bra för sådan varor, ty de ha inte tid att jaga och äro ömtåliga för kölden. Snart skola vi kalasa, Li Wan, som du aldrig har kalasat i alla de liv du har levat förut.»

Hon mumlade något till tack för mannens nedlåtenhet, lade på sig seltyget och böjde sig framåt för att få lasset att sätta sig i rörelse.

»Nästa gång jag födes skulle jag vilja födas som vit man», tillade han och vandrade nedåt vägen som dök in i hålvägen nedanför dem.

Hundarna följde tätt efter honom, och Li Wan bildade eftertruppen. Men hennes tankar voro långt borta på andra sidan Isbergen i öster, i den lilla vrå av världen där hon framlevat sin barndom. Hon kom ihåg att hon alltid som barn ansetts besynnerlig och bekajad med underliga idéer. Hon hade drömt vaken och fått bannor och stryk för de märkvärdiga syner hon sett, tills hon efter en tid hade växt ifrån dem. Men icke helt och hållet. Ehuru de ej längre hemsökte henne i vakande tillstånd, kommo de över henne i sömnen, även sedan hon var fullväxt, och hon hade mången orolig natt då hon såg dunkla och meningslösa skepnader. Samtalet med Canim hade hetsat upp henne, och under hela den slingrande vandringen utför bergsslutningen lyssnade hon efter sina drömmars gäckande röster.

»Låt oss rasta», sade Canim då de hade kommit halvvägs utför den bredaste, uttorkade flodbädden.

Han stödde sin packning mot en utskjutande klippa, spände upp halsremmen och satte sig. Li Wan slog

sig ned bredvid honom, och hundarna kastade sig flämtande ner på marken framför dem. Vid deras fötter risslade en iskall rännil från bergen, men den var dygig och grå som om den grumlats av något jordskalv.

»Varför är det så?» frågade Li Wan.

»Emedan de vita männen arbeta i jorden. Hör!» Han höll upp handen, och de hörde spett och spadars rassel och sorlet av människoröster. »De ha blivit galna i guld och arbeta rastlöst för att finna det. *Guld?* Det är gult och kommer från marken och anses ha stort värde. Det är efter det de beräkna prisen.»

Men Li Wans irrande ögon hade dragit hennes uppmärksamhet ifrån honom. Några yards längre ner, delvis dold av en grupp unga granar, låg en stockhydda med utskjutande tak av lera. Hon ryckte till, och alla hennes drömfantom vaknade och började sväva oroligt omkring.

»Canim», viskade hon ångestfullt, »Canim, vad är detta?»

»Den vite mannens wigwam där han äter och sover.»

Hon såg på den i spänt intresse, uppfattade i en blick dess förmåner och kände sig helt orolig över de underliga föreställningar den framkallade. »Den måste vara mycket varm om vintern», sade hon högt och kände att underliga ord ville bana sig väg över hennes läppar.

Hon var starkt frestad att uttala dem, men gjorde det icke, och i nästa ögonblick sade Canim: »Den kallas en *hydda*.»

Hennes hjärta slog en volt. Det ordet! Just det ordet! Hon såg sig omkring med plötslig förskräckelse. Hur kunde hon känna till det främmande ordet

innan hon någonsin hört det? Vad var detta? Sedan kände hon halvt med förskräckelse och halvt med glädje att det för första gången i hennes liv hade varit förnuft och mening i hennes drömsyner.

»Hydda», upprepade hon för sig själv. »Hydda. Hydda.» En osammanhängande ström av drömbilder vällde upp tills hennes huvud blev förvirrat och hennes hjärta tycktes nära att brista. Skuggor, formlösa hägringar, föremål, vilkas bestämmelser hon ej kunde fatta, virvlade rundt framför henne, och hon ansträngde sig förgäves att hålla dem fast med sitt medvetande. Hon kände, att i detta myller av minnen låg nyckeln till hemligheter; om hon blott kunde gripa den och hålla den fast, skulle allt bli tydligt och klart . . .

O Canim! O Paw-Wah-Kaan! O skuggor, skuggor . . . vad var detta?

Hon vände sig mot Canim, mållös och darrande, bestormad av de vildt framstörtande drömsynerna. Hon var sjuk och halvt avsvimmad och kunde endast lyssna till de tjusande toner som strömmade ut från hyddan i sällsamma rytmer.

»Hör, *fiolen*», sade Canim.

Men hon hörde honom ej, ty i den hänförelse som nu grep henne tyckte hon, att allting nu äntligen höll på att klarna. Nu! Nu! tänkte hon. Plötsligt fruktades hennes ögon, och tårar droppade utför hennes kinder. Hemligheten höll på att avslöjas, men matigheten överväldigade henne. Om hon endast kunde hålla sig uppe tillräckligt länge! Om hon bara . . . men landskapet rullade ihop sig och bergen sjönko bakåt och försvunno bakom horisonten, i det hon sprang upp och ropade: »Pappa! Pappa!» Så föll

solen ner och mörker insvepte henne, och hon sjönk framstupa bland stenarna.

Canim såg efter om hon kanske brutit nacken av sig genom den tunga packningen, brummade belåtet och stänkte vatten på henne ur rännilen. Hon hämtade sig långsamt under halvkvävda snyftningar och satte sig upp.

»Det är inte bra med det heta solskenet på hjässan», sade han.

Och hon svarade: »Nej, det är inte bra, och packningen har tagit mina krafter.»

»Vi skola slå läger tidigt så att du får sova länge och samla krafter», sade han vänligt. »Och om vi gå vidare nu, komma vi så mycket förr till sängs.»

Li Wan sade ingenting, men reste sig lydigt och drev upp hundarna. Hon slog mekaniskt in i samma takt som han och följde honom förbi hyddan; hon vågade knappast andas. Men inga toner trängde ut, fastän dörren stod öppen och röken ringlade sig upp ur spiselns plåtrör.

De träffade på en man vid en bukt av ån, vitkinad och blåögd, och ett ögonblick såg Li Wan den andre mannen i snön. Men hon såg dunkelt, ty hon var matt och trött av vad hon hade utstått. Hon såg emellertid nyfiket på honom och stannade jämte Canim för att se på hur han arbetade. Han vaskade grus i en stor panna, som han lutade på och satte i kretsande rörelse; nu gjorde han en skicklig sväng, och guldlet sköt upp i en bred strimma över pannans botten.

»Den här ån är mycket rik», berättade Canim för henne, medan de gingo vidare. »Någon gång skall

jag träffa på en sådan å, och då blir jag en stor man.»

De träffade nu allt oftare på hyddor och människor, och så kommo de till det ställe där åns bredaste del låg framför dem. Där var skådeplatsen för en förfärlig ödeläggelse. Överallt var jorden uppriven och sargad som efter en drabbning mellan jättar. Där det icke var uppkastade grushögar, gapade stora hål och gravar och klyftor där jordens tjocka lager hade skalats av ända till stengrunden. Flodbädden var utplånad, och det uppdämda och avledda vattnet löpte genom rännor högt uppe i luften, droppade ner i sänkor och gropar eller togs om hand av stora vattenhjul och undergick samma behandling tusen gånger. Bergen voro plundrade på sina träd, och deras kala väggar voro genomstungna av timmerrännor och gruvhål. Och överallt krälade det människor — det var som ett myller av jättemyror — smutsiga, leriga, trasiga karlar som kravlade in och ut genom hålor som de grävt, kröpo som stora skalbaggar utefter rännorna och arbetade i sitt anletes svett vid grushögarna, som de aldrig lämnade i ro — män så långt ögat kunde se, ända upp till bergens toppar, män som grävde, sargade och rensolade naturens ansikte.

Li Wan blev förskräckt för allt detta fruktansvärda bråk. »De där människorna äro galna», sade hon till Canim.

»Inte underligt. Guldets som de gräva efter är något stort», svarade han. »Det är det största i världen.»

I timal vandrade de genom denna snikenhetens labyrint, Canim livligt intresserad, Li Wan matt och liknöjd. Hon visste att hon stått helt nära avslöjan-

det, hon kände att hon ännu stod helt nära avslöjandet, men den nervösa spänning hon undergått hade tröttat henne och hon väntade passivt på att något skulle hända, hon visste icke vad. Överallt mottogo hennes sinnen otaliga intryck, och vart och ett av dem blev en dov eggelse för hennes tröttkörda fantasi. Någonstädes inom henne fanns det någonting som harmonierade med den yttre omgivningen, glömda eller aldrig anade motsvarigheter väcktes till liv, och hon märkte allt detta utan någon nyfikenhet, och hennes sinne var orot, men hon orkade ej med det själsarbete som krävdes för att uttolka och förstå. Hon travade alltså tungt i sin herres spår och inskränkte sig till att vänta på det som på ett eller annat sätt måste hända, det visste hon.

Efter att ha undergått människornas vanvettiga misshandel återtog ån slutligen sina gamla vägar, sölade och grumlade av deras arbete, och ringlade sig lättjefullt fram mellan de vidsträckta slätter och skogsbeklädda sträckor där dalen vidgade sig mot sin mynning. Här slutade den del av ån som »lönade sig», och här hade människorna ingenting annat att göra än att lata sig, ehuru ogärna, då det lockande fanns så nära. Och här var det som Li Wan, då hon stannade för att slå till Olo med sin käpp, hörde en kvinnas silverklingande skratt.

Utanför en hydda satt en kvinna, ljushylt och rosig som ett barn, och smålog muntert åt en annan kvinna som stod i dörren. Men den sittande kvinnan skakade ut sina massor av svart, vått hår, som ångade för solens varma smekning.

Ett ögonblick stod Li Wan som fastnaglad. Sedan

for det som en bländande blixtn genom henne och det var som om någonting brustit, och kvinnan utanför hyddan försvann, och därmed hyddan och de höga granarna och bergens nyckfulla linjer vid horisonten, och Li Wan såg en annan kvinna i skenet av en annan sol, och hon redde ut sina svarta hårmassor och sjöng under tiden. Och Li Wan hörde sångens ord och förstod, och hon var barn igen. Hon såg en syn, vari alla de oroande drömmarna smälte samman till ett och gestalter och skuggor började sin vanliga dans och allt var klart och enkelt och verkligt. Många bilder drogo förbi, underliga scener och träd och blommor och människor, och hon såg dem och kände dem alla.

»Då du var en liten fågel, en liten nötskrika», hade Canim sagt med ögonen brännande sig fast vid henne.

»Då jag var en liten nötskrika», viskade hon så matt och tyst att han knappast hörde det. Och hon visste att hon narrades, då hon böjde sitt huvud för nackremmen och anträdde vandringen.

Det hela var så underligt, och det verkliga blev nu överkligt. Den milslånga vandringen och att de slagit läger utmed ån föreföll nu som en dröm. Hon lagade maten, gav hundarna föda och spände av packningen som i en dröm, och hon blev icke sig själv förr än Canim började tala om sina nästa vandringar.

»Klondyke faller ut i Yukon», sade han, »en väldig flod, större än Mackenzie som du känner till. Du och jag gå alltså ner till Fort o' Yukon om vintern och med hundar är det tjugu dagsresor. Sedan följa vi Yukon västerut — hundra dagsresor eller två hundra, det har jag aldrig hört. Det är mycket långt. Och

sedan komma vi till havet. Du vet ingenting om havet, så att nu skall jag tala litet om det. Som sjön förhåller sig till ön, så förhåller sig havet till landet; alla floder rinna ut i det, och det är utan ända. Jag har sett det vid Hudson Bay, och nu skall jag också se det i Alaska. Och sedan skola vi kanske fara i en stor kanot på havet, du och jag, Li Wan, eller också kunna vi vandra genom landet åt söder, många hundra dagsresor. Och sedan vet jag ingenting, utom att jag är Canim, Kanoten, vandraren och långresaren över jorden!»

Hon satt och hörde på, och fruktan smög sig in i hennes hjärta, då hon tänkte på att så där ge sig in i den gränslösa vildmarken. »Det är en tröttsam resa», var allt vad hon sade med huvudet undergivet nedböjt över sina knän.

Så kom hon på en härlig tanke, och den satte henne rent av i eld och lågor. Hon gick ner till floden och tvättade bort den torkade leran från sitt ansikte. Då vattnets krusning utplånades, såg hon länge på sitt ansiktes spegelbild, men sol och väder hade utfört sitt verk, och hennes sträva, bronsgula skinn var inte mjukt och lent som ett barns. Men tanken var ännu härlig och hennes hänförelse oförminskad, då hon kröp in bredvid sin man under sovfällan.

Hon låg vaken och stirrade upp i den blåa himlen och väntade på att Canim skulle sjunka i den första djupa sömnen. Då han somnade, makade hon sig långsamt och försiktigt bort, svepte om honom filten och steg upp. Vid det andra steget hon tog började Bash morra ilsket. Hon viskade lugnande till honom och kastade en blick på mannen. Canim snarkade

hårdt. Med snabba, ljudlösa steg ilade hon uppåt vägen åt samma håll varifrån de kommit.

Mrs Evelyn van Wyck beredde sig just att gå till sängs. Uttråkad av alla skyldigheter som ålades henne av societeten, hennes rikedom och hennes förmanliga ställning som änka hade hon rest till Nordlandet och slagit sig ned i ett trevligt hus i utkanten av grävningssområdet. Med biträde och eggelse av sin väninna och följeslagerska Myrtle Giddings lekte hon här samliv med naturen och slog sig på det primitiva med raffinerad hänsynslöshet.

Hon ansträngde sig att komma bort från kulturen och salongslivets överförfining och sökte slå rot i jorden, vilken lycka hennes förfäder hade förverkat. Likaså tillägnade hon sig själsliga tillstånd som, efter vad hon innerligt hoppades, närmade sig stenåldersfolkets, och just nu, medan hon flätade sitt hår till natten, kretsade hennes fantasi omkring en kärlekshistoria på den paleolitiska tiden. Enskildheterna utgjordes företrädesvis av en grotta som bostad och knäckta mägben och diverse episoder med vilda rovdjur, håriga mammutar och strider med konstlösa, flagiga flintknivar, men sensationerna voro förtjusande. Och medan Evelyn van Wyck flydde inåt den mörka skogens pelargångar för sin alltför tilltagsne, lågpannade och skinnklädde friare, öppnades dörren till hyddan utan föregående knackning, och en skinnklädd kvinna, vild och primitiv, kom in.

»Å, herre Gud —!»

Med ett skutt, som skulle ha hedrat en grottkvinna, hamnade miss Giddings bakom bordet. Men mrs van Wyck satt kvar där hon satt. Hon lade märke

till att den främmande kåntrade med en stark rörelse, och hon kastade en blick bakom sig för att förvissa sig om att vägen var fri till hennes säng, där den stora revolvern låg under kudden.

»Hälsning, du kvinna med det underbara håret», sade Li Wan.

Men hon sade det på sitt eget språk, det språk som endast talades i en liten vrå av världen, och kvinnan förstod icke.

»Skall jag gå efter hjälp?» sade miss Giddings i ynkelig ton.

»Den arma varelsen är oskadlig, tänker jag», svarade mrs van Wyck. »Och se bara på hennes skiinnkläder, så trasiga och nötta de äro. De ä' säkert unika. Jag skall köpa dem till min samling. Var snäll och gå efter min guldsandpåse och flytta fram vågen.»

Li Wan följde hennes läppars rörelser, men orden voro oförståeliga, och nu förstod hon för första gången i ett ögonblick av spänning och obeslutsamhet, att det ej fanns något sätt för dem att meddela sig med varandra.

Och i denna pinsamma känsla av vanmakt slog hon ut med armarna och utropade: »Kvinna, du är min syster!»

Tårarna störtade utför hennes kinder, så drogs hennes hjärta till dem, och skälningen i hennes röst uttryckte den sorg hon ej kunde kläda i ord. Men miss Giddings darrade, och till och med mrs van Wyck blev förbryllad.

»Jag skulle vilja leva som ni. Dina vägar äro mina vägar, våra vägar äro de samma. Min make är Canim, Kanoten, och han är stor och besynnerlig, och jag är

rädd. Hans resas mål är hela världen och tar aldrig slut, och jag är trött. Min mor var lik er, och hennes hår var som ditt och hennes ögon. Och livet var behagligt för mig då och solen varm.»

Hon knäföll ödmjukt och böjde sitt huvud för mrs van Wycks fötter. Men mrs van Wyck drog sig undan, skrämmd av hennes häftighet.

Li Wan reste sig flämtande, utan att få fram ett ord. Hennes stumma läppar kunde ej ge uttryck åt hennes översvallande rasmedvetande.

»Handla? Ni handla?» frågade mrs van Wyck med överklassens vanliga försök att tala »folkligt».

Hon vidrörde Li Wangs trasiga skinnplagg för att visa vad det var hon ville ha och lade för flera hundra dollars guld i vågskålen. Hon rörde i guldstoffet och lät dess gula skimmer frestande rinna mellan sina fingrar. Men Li Wan såg endast fingrarna, mjölkvita och välformade, vackert avsmalnande till de skära naglarna som liknade ädelstenar. Hon lade sin egen hand bredvid, valkig och illa medfaren av arbete, och grät.

Mrs van Wyck missförstod henne. »Guld», upprepade hon. »Äkta guld! Ni handla? Ni byta?» och hon lade åter sin hand på Li Wangs skinnkläder.

»Hur mycket? Ni sälja? Hur mycket?» envisades hon och strök med handen mot skinnets hår för att träffa på sömmen och övertyga sig om att den var gjord med sentråd.

Men Li Wan var lika döv som förut, och kvinnans ord hade ingen mening för henne. Hon pinades av att ha misslyckats. Hur kunde hon jämnställa sig med dessa kvinnor? Hon visste att de voro av samma ras,

blodssystrar inför människorna. Hennes ögon irrade omkring i rummet och betraktade de mjuka draperier som hängde överallt, fruntimmersplaggen, den ovala spegeln och de fina toalettsakerna där under. Och dessa föremål förföljde henne, ty hon hade sett liknande saker förr, och då hon såg på dem, formade hennes läppar ofrivilligt ljud som hennes tunga tvekade att uttala. Sedan kom hon på en tanke och rätade upp sig. Hon måste vara lugn. Hon måste behärska sig, ty denna gång fick det ej vara något missförstånd, annars . . . hon skälvde av bekämpade tårar och rätade åter upp sig.

Hon lade sin hand på bordet. *Bord*», sade hon klart och tydligt. »*Bord*», upprepade hon.

Hon såg på mrs van Wyck, som nickade instämmande. Li Wan blev överlycklig, men spände sin vilja till det yttersta och höll sig lugn. »*Kamin*», fortfor hon. »*Kamin*».

Vid varje nick från mrs van Wyck steg Li Wans hänförelse. Än trevande och stannande och än med feberaktig fart, allt efter som de glömda orden dök upp fort eller långsamt, gick hon omkring i rummet och namngav det ena föremålet efter det andra. Och då hon slutligen stannade, var det med triumferande min och tillbakakastat huvud, och där stod hon kapprak och väntade.

»Katt», sade mrs van Wyck skrattande och stavade som i en kindergarten. »Kat-ten tar råt-tan.»

Li Wan nickade allvarligt. De började äntligen förstå henne, de där kvinnorna. Vid den tanken glödde hennes bronsbruna kind purpurröd, och hon smålog och nickade ännu ivrigare.

Mrs van Wyck vände sig till sin väninna. »Hon har väl fått ett slags uppfostringsfernissa vid någon missionsanstalt, och det kommer hon nu för att skryta med.»

»Naturligtvis», fnittrade miss Giddings. »Den lilla token! Hon hindrar oss att sova med sin fåfänga.»

»Jag vill i alla fall ha koftan. Om den är gammal, är den väl gjord — ett alldeles utmärkt exemplar.» Hon återvände till sin gäst. »Byta?» Ni! Byta? Hur mycket? Säg? Hur mycket, ni?»

»Kanske hon hellre vill ha en klänning eller något i den vägen», föreslog miss Giddings.

Mrs van Wyck gick fram till Li Wan och antydde med tecken, att hon ville byta ut sin morgonrock mot hennes kofta. Och för att underlätta transaktionen tog hon Li Wans hand och lade den bland spetsarna och rosetterna på sin böljande barm och förde fingrarna fram och tillbaka för att de skulle känna vävnaden. Men den juvelprydda fjäril som löst sammanhöll plagget uppe vid halsen satt osäkert, och morgonklänningens framvåd gled åt sidan och blottade ett fast, vitt bröst, som aldrig haft beröring med ett barns läppar.

Mrs van Wyck reparerade helt lugnt missödet, men Li Wan uppgav ett dämpat utrop och rev och slet i sin skinnskjorta tills hennes eget bröst blottades, fast och vitt som Evelyn van Wycks. Med snabba åtbörder och ett oartikulerat mummel försökte hon påvisa likheten.

»Ett halvblod», kommenterade mrs van Wyck. »Det såg jag på hennes hår.»

Miss Giddings gjorde en förnämt ogillande åtbörd.

»Stolt över hennes fars vita skinn. Det är idiotiskt. Ge henne något, Evelyn, och kör bort henne.»

Men den andra suckade. »Stackars människa, jag önskar jag kunde göra något för henne.»

Tunga steg kommo sanden att gnissla utanför. Sedan slogs dörren upp och Canim steg in. Miss Giddings inbillade sig vara i dödens käftar och skrek till, men mrs van Wyck såg lugnt på honom.

»Vad vill ni?» frågade hon.

»God dag», svarade Canim artigt och obesvärat och pekade samtidigt på Li Wan. »Min hustru.»

Han sträckte ut handen efter henne men hon drog sig undan.

»Tala, Canim! Säg dem att jag är . . .»

»Dotter till Pow-Wah-Kaan? Nej, vad bryr de sig om det? Då är det bättre att jag säger dem, att du är en dålig hustru begiven på att krypa ur din makes bädd då sömnen ligger tung över hans ögon.»

Han sträckte åter ut handen efter henne, men hon flydde från honom till mrs van Wyck, kastade sig för hennes fötter och försökte slå armarna om hennes knän. Men damen trädde tillbaka och gav med ögonen Canim tillåtelse att handla som han fann för godt. Han grep Li Wan under armarna och lyfte upp henne. Hon brottades med honom i vild förtvivlan, tills han flämtade av ansträngning och de hade vinglat ut över halva rummet.

»Låt mig gå, Canim», snyftade hon.

Men han vred om hennes handled tills hon upphörde att spjärna emot. »Den lilla nötskrikans minnen äro för starka och ställa till ofog», började han.

»Jag vet! Jag vet!» utbrast hon. »Jag ser man-

nen i snön, och så tydligt som aldrig förr ser jag honom krypa på händer och fötter. Och mig, som är ett litet barn, bär han på ryggen. Och detta är före Pow-Wah-Kaan och den tiden då jag kom att leva i en liten vrå av världen.»

»Du vet det», svarade han och drog henne mot dörren, »men du skall följa med mig utför Yukon och glömma.»

»Aldrig skall jag glömma! Så länge min hud är vit skall jag minnas!» Hon hakade sig krampaktigt fast vid dörrposten och kastade en sista bönfallande blick på Mrs Evelyn van Wyck.

»Då skall jag lära dig att glömma, jag, Canim, Kanoten!»

Han gjorde loss hennes fingrar och gick ut på vägen med henne.

X.

DE GAMLA MÄNNENS LIGA.

Vid The Barracks undergick en man rannsaking i ett mål som gällde liv och död. Han var en gammal man, barnfödd vid Whitefishfloden som faller ut i Yukon nedanför Le Barge-sjön. Hela Dawson var på benen för denna affär och likaså Yukonborna tusen mil upp- och nedåt floden. De land- och sjörövande anglosaxerna ha tagit till vana att stifta lagar för besegrade folk, och dessa lagar äro ofta stränga. Men i Imbers fall tycktes lagen för en gångs skull vara otillåtligt mild. Logiskt taget fanns det ingen rättvisa i det straff som kunde ådömas honom. Straffet var en given sak, det fanns intet tvivel om det, och fastän det var dödsstraff, hade ju Imber bara ett liv, och brotten han begått voro otaliga.

Han hade i själva verket så många människors blod på sina händer att man knappast kunde hålla räkning på de mord han förövat. Männen som sutto och rökte sin pipa utmed vägen eller vid spiseln gjorde överslag på måfå över antalet människor som omkommit för hans hand. Alla dessa stackars mördade människor hade varit vita, och han hade dödat dem en i sänder, två och två eller flera i sällskap. Och så meningslösa

voro dessa mord att de länge varit en gåta för den ridande polisen både förut och längre fram då vatten dragen började ge rik avkastning och regeringen skickade en guvernör för att låta landet betala för sin blomstring.

Men ännu mera gåtligt var det att Imber kommit till Dawson för att ange sig själv. Det var sent på våren då Yukon jämrade och vred sig under sin is; då kom den gamle indianen mödosamt klättrande uppför strandbanken och stod på huvudgatan och blinkade med ögonen. Men de som sett hans ankomst lade märke till att han var matt och stapplande och att han snavat över en hög med byggnadsvirke och satt sig ned. Där satt han en hel dag och stirrade rätt framför sig på den oavbrutna ström av vita män som drog förbi. Många ansikte vändes nyfiket emot honom, och mer än en anmärkning fälldes angående den gamle siwashen som hade ett så underligt uttryck i sitt ansikte. En hel massa människor erinrade sig sedan att de hade frapperats av hans ovanliga ansikte och skröto sedan alltid över sin förmåga att snabbt urskilja det ovanliga.

Men det tillkom Dickensen, lille Dickensen, att bli hjälten för dagen. Lille Dickensen hade kommit till landet med stora drömmar och fickan full av pengar, men med pengarna försvunno drömmarna, och för att förtjäna ihop till en biljett tillbaka till Staterna hade han tagit kontoristplats hos mäklarefirman Holbrook & Mason. På andra sidan gatan midtemot Holbrook & Masons kontor var timmerhögen på vilken Imber satt. Dickensen tittade ut genom fönstret på honom innan han gick till lunchen, och då han kom tillbaka från lunchen tittade

han ut genom fönstret, och då var den gamle siwashen ännu kvar.

Dickensen fortfor att titta ut genom fönstret, och även han var sedan stolt över sin snabba urskillning. Han var en liten romanesk tok, och han liknade den orörlige gamle hedningen vid siwashrasens genius som med lugna ögon betraktade svärmarna av inkräktande anglosaxer. Timmarna gingo, men Imber ändrade ej sin ställning, rörde icke en muskel, och Dickensen kom ihåg mannen som en gång satt kapprak i en släde på huvudgatan där människor kommo och gingo. De trodde att mannen vilade sig, men sedan, då de rörde vid honom, upptäckte de att han var styv och kall, ihjälfrusen midt på den livligt trafikerade gatan. För att räta ut honom så att han skulle kunna läggas i likkistan måste de lägga honom framför en eld^l och tina upp honom litet. Dickensen ryste vid minnet därav.

Sedan gick Dickensen ut på trottoaren för att röka en cigarr och svalka sig, och om en stund kom Emily Travis gående. Emily Travis var elegant och fin och överlägsen, och antingen hon var i London eller Klondyke klädde hon sig som det anstod dottern till en gruvingenjör som var millionär. Lille Dickensen lade ifrån sig sin cigarr på ett fönsterbräde där han kunde hitta den igen och lyfte på hatten.

De pratade i tio minuter eller så, men så kom Emily Travis att se förbi Dickensens axel och uppgav ett litet häpet skrik. Dickensen vände sig om för att titta, och även han blev häpen. Imber hade gått över gatan och stod där nu som en utmärglad och hungrig skugga med blicken fastnitad vid flickan.

»Vad vill ni?» frågade lille Dickensen morskt men med darrande röst.

Imber brummade och gick fram till Emily Travis. Han betraktade henne från topp till tå, skarpt och noga, varenda tum av henne. I synnerhet tycktes han vara intresserad av hennes silkeslena, bruna hår och färgen på hennes kind, mjuk och förtonande som en fjärilsvinges fina rodnad. Han gick rundt omkring henne, granskade henne med den beräknande blicken hos en man som studerar linjerna hos en häst eller en båt. Under hans kretsgång kom hennes rosenröda öra mellans hans öga och den sjunkande solen, och han stannade för att betrakta dess skära genomskinlighet. Sedan gick han tillbaka till hennes ansikte och såg länge och uppmärksamt på hennes blåa ögon. Han brummade och lade sin hand på hennes arm halvvägs mellan hennes axel och armbåge. Med sin andra hand lyfte han upp hennes arm och böjde den tillbaka. Hans ansikte fick ett uttryck av vämjelse och förvåning, och han släppte hennes arm med ett föraktfullt grymtande. Sedan mumlade han några gutturala stavelser, vände henne ryggen och tilltalade Dickensen.

Dickensen förstod ej hans språk, och Emily Travis skrattade. Imber vände sig från den ena till den andra och rynkade pannan, men bägge skakade på huvudet. Han ämnade gå, då ropade hon:

»Å, se Jimmy! Kom hit!»

Jimmy kom från andra sidan gatan. Han var en åbakigt lång indian, klädd i korrekt vitmansdräkt med en El Dorado-matadors sombrero på huvudet. Han talade med Imber, stapplande och med krampaktiga strupljud. Jimmy var en Sitkanindian, som endast

hade fragmentarisk kännedom om dialekterna i det inre landet.

»Whitefishman», sade han till Emily Travis. »Jag inte kunna tala micke med honom. Han vilja se hövding för vita män.»

»Guvernören», föreslog Dickensen.

Jimmy talade litet mera med Whitefishmannen, och hans ansikte fick ett allvarligt och förbryllat uttryck.

»Jag tro han vilja tala med kapten Alexander», förklarade han. »Han säga han döda vit man, vit kvinna, vit gosse, döda många vita människor. Han vilja dö...»

»Tokig, antagligen», sade Dickensen.

»Vad kallar ni det?» frågade Jimmy.

Dickensen pekade på sin panna och snurrade rundt med fingret.

»Kanske så, kanske så», sade Jimmy och vände sig åter till Imber som fortfarande bad att få träffa de vita männens hövding.

En ridande polis (men nu avsutten från sin häst) slöt sig till gruppen och hörde Imber upprepa sin önskan. Det var en ståtlig, bredaxlad och högbröstad ung man med välformade, skrevande ben, och hurlång Imber var, var denne man dock ett halvt huvud längre än han. Hans ögon voro kalla, gråa och med fast blick och han förde sig med den självmedvetna maktkänsla som beror på ras och tradition. Hans praktfulla manlighet förhöjdes av hans gossaktiga ungdomlighet — han var bara en yngling — och hans släta kinder tycktes kunna rodna lika lätt som en flickas.

Imber drogs genast till honom. Det glimmade till i hans ögon vid åsynen av ett ärr efter ett sabelhugg på

hans kind. Han strök med sin vissnade hand nedåt den unge mannens ben och smekte de svällande musklerna. Han knackade på det breda bröstet med sina knogar och klämde de massiva muskelkuddar som be-täckte skuldrorna likt ett harnesk. Gruppen hade till-ökats med några nyfikna förbigående — svartmuskiga gruvarbetare, bergsbor och folk från gränsen, söner av långbenta och bredaxlade generationer. Imber såg från den ena till den andra, sedan sade han något högt på Whitefishspråket.

»Vad sade han?» frågade Dickensen.

»Han talade om den där stora vackra polisman»,
tolkade Jimmy.

Lille Dickensen var liten och för miss 'Travis' skull ångrade han sig att han gjort denna fråga.

Polismannen tyckte synd om honom och kom till undsättning. »Det ligger kanske någon sanning i hans historia. Jag skall ta honom med mig till kaptenen och låta honom undergå förhör. Säg till honom att följa med mig, Jimmy.»

Jimmy gav ifrån sig ytterligare några krampaktiga strupljud, och Imber brummade och såg belåten ut.

»Men fråga honom vad han sade, Jimmy, och vad han menade då han tog min arm.»

Så talade Emily Travis, och Jimmy framställde frågan och fick svaret.

»Han säga ni inte rädd», sade Jimmy.

Emily Travis såg smickrad ut.

»Han säga ni ingen *skookum*, icke stark, precis lika mjuk som ett litet barn. Han bryta er i små bitar med sina två händer. Han tycka det mycke lustig, mycke

underlig hur ni kan bli mor till så stor och stark män som denne polisman.»

Emily Travis slog ej ned ögonen, men hennes kinder blevo purpurroda. Lille Dickensen rodnade och var djupt förlägen. Polismannens ynglingansikte blossade.

»Kom med, du», sade han barskt i det han stämde axeln mot folkträngseln och banade sig väg.

Så gick det till att Imber blev förd upp till The Barracks, där han avlade fullständig och frivillig bekännelse och från vars område han aldrig kom ut. — —

Imber såg mycket trött ut. Hopplöshetens och ålderdomens trötthet hade bredt sig över hans ansikte. Hans axlar hängde slapt ned, och hans ögon voro glanslösa. Hans hårtofs skulle ha varit vit, men sol och väder hade bränt och misshandlat den så att den hängde slankig och död och färglös. Han visade intet intresse för vad som försiggick omkring honom. Domsalen var fullpackad med män från vattendrag och färdvägar, och det var en olycksbådande ton i deras dämpade rösters brummande sorl som ljud i hans öron som havets dån inne i djupa grottor.

Han satt vid ett fönster, och hans likgiltiga ögon riktades då och då på det dystra landskapet där ute. Himlen var mulen och det föll ett grått duggregn. Det var flodtid i Yukon. Isen var borta, och i staden gick floden hög. Fram och tillbaka på huvudgatan, i kanoter och stakbåtar, drev befolkningen rastlöst av och an. Han såg ofta dessa båtar vika av från gatan och styra upp på det översvämnade torget som utgjorde The Barracks' paradplats. Ibland försvunno de nedanför honom, och han hörde dem skrapa emot

husets timmerstockar och deras roddare klättra in genom fönstret. Sedan hördes vattnet plaska om männens ben då de vandrade genom rummet på nedra botten och gingo uppför trapporna. Så visade de sig i dörren med avtagna hattar och drypande sjöstöflar och slöto sig till den väntande folkmassan.

Och medan de koncentrerade sina blickar på honom och med bistert förutseende njöto av det straff som väntade honom, såg Imber på dem och tänkte på deras seder och bruk och på deras Lag som aldrig sov utan oavbrutet verkade under goda och dåliga tider, under översvämning och hungersnöd, våldsamheter och skräck och död, och som kunde fortfara att verka oavlåtligt, tyckte han, ända till tidernas slut.

En man knackade hårdt i ett bord, och samtalen dogo bort och efterträddes av tystnad. Imber såg på mannen. Han tycktes vara en av de maktägande, men Imber anade att mannen med den höga pannan som satt vid ett bord längre bort var den högste chefen för dem alla och för mannen som hade knackat. En annan man vid samma bord reste sig och började läsa högt från många tunna pappersblad. Vid början av varje blad klarade han strupen och vid slutet därav vätte han fingret. Imber förstod ej vad han sade, men det gjorde de andra, och han såg att det gjorde dem förbittrade. Ibland blevo de mycket onda, och en gång okvädade en man honom med enstaviga ord, vassa och ilskena, tills en man vid bordet tystade ned honom med en knackning.

Mannen höll på i oändlighet och läste. Hans entoniga sjungande föredrag vaggade Imber i sömn, och han sov tungt då mannen slutade. En röst talade till honom på

hans eget Whitefishspråk, och han rätade upp sig utan förvåning och såg framför sig sin systerson, en ung man som hade begivit sig bort för många år sedan och bosatt sig bland de vita.

»Du kommer inte ihåg mig», sade han i stället för att hälsa.

»Jo», svarade Imber. »Du är Howkan som gick bort. Din mor är död.»

»Hon var en gammal kvinna», sade Howkan.

Men Imber hörde icke, och Howkan väckte honom åter med handen på hans axel.

»Jag skall tala till dig om vad mannen har sagt, vilket är berättelsen om de dåd du har begått och som du har berättat, du dåre, för kapten Alexander. Och du skall förstå och säga om det är sant eller osant. Så har jag blivit befalld.»

Howkan hade råkat in bland missionsfolket och av dem lärt sig läsa och skriva. Han höll i sina händer de många tunna bladen från vilka mannen hade läst högt och som nedskrivits av en sekreterare, då Imber först genom Jimmys mun avlagt sin bekännelse för kapten Alexander. Howkan började läsa. Imber hörde på en stund, men så fick hans ansikte ett uttryck av förvåning och han avbröt hastigt.

»Det är vad jag har sagt, Howkan. Men nu kommer det från dina läppar, fastän dina öron aldrig ha hört det.»

Howkan smålog självbelåtet. Hans hår var benat i midten. »Ja, det kommer från papperet, Imber. Aldrig ha mina öron hört det. Från papperet kommer det genom mina ögon, in i mitt huvud och ut genom min mun till dig. Den vägen kommer det.»

»Den vägen kommer det? Är det där på papperet?»

Imbers röst sjönk till en imponerad viskning i det han skrynklade bladen mellan tummen och pekfingret och stirrade på bokstäverna. »Det är en stor trollkonst, Howkan, och du är en undergörare.»

»Det är ingenting, det är ingenting», svarade den unge mannen stolt och nonchalant. Han läste på måfå ur dokumentet: »*Det året, innan isen bröt uppf, kom en gammal man och en gosse som var halt på ena foten. Även dessa dödade jag, och den gamle mannen skrek förfärligt . . .*»

»Det är sant», avbröt Imber flämtande. »Han skrek förfärligt och ville inte dö på en lång stund. Men hur vet du det, Howkan? De vita männens hövding har kanske talat om det för dig? Ingen såg mig, och endast för honom har jag berättat det.»

Howkan skakade otåligt på huvudet. »Har jag inte sagt dig att det står här i papperen, du dåre?»

Imber stirrade oavvänt på de fullskrivna bladen. »Som jägaren ser på snön och säger: här gick en hare i går, och här vid pilbusken stod han och lyssnade och hörde och blev rädd, och här vände han om, och här sprang han mycket fort och med långa skutt, och här kom ett lodjur ännu fortare och med ännu längre skutt, och här, där klorna grävde djupt i snön, gjorde lodjuret ett mycket långt hopp, och här slog det haren så att han vände buken i vädret, och här viker lodjurets spår av ensamt och det finns inte längre någon hare — som jägaren ser på spåren i snön och säger så och så och här, så ser du också på papperet och säger så och så och här äro de ting som gamle Imber har gjort?»

»Just så», sade Howkan. »Och hör på nu och håll din kvinnotunga stilla tills du blir uppmanad att tala.»

Därefter föreläste Howkan en lång stund för honom ur hans bikt, och Imber satt tyst och tankfull. Slutligen sade han:

»Det är mitt tal och ett sant tal, men jag har blivit gammal, Howkan, och jag drar mig till minnes glömda ting som det vore bra att hövdingen där visste. Först var det mannen som kom över Isbergen med sinnrika fällor av järn för att fånga Whitefishfolkets bävvar. Honom dödade jag. Och det var tre män som sökte guld i Whitefishlandet för länge sedan. Dem dödade jag också och lämnade dem åt järvarna. Och vid Five Fingers var det en man med en flotte och mycket renkött.»

Då Imber tystnade för att dra sig något till minnes översatte Howkan och en sekreterare nedskrev det. Åhörarna lyssnade slött till varje liten tragedi, men så berättade Imber om en rödhårig, vindögd man, som han hade dödat med ett märkligt långt skott.

»Satan», sade en man i första ledet av åhörarna. Han sade det själfullt och sorgset. Han var rödhårig. »Satan», upprepade han. »Det var min bror Bill.» Och med regelbundna mellanrum under hela sessionen hördes hans högtidliga »Satan» i domssalen, och hans kamrater tystade ej ned honom, ej heller ålade mannen vid bordet honom tystnad genom att knacka.

Imber sänkte huvudet ännu mera, och hans ögon blevo dimmiga som om en dimma lagt sig över dem och stängt världen ute. Och han drömde som endast ålderdomen kan drömma om ungdomens oändliga försummade tillfällen.

Sedan väckte Howkan honom igen och sade:

»Stig upp, Imber. Du uppmanas nu att berätta var-

för du begick dessa ogärningar och dödade dessa människor och till sist kom hit för att vädja till Lagen.»

Imber reste sig med ansträngning och vacklade av och an. Han började tala med låg och dovt mullrande röst, men Howkan avbröt honom.

»Denne gamle man är fjollig», sade han på engelska till mannen med den breda pannan. »Hans tal är enfaldigt och som ett barns.»

»Vi vilja höra hans tal som är som ett barns», sade mannen med den höga pannan. »Och vi vilja höra det ord för ord så som han utsäger det. Förstår ni?»

Howkan förstod, och Imbers ögon blixtrade, ty han hade iakttagit ordutbytet mellan hans systerson och mannen som ledde det hela. Sedan började han historien, en bronsård patriots epos som borde ha ristats i brons för kommande släkten. Folkmassan blev underligt tyst, och domaren med den höga pannan lutade huvudet mot handen och pejlade sin egen själ och själen hos sin ras. Man hörde endast Imbers djupa brösttoner rytmiskt omväxlande med tolkens gälla röst och då och då, som en domedagsringning, den rödhåriga mannens undrande och tankfulla »Satan».

»Jag är Imber av Whitefishfolket.» Så lät Howkans tolkning, och dennes medfödda brist på språklig kultur fick makt över honom och den kulturfernissa han tillägnat sig vid missionsanstalten föll småningom av honom under påverkan av den vilda klangen och rytmen i gamle Imbers ord. »Min far var Otsbaok, en stark man. Landet var varmt av sölsken och glädje då jag var gosse. Folket hungrade ej efter sällsamma ting och lyssnade ej till nya röster, och deras fäders seder voro deras seder. Kvinnorna funno behag för de unga män-

nens ögon, och de unga männen sågo på dem med tillfredsställelse. Dibarn hängde vid kvinnornas bröst, och de voro breda över höfterna av stammens tillökning. Männen voro män i dessa dagar. I fred och överflöd, i krig och hungersnöd voro de män.

På den tiden fanns det mera fisk i vattnet än nu och mera villebråd i skogen. Våra hundar voro vargar, varma i sina tjocka pälsar och härdade mot köld och storm. Och då Pellys kommo till vårt land, slogo vi ihjäl dem och blevo ihjälslagna. Ty vi voro män, vi Whitefishfolk, och våra fäder och våra fäders fäder hade kämpat mot Pellys och bestämt landets gränser.

Och som det var med våra hundar, så var det också med oss. Och en dag kom den förste vite mannen. Han släpade sig fram på händer och fötter i snön. Och hans hud satt stram och hans benknotor voro skarpa därunder. Aldrig hade det funnits en sådan människa, tänkte vi, och vi undrade av vilken besynnerlig stam han var och från vilket land. Och han var svag, ytterligt svag som ett litet barn, så att vi gåvo honom en plats vid elden och varma fällar att ligga på, och vi matade honom så som man matar små barn.

Och med honom var en hund stor som tre av våra hundar och mycket svag. Den hundens hår var kort och inte varmt, och svansen var förfrusen så att spetsen föll av. Och denna underliga hund födde vi och bäddade ner honom vid elden och drevo ifrån honom våra hundar som annars skulle ha dödat honom. Och tack vare älgköttet och den soltorkade laxen fingo mannen och hunden krafter, och då krafterna tilltogo blevo de morska och käcka. Och mannen talade med hög röst och skrattade åt de gamla männen och de unga

männen och såg dristigt på flickorna. Och hunden slogs med våra hundar och trots sitt korta hår och sin svaghet bet han ihjäl tre av dem på en dag.

Då vi frågade mannen om hans folk, sade han: »Jag har många bröder», och skrattade på ett sätt som icke bådade godt. Och då han var i sin fulla styrka, försvann han, och med honom försvann Noda, hövdingens dotter. Snart valpade en av våra hyndor. Och aldrig har det funnits sådana valpar — storhuvade, bredkäftade och korthåriga och hjälplösa. Väl minnes jag min far, Otsbaok, en stark man. Hans ansikte var svart av vrede över sådan hjälplöshet, och han tog en sten och gjorde så här och så här, och så fanns det ej längre någon hjälplöshet. Och två somrar därefter kom Noda tillbaka till oss med en liten gosse på armen.

Och det var början. Så kom en ny vit man med korthåriga hundar som han lämnade efter sig då han gick. Och han tog med sig sex av våra starkaste hundar för vilka han hade givit Koo-So-Tee, min mors bror, en underbar pistol som sköt sex skott tätt på varandra. Och Koo-So-Tee var mycket högfärdig över pistolen och skrattade åt våra bågar och pilar. »Kvinnogrejor» kallade han dem och drog ut mot isbjörnen med pistolen i sin hand. Nu är det känt att det inte är bra att jaga isbjörn med pistol, men hur skulle vi kunna veta det? Och hur skulle Koo-So-Tee kunna veta det? Han gick alltså emot isbjörnen helt käck och fyrade hastigt av pistolen sex gånger, men isbjörnen endast brummade och slog hans bröst i kras som ett ägg, och som honing från en bikupa dröp Koo-So-Tees hjärna på marken. Han var en duktig jägare, och det fanns ingen som kunde föra hem villebråd till

hans squaw och hans barn. Och vi voro förgrymmade och vi sade: »Vad som är bra för de vita männen är inte bra för oss.» Och det är sant. De vita männen äro många och feta, men deras seder ha gjort oss fåtaliga och magra.

Den tredje vite mannen kom med stora förråd av alla slags underbara livsmedel och saker. Och tjugu av våra starkaste hundar bytte han sig till av oss. Med gåvor och stora löften lockade han också med sig tio av våra unga jägare på en färd, ingen visste vart. Det påstås att de dogo i snön på isbergen, där ingen människa någonsin har varit, eller på Tystnadsens kullar som ligga utanför jordens utkant. Hur därmed än må vara, fick Whitefishfolket aldrig återse hundarna och de unga jägarna.

Och med åren kommo flera vita män och alltid lockade de med betalning och gåvor bort de unga männen med sig. Och ibland kommo de unga männen tillbaka med underliga berättelser om faror och vedermödor i länderna bortom Pellys, och ibland kommo de inte tillbaka. Och vi sade: »Om de ej äro rädda om livet, dessa vita män, så är det emedan de ha många liv, men vi Whitefishmän äro få, och de unga männen skola ej gå ifrån oss vidare.» Men de unga männen gingo ifrån oss, och även de unga kvinnorna gingo, och vi voro mycket förbittrade.

Det är visserligen sant att vi åto mjöl och salt fläsk och drucko te, som var en stor njutning, men då vi ej kunde få te, voro vi mycket illa därän och vi blevo fåordiga och snara till vrede. Så började vi tråna efter de saker som de vita männen hade fört i handeln. Handel! Handel! Alltid handel! En vinter sålde

vi vårt villebråd för väggklockor som inte ville gå och fickur med trasigt verk och filar så nötta att de voro släta och pistoler utan patroner och värdelösa. Och sedan kom hungersnöden och vi voro utan mat och två tjog av oss dogo före vårbrytningen.

»Nu ha vi blivit svaga», sade vi, »och Pellys skola överfalla oss och våra gränser dragas samman.» Men som det gått med oss, så hade det också gått med Pellys, och de voro för svaga att dra ut emot oss.

Min far, Otsbaok, en stark man, var nu gammal och mycket klok. Och han talade till hövdingen och sade: »Se, våra hundar äro odugliga. De äro ej längre tjockpälade och starka, och de dö av köld och strapatser. Låt oss gå till byn och döda dem och endast spara varghundarna och låt oss binda dessa ute om nätterna för att de må para sig med skogens vilda vargar. På det sättet skola vi få våra hundar varma och starka igen.»

Och man lyssnade till hans ord, och vi Whitefishmän blevo kända för våra hundar, som voro de bästa i landet. Men för vår egen skull voro vi icke välkända. De bästa av våra unga män och kvinnor hade följt med de vita männen för att ströva omkring på färdvägar och floder till fjärran trakter. Och de unga kvinnorna kommo tillbaka gamla och brutna, som Noda hade kommit, eller också kommo de inte alls. Och de unga männen kommo tillbaka för att sitta en tid vid vår eld fulla av onda ord och dåliga seder, drucko onda drycker och spelade i långa nätter och dagar, alltid med en stor oro i sitt hjärta, tills de vita människens kallelse nådde dem och de åter begåvo sig bort till okända platser. Och de voro utan heder

och vördnad, gjorde narr av de gammaldags sederna och skrattade hövding och shamaner midt i ansiktet.

Som jag säger, vi hade blivit ett svagt släkte, vi Whitefishar. Vi sålde våra varma skinn och pälsar för tobak och whisky och tunna bomullskläder i vilka vi hackade tänderna av köld. Och hostsjukan kom in bland oss, och män och kvinnor hostade och svettades under de långa nätterna, och jägarna på sina vandringar spottade blod i snön. Och än den ena än den andra fick blodströmmar genom munnen och dog. Och kvinnorna födde fåtaliga barn och de som de föddes voro svaga och sjukliga. Och vi fingo även andra sjukdomar av de vita männen sådana som vi aldrig förr hade sett och inte kunde förstå. Koppor och mässling har jag hört dessa sjukdomar kallas, och vi dogo av dem som laxen dör i de stilla vikarna då deras ägg äro kläckta om hösten och de ej längre behöva leva.

Och det underliga är, att de vita männen komma som dödens andedräkt; alla deras seder medföra döden, deras näsborrar äro fulla av den, och ändå dö de icke. Deras är whiskyn, tobaken och de korthåriga hundarna, deras de många sjukdomarna, koppor och mässling, hosta och munblödning, deras är den vita huden och ömtåligheten för köld och blåst, och deras äro pistolerna som skjuta sex gånger tätt på vartannat och äro odugliga. Och ändå bli de fetå av sina många åkommor och blomstra och lägga en tung hand över hela världen och trampa hårdt på dess folk. Och deras kvinnor äro mjuka som små barn, bräckliga men ändå aldrig bräckta, mödrar till män. Och från all denna mjukhet och sjukdom och svaghet kommer

styrka och makt och myndighet. De äro gudar eller djävlar, allt som det faller sig. Jag vet inte, jag. Vad vet jag, gamle Imber av Whitefishfolket? Jag vet bara att de äro obegripliga, dessa vita män, dessa fjärrvandrare och bekämpare av hela jorden.

Som sagt, villebrådet i skogen blev allt fåtaligare. Det är visserligen sant att den vite mannens bössa är högst förträfflig och dödar på långt håll, men vad har bössan för värde, då det inte finns något villebråd att döda? Då jag var gosse i Whitefishlandet, fanns det älg i alla berg, och varje år kommo otaliga vildrenar. Men nu kan jägaren irra omkring i tio dagar utan att en enda älg fröjdar hans öga, och de otaliga vildrenarna ha alldeles upphört att komma. Föga värde, säger jag, har bössan som dödar på långt håll, då det inte finns något att döda.

Och jag, Imber, grubblade över dessa ting, allt under det jag såg Whitefish och Pellys och alla landets stammar dö ut som villebrådet i skogen dog ut. Längre grubblade jag. Jag talade med shamanerna och de gamla männen som voro visa. Jag gick avsides för att byns larm ej skulle störa mig, och jag åt intet kött för att inte min buk skulle tynga mig och göra min syn och hörsel tröga. Jag satt länge sömnlös i skogen, med ögonen uppspärade efter tecken och öronen tåliga och skarpa för det ord som skulle komma. Och jag vandrade ensam i nattens mörker ner till flodstranden, där vinden stönade och vattnet suckade och där jag begärde visdom av de gamla döda och försvunna shamanernas andar i träden.

Och till sist såg jag som i en syn de korthåriga och eländiga hundarna, och nu tycktes vägen ligga klar.

Genom min far Otsbaoks, den starke mannens, visdom hade våra egna varghundars blod hållits rent, därför hade de förblivit varma i huden och starka under selen. Jag återvände alltså till min by och höll tal till männen. »De vita männen äro en stam», sade jag. »En mycket talrik stam, och utan tvivel finns det inte längre något villebråd i deras land, och de komma hit till oss för att skapa sig ett nytt land. Men de försvaga oss, och vi dö. De äro ett mycket hungrigt folk. Vårt villebråd har redan tagits från oss, och om vi vilja leva måste vi göra med dem som vi ha gjort med deras hundar.»

Jag fortfor att tala och rådde till strid. Och Whitefishmännen hörde på, och några sade ett, andra ett annat, och några talade om andra värdelösa ting, och ingen talade tappert om dåd och krig. Men medan de unga männen voro rädda och mjuka som vatten, iakttog jag att de gamla männen sutto tysta och att elden tändes och slocknade i deras ögon. Och sedan, då byn sov och ingen visste det, tog jag de gamla männen med mig in i skogen och höll mera tal. Och nu blevo vi ense, och vi kommo i håg vår sköna ungdom och det fria landet och överflödets dagar och glädjen och solskenet, och vi kallade varandra bröder och svuro stor hemlighetsfullhet och en väldig ed att rensa landet från den ohyra som hade översvämmat det. Det är klart att vi voro dårar, men hur skulle vi kunna veta det, vi gamla män av Whitefishstammen?

Och för att sätta mod i de andra övade jag det första dådet. Jag höll vakt vid Yukon tills den första kanoen kom utför den. I den sutto två vita män, och då jag stod på stranden och lyfte upp min hand, ändrade

de sin kurs och rodde fram till mig. Och då mannen i fören lyfte upp huvudet för att ta reda på vad jag ville honom, sjöng min pil genom luften och borrhade sig rätt in i hans strupe, och han kände det. Den andre mannen som rodde akteråran hade halvvägs lyft upp sin bössa till axeln då det första av mina tre spjutkast träffade honom.

»De äro de första», sade jag då de gamla männen hade samlats omkring mig. »Längre fram skola vi förena med oss de unga männen som ännu ha någon kraft kvar, och då skall arbetet bli lätt.»

Och sedan kastade vi de båda döda vita männen i floden. Och av kanoten, som var en mycket bra kanot, gjorde vi en eld och även av de saker som funnos i kanoten. Men först sågo vi på sakerna, och det var skinnväskor som vi skuro upp med våra knivar. Och i dessa väskor voro många papper som dem du har läst ur, Howkan, märkta med tecken som vi förvånade oss över och ej kunde förstå. Nu har jag blivit vis, och nu vet jag att det är människors tal, efter vad du har sagt mig.»

Det uppstod ett viskande och ett sorl i domssalen då Howkan slutat tolka historien om kanoten, och en mans röst sade: »Det var det försvunna postbudet 91 Peter James och Delaney, som förde post inåt landet och sista gången varit sedda vid Le Barge av Matthews som var på utväg.» Sekreteraren skrev flitigt, och en ny paragraf lades till Nordlandets historia.

»Det är inte mycket mera», fortfor Imber långsamt. »Vad vi gjorde finns där i papperen. Vi voro gamla män, och vi förstodo inte. Vi dödade i hemlighet och fortsatte med att döda, ty vi hade lärt oss att bli

listiga med åren, och vi hade förstått att det går fortast om man inte gör sig någon brådska. Då vita män kommo till oss med svarta blickar och barska ord och togo bort sex av de unga männen hjälplösa och slagna i järnbojor, visste vi att vi måste slå till hårdare och döda flera. En i sänder foro vi gamla män uppför floden och ner till okända trakter. Det var ett modigt tilltag. Vi voro gamla och oförfärade, men rädslan för fjärran trakter är en förfärlig skräck för män som äro gamla.

Vi dödade alltså slugt och utan brådska. På Chilcoat och i Deltat dödade vi, från bergspassen till havet, var helst de vita männen slagit läger eller brutit väg. Det är visserligen sant att de dogo, men det tjänade ingenting till. De kommo alltjämt över bergen, de växte och växte, medan vi, som voro gamla, blevo färre och färre. Jag kommer ihåg en vit mans läger vid Caribou-Crossing. Han var en mycket liten vit man, och tre av de gamla männen kastade sig över honom i sömnen. Och följande dag träffade jag på dem alla fyra. Den vite mannen var den ende som ännu andades, och han hade så mycket andedräkt kvar att han kunde slunga en riktigt kraftig förbannelse över mig innan han dog.

Och så försvann den ene gamle mannen efter den andre. Ibland fingo vi veta det långt efteråt hur de hade dött, och ibland fingo vi inte alls veta det. Och de gamla männen i de andra stammarna voro svaga och rädda och ville inte förena sig med oss. Som jag säger, en i sänder försvann, tills jag var ensam kvar. Jag är Imber av Whitefishstammen. Min far var Otsbaok, en stark man. Det finns nu inga White-

fishar. Av de gamla männen är jag den siste. De unga männen och de unga kvinnorna äro borta, några leva bland Pellys, några bland Laxarna, och flera bland de vita männen. Jag är mycket gammal och mycket trött, och som det är fåfängt att kämpa mot Lagen, som du säger, Howkan, har jag kommit för att söka upp Lagen.»

»Du är sannerligen en dåre, Imber», sade Howkan.

Men Imber försjönk i drömmar. Även domaren med den höga panna drömde, och hela hans ras stod för honom i en väldig syn — hans stålskodda, pansarklädda ras, laggivare och världsomformare bland människornas släkte. Han såg den glimma som en röd daggryning över de mörka skogarna och de dystra haven; han såg den flamma upp, blodig och röd, till full och triumferande middagshöjd; och utför den skuggiga sluttningen såg han den blodröda randen höljas i natt. Och i allt detta såg han Lagen, skoningslös och mäktig, alltid obeveklig och alltid ordnande, större än de människomaskar som utförde den eller blevo krossade av den, ja till och med större än han, då hans hjärta manade till mildhet.

INNEHÅLL:

	Sid.
I. I NORDLANDSSKOGARNA	5
II. LIVETS LAG	31
III. DEN LÖGNAKTIGE NAM-BOK	41
IV. HEMLIGHETENS HERRE	62
V. SOLLANDETS MÄN	78
VI. ENSAMME HÖVDINGENS SJUKDOM	106
VII. KEESH, SON AV KEESH.....	118
VIII. LIGOUNS DÖD	132
IX. LI WAN, DEN SKÖNA.....	145
X. DE GAMLA MÄNNENS LIGA	169

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY
Los Angeles

This book is DUE on the last date stamped below.

JAN 4 - 1961

Form L9-50m-11,'50(2554)444

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

PS London -
3523 Köldens barn.
L84chS

JAN 4 - 1961

PS
3523
L84chS

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

A 000 927 261 8

